

Genomförande av webbtillgänghetsdirektivet

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Omslag: Regeringskansliets standard
Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2017

ISBN 978-91-38-24710-5

ISSN 0284-6012

Innehåll

1	Sammanfattning.....	7
2	Författningsförslag.....	11
2.1	Förslag till lag om tillgänglighet till digital offentlig service	11
3	Ärendet	19
4	Krav på tillgänglighet i gällande rätt	21
4.1	Inledning	21
4.2	FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning	21
4.3	Regeringsformen.....	22
4.4	Förvaltningslagen.....	23
4.5	Förordning om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken	24
4.6	Diskrimineringslagen.....	24
4.7	Kommunallagen	25
4.8	Radio- och tv-lagen.....	26
4.9	Lagen om offentlig upphandling och lagen om upphandling inom försörjningssektorerna	27
5	Internationella standarder och nationella riktlinjer för webbpublicering.....	29

5.1	World Wide Web Consortiums Web Content Accessibility Guidelines	29
5.2	Den första europeiska standarden för webbtillgänglighet	30
5.3	Nationella webbbriktlinjer	31
6	Lagstiftning i andra länder rörande tillgänglighet.....	33
6.1	Inledning	33
6.2	Danmark	33
6.3	Norge	33
6.4	Spanien	34
6.5	USA	34
7	Webbtillgänghetsdirektivet	35
7.1	Syfte och tillämpningsområde	35
7.2	Kraven i direktivet	36
8	Överväganden och förslag	39
8.1	Utgångspunkter för genomförandet	39
8.2	Författningstekniska frågor	40
8.2.1	Behovet av en ny lag.....	40
8.2.2	Den föreslagna lagens förhållande till befintlig lagstiftning.....	42
8.2.3	En teknikneutral lagstiftning.....	47
8.3	Vilka aktörer omfattas av webbtillgänghetsdirektivets tillämpningsområde?	51
8.3.1	Offentliga aktörer	51
8.3.2	Aktörer som är specifikt undantagna från direktivets tillämpningsområde.....	57
8.4	Bör även andra aktörer omfattas av tillämpningsområdet?	59

8.4.1	Utgångspunkter för en utökning av de aktörer som omfattas.....	59
8.4.2	Statliga eller kommunala företag som inte är offentligt styrda organ.....	60
8.4.3	Privata aktörer som inte är offentligt styrda organ.....	61
8.5	Vilken digital service ska lagen omfatta?	71
8.5.1	Digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av en offentlig aktör.....	71
8.5.2	Digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part	73
8.6	Vilken digital service är specifikt undantagen från tillämpningsområdet?	74
8.6.1	Inledning	74
8.6.2	Direktsändningar av tidsberoende medier	74
8.6.3	Kartor	77
8.6.4	Digital service från tredje part som varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga aktören eller står under dess kontroll.....	79
8.6.5	Vissa reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar	80
8.6.6	Digital service som inte hänför sig till verksamhetens väsentliga administrativa funktioner	83
8.6.7	Tidsbegränsade undantagsbestämmelser	84
8.7	Vilka krav på tillgänglighet ska gälla?	87
8.8	Förutsättningar för att helt eller delvis undanta digital service från tillgänglighetskraven.....	90
8.9	Tillgänglighetsutlåtande och kommentarsfunktion.....	95
8.9.1	Tillgänglighetsutlåtande	95
8.9.2	Rätten att begära tillhandahållande av digital service som uteslutits med stöd av bestämmelser i den föreslagna lagen	97
8.10	Tillsynsmyndigheten och dess uppgifter.....	106

8.10.1	Övervakning.....	106
8.10.2	Utbildning, information och rapportering.....	107
8.10.3	Uppföljningsförfarande.....	109
8.10.4	Val av tillsynsmyndighet.....	112
8.11	Överklagande av beslut m.m.....	116
9	Ikraftträdande m.m.....	119
10	Konsekvens- och kostnadsanalys.....	121
10.1	Inledning.....	121
10.2	Förutsättningar och avgränsningar.....	122
10.3	Metodbeskrivning.....	123
10.4	Effekter för allmänheten.....	125
10.5	Effekter för företag.....	128
10.5.1	Privata aktörer som omfattas av förslagets tillämpningsområde.....	128
10.5.2	Konkurrensfördelen av en harmoniserad inre marknad.....	128
10.5.3	Spridning till andra verksamheter.....	129
10.5.4	Krav på redaktörer, designers och utvecklare.....	129
10.6	Generella effekter för offentlig verksamhet.....	130
10.6.1	Minskad manuell ärendehantering för offentlig verksamhet.....	130
10.6.2	Övriga besparingar för det offentliga.....	131
10.7	Generella ekonomiska konsekvenser för verksamheter som omfattas av förslagets tillämpningsområde.....	131
10.7.1	Webbplatser.....	132
10.7.2	Mobila applikationer.....	134
10.7.3	Intranät och extranät.....	135
10.8	Konsekvenser för staten.....	136
10.8.1	Ekonomiska konsekvenser för statliga myndigheter.....	136
10.8.2	Ekonomiska konsekvenser för statliga bolag som omfattas av tillämpningsområdet.....	138

10.9	Konsekvenser för kommuner och landsting	139
10.9.1	Ekonomiska konsekvenser för kommuner och kommunal verksamhet	139
10.9.2	Ekonomiska konsekvenser för landsting	141
10.9.3	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen	143
10.10	Finansiering av de ekonomiska konsekvenserna för offentliga aktörer	144
10.11	Konsekvenser för tillsynsmyndigheten	145
10.12	Konsekvenser för domstolarna	147
10.13	Klimat- och miljökonsekvenser	147
10.14	Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män.....	147
11	Författningskommentar	149
Bilaga	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 av den 26 oktober 2016 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer.....	167

1 Sammanfattning

I promemorian lämnas förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 av den 26 oktober 2016 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer (webbtillgänglighetsdirektivet). Direktivet är ett s.k. minimiharmoniseringsdirektiv och i promemorian föreslås även vissa bestämmelser som går utöver direktivets minimikrav.

Det föreslås att direktivet genomförs genom införandet av en särskild lag om tillgänglighet till digital offentlig service. Med digital offentlig service avses tjänster eller information som en offentlig aktör tillhandahåller via en teknisk lösning.

Webbtillgänglighetsdirektivet omfattar statliga och kommunala myndigheter, beslutande församlingar i kommuner och landsting, offentligt styrda organ samt sammanslutningar av dessa aktörer. Offentligt styrda organ innefattar i huvudsak vissa statliga och de flesta kommunala företag. I promemorian föreslås även att privata aktörer, som med offentlig finansiering bedriver yrkesmässig verksamhet inom skola, hälso- och sjukvård samt omsorg, ska omfattas av den nya lagens krav. Detsamma gäller enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd som erhåller statsbidrag för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå. Public service-företag och vissa icke-statliga organisationer undantas från lagens tillämpningsområde. De aktörer som avses omfattas av kraven benämns offentliga aktörer.

Enligt den föreslagna lagen ska digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör, via en teknisk lösning som står under aktörens kontroll, vara tillgänglig i enlighet med tillgänglighetskraven i de föreskrifter som meddelas med stöd av lagen. Därutöver ska även digital service, som tillhandahålls av en offentlig

aktör via en teknisk lösning som står under tredje parts kontroll, så långt det är möjligt, uppfylla samma krav. Det sist nämnda kravet omfattar bl.a. den digitala service som offentliga aktörer tillhandahåller via sociala medier. I promemorian föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav på tillgänglighet i form av tekniska standarder som ska gälla.

Vissa specifika typer av digital service föreslås kunna undantas från lagens krav. Den föreslagna lagen innehåller även en bestämmelse som möjliggör att digital service, helt eller delvis, kan undantas från kraven om fullgörandet av tillgänglighetskraven inte utgör en skäligen anpassning.

En offentlig aktör ska för sådan digital service som står under aktörens kontroll tillhandahålla ett tillgänglighetsutlåtande. Detta utlåtande ska bl.a. innehålla en kommentarsfunktion som gör det möjligt för enskilda personer att meddela den berörda aktören att de inte anser att aktörens digitala service uppfyller tillgänglighetskraven. Genom kommentarsfunktionen ska enskilda personer även kunna begära att viss digital service som undantagits från kraven tillhandahålls i en för dem tillgänglig form.

En tillsynsmyndighet ska ansvara för de uppgifter i form av utbildning och information, övervakning, rapportering samt uppföljning som webbtillgänglighetsdirektivet föreskriver. Myndigheten ska även kunna utfärda förelägganden om rättelse när en offentlig aktör inte uppfyller den föreslagna lagens krav, som får förenas med vite.

Om en offentlig aktör efter begäran beslutar att inte tillhandahålla digital service ska detta beslut, med vissa undantag, överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Även tillsynsmyndighetens förelägganden om rättelse får överklagas.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 23 september 2018. Regleringen avseende digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör via en teknisk lösning som står under tredje parts kontroll ska enligt förslaget tillämpas för digital service som publiceras efter den 22 september 2020. I direktivet anges olika tidpunkter för när kraven ska börja tillämpas för vissa typer av digital service. Det anges vidare olika tidpunkter för när kraven ska börja gälla för befintliga respektive nya webbplatser samt mobila applikationer. I promemorian föreslås att regeringen eller den

myndighet regeringen bestämmer ska få besluta om föreskrifter rörande detta.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om tillgänglighet till digital offentlig service

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om krav på tillgänglighet till digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör.

Definitioner

2 § Med digital service avses tjänster eller information som tillhandahålls via en sådan teknisk lösning som avses i 6 §.

3 § Med föremål från kulturarvssamlingar avses privat eller offentligt ägda föremål av historiskt, konstnärligt, arkeologiskt, estetiskt, vetenskapligt eller tekniskt intresse som ingår i samlingar som bevaras av kulturinstitutioner, som bibliotek, arkiv och museer.

4 § Med offentlig aktör avses en statlig eller kommunal myndighet eller en beslutande församling i en kommun eller ett landsting.

Vid tillämpningen av denna lag ska med offentlig aktör jämföras

1. ett sådant offentligt styrt organ som avses i 5 §,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 av den 26 oktober 2016 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer (L 327, 2.12.2016, s.1–15, Celex 32016L2102).

2. en sammanslutning av
 - a) en eller flera myndigheter eller församlingar enligt första stycket, eller
 - b) ett eller flera organ enligt 1, om dessa sammanslutningar särskilt inrättats för att tillgodose behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och
3. privata aktörer som yrkesmässigt bedriver verksamhet som till någon del är offentligt finansierad och som
 - a) bedrivs av en enskild huvudman inom skolväsendet eller av en huvudman för en sådan internationell skola som avses i 24 kap. skollagen (2010:800),
 - b) utgör hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) eller tandvård enligt tandvårdslagen (1985:125), eller bedrivs enligt socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade samt personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, samt
4. enskilda utbildningsanordnare som har examenstillstånd enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, och erhåller statsbidrag för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå.

5 § Med offentlig styrt organ avses en sådan juridisk person som tillgodoser behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och

1. som till största delen är finansierad av staten, en kommun, ett landsting eller en sådan offentlig aktör som avses i 4 § första stycket och andra stycket 1 och 2,
2. vars verksamhet står under kontroll av staten, en kommun, ett landsting eller en sådan offentlig aktör som avses i 4 § första stycket och andra stycket 1 och 2, eller
3. i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än halva antalet ledamöter är utsedda av staten, en kommun, ett landsting eller sådan offentlig aktör som avses i 4 § första stycket och andra stycket 1 och 2.

6 § Med teknisk lösning avses de tekniska lösningar som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, beslutar ska omfattas av lagens tillämpningsområde.

7 § Med tidsberoende medier avses ljud eller video, en kombination av ljud och video, eller något av de föregående i kombination med möjligheter till interaktion.

Undantag från lagens tillämpningsområde

8 § Denna lag är inte tillämplig på digital service som tillhandahålls av

1. ett företag som bedriver radio- och tv-verksamhet som finansieras enligt lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst, eller

2. en icke-statlig organisation vars service inte är väsentlig för allmänheten, eller specifikt tillgodoser behoven för eller är avsedd för personer med funktionsnedsättning.

9 § Denna lag är inte tillämplig på digital service som utgörs av tillhandahållande av

1. direktsändningar av tidsberoende medier,

2. kartor som inte är avsedda för navigering,

3. digital service från tredje part som varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga aktören eller står under dess kontroll,

4. reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar som inte kan göras fullständigt tillgängliga utan betydande hinder,

5. digital service inom verksamhet som tillhör skolväsendet eller de särskilda utbildningsformerna enligt 1 kap. eller 24 kap. skollagen (2010:800) eller pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem enligt 25 kap. skollagen, om inte servicen hänför sig till verksamhetens väsentliga administrativa funktioner.

Lagen är inte heller tillämplig på kartor avsedda för navigering, om väsentlig information om dessa tillhandahålls på ett tillgängligt digitalt sätt.

Regeringen får meddela föreskrifter om att annan digital service ska undantas från lagens tillämpningsområde. Sådana föreskrifter får bara avse sådan digital service som får undantas enligt artikel 1.4 a, b, g och h i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 av den 26 oktober 2016 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer i den ursprungliga lydelsen.

Tillgänglighetskrav för digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av en offentlig aktör

10 § Digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör via en teknisk lösning som står under aktörens kontroll ska följa tillgänglighetskraven i de föreskrifter som meddelas med stöd av denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska lösningar som ska omfattas av lagens tillämpningsområde. Sådana föreskrifter får bara avse sådana tekniska lösningar som anges i artikel 1.1 i direktiv (EU) 2016/2102 i den ursprungliga lydelsen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska krav som ska gälla och när kraven ska börja tillämpas. Sådana föreskrifter ska överensstämja med artiklarna 6 och 12.3 i direktiv (EU) 2016/2102 i den ursprungliga lydelsen.

Tillgänglighetskrav för digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part

11 § Digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör via en teknisk lösning som står under tredje parts kontroll ska, så långt det är möjligt, följa tillgänglighetskraven i de föreskrifter som meddelas med stöd av denna lag.

Skälig anpassning

12 § En offentlig aktör är endast skyldig att uppfylla kraven i 10 och 11 §§ om fullgörandet av dessa krav utgör en skälig anpassning.

Vid bedömningen av om en anpassning är skälig ska bl.a. den offentliga aktörens storlek, art och resurser, samt uppskattade kostnader och fördelar för den berörda aktören i förhållande till de uppskattade fördelarna för personer med funktionsnedsättning beaktas.

För en sådan aktör som avses i 4 § andra stycket 3 och 4, och som inte utgör ett offentligt styrt organ enligt 5 §, ska vid bedömningen även den offentliga finansieringens storlek och varaktighet beaktas, samt hur lång tid aktören har haft på sig att anpassa sin digitala service till kraven.

Tillgänglighetsutlåtande

13 § En offentlig aktör ska för sådan digital service som avses i 10 § tillhandahålla ett tillgänglighetsutlåtande.

Utlåtandet ska bl.a. innehålla en funktion som gör det möjligt för en enskild person att meddela den berörda aktören att dess digitala service inte uppfyller tillgänglighetskraven eller framställa en sådan begäran som avses i 15 §.

Om en offentlig aktör bedömer att fullgörandet av kraven i 10 § inte utgör en skälig anpassning, ska denna bedömning återges i tillgänglighetsutlåtandet.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om tillgänglighetsutlåtandets utformning och innehåll.

15 § En berättigad och rimlig begäran om tillhandahållande av digital service som uteslutits med stöd av 9 § första stycket 1–4 samt andra och tredje stycket eller 12 §, och som inkommit via den funktion som avses i 13 § andra stycket, ska tillgodoses utan onödigt dröjsmål.

Om en offentlig aktör även omfattas av bestämmelserna om utlämnande av allmän handling i tryckfrihetsförordningen ska

aktören, innan en prövning görs enligt första stycket, bedöma om begäran även ska prövas enligt bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen.

En offentlig aktör ska på begäran lämna ett skriftligt beslut om att en begäran enligt första stycket helt eller delvis har avslagits. Ett sådant beslut ska innehålla de skäl som har bestämt utgången i ärendet.

Tillsyn

16 § Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som utövar tillsyn enligt denna lag.

17 § Tillsynsmyndigheten ska övervaka att digital service som tillhandahålls av offentlig aktör uppfyller kraven i 10, 11, 13 och 15 §§.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur övervakningen ska genomföras.

Anmälan

18 § Den som anser att en offentlig aktör inte uppfyller de krav som avses i 10, 11, 13 och 15 §§, eller vill att en bedömning enligt 12 § ska granskas, kan anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Rättelse

19 § Om tillsynsmyndigheten, genom övervakning eller efter anmälan, konstaterar brister i förhållande till kraven i 10, 11, 13 och 15 §§, ska myndigheten genom påpekanden eller liknande förfaranden försöka åstadkomma rättelse.

Leder insatserna enligt första stycket inte till rättelse får tillsynsmyndigheten förelägga om vilka åtgärder den offentliga aktören ska vidta för att uppfylla kraven.

Ett nytt föreläggande om samma sak får förenas med vite.

Överklagande av beslut

20 § Vid överklagande av beslut enligt 15 § tredje stycket som fattas av en offentlig aktör som inte omfattas av förvaltningslagen (2017:900) tillämpas bestämmelserna i 43–47 §§ samma lag.

21 § Beslut enligt 15 § av en annan offentlig aktör än regeringen, Högsta domstolen, Högsta förvaltningsdomstolen eller Riksdagens ombudsmän får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Beslut av en förvaltningsrätt i ett ärende som har inletts där, liksom beslut av en tingsrätt eller en hovrätt, överklagas dock till kammarrätten. Beslut av en kammarrätt i ett ärende som har inletts där överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen.

22 § Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande enligt 19 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

23 § Om ett beslut av en offentlig aktör som inte är en myndighet överklagas, ska aktören vara den enskildes motpart sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd

24 § Vid överklagande av beslut enligt 21 och 22 §§ krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten. Detta gäller dock inte i fråga om ärenden enligt 21 § som har inletts hos en förvaltningsrätt, tingsrätt eller hovrätt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 23 september 2018.
 2. Bestämmelsen i 11 § tillämpas första gången för digital service som tillhandahålls efter den 22 september 2020.

3 Ärendet

Europeiska kommissionen publicerade i december 2012 ett förslag till direktiv för att harmonisera krav på hur information på myndigheters webbplatser ska tillgängliggöras så att alla i samhället ska kunna ta del av informationen. Efter närmare fyra års behandling antog Europaparlamentet och rådet den 26 oktober 2016 direktivet (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer (webbtillgänglighetsdirektivet), se *bilaga*.

Direktivet, som trädde i kraft den 23 december 2016, ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 23 september 2018.

I promemorian lämnas förslag till en ny lag och andra åtgärder som bedöms nödvändiga för att genomföra webbtillgänglighetsdirektivet i svensk rätt. Direktivet är ett minimiharmoniseringsdirektiv och det föreslås även vissa bestämmelser som går utöver minimikraven.

4 Krav på tillgänglighet i gällande rätt

4.1 Inledning

Det finns ingen legaldefinition av vad som avses med tillgänglighet. Betydelsen av tillgänglighet i vardagligt språkbruk är emellertid tämligen klar och den mer specifika innebörden framgår av den lagstiftning där begreppet förekommer. I plan- och bygglagen (2010:900) avser tillgänglighet t.ex. tillgång till en fysisk miljö, medan det i radio- och tv-lagen (2010:696) avser möjlighet att ta del av bl.a. radio- och tv-sändningar. Det förekommer även lagstiftning, exempelvis diskrimineringslagen (2008:567), i vilken med tillgänglighet avses både tillgång till en fysisk miljö och till t.ex. information.

Sverige saknar i dagsläget bestämmelser i lag eller förordning som specifikt reglerar tillgänglighet till webbplatser eller mobila applikationer. Det finns dock i såväl svensk rätt som i internationella konventioner bestämmelser avseende tillgänglighet som även kan tillämpas på webbplatser och mobila applikationer. I detta avsnitt behandlas FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och ett urval av i sammanhanget relevant svensk lagstiftning rörande tillgänglighet.

4.2 FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

FN:s generalförsamling antog i december 2006 konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Sverige ratificerade konventionen i december 2008 och den trädde för Sveriges del i kraft den 14 januari 2009 (SÖ 2008:26). I vissa stater blir in-

gångna internationella konventioner automatiskt en del av den nationella rätten. I andra stater, bl.a. Sverige, krävs det att en internationell överenskommelse införlivas i nationell rätt för att den ska bli internrättsligt gällande. Även om Sverige är folkrättsligt bunden att följa konvention är den alltså inte en del av svensk rätt.

Enligt artikel 9.1 i konventionen ska konventionsstaterna vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till den fysiska miljö, transporter, information och kommunikation, innefattande informations- och kommunikationsteknik och system, samt till andra anläggningar och tjänster som är tillgängliga för eller erbjuds allmänheten både i städerna och på landsbygden. Dessa åtgärder, som ska innefatta identifiering och undanröjande av hinder och barriärer mot tillgänglighet, ska bl.a. avse information, kommunikation och annan service, däribland elektronisk service och service i nödsituationer.

Av artikel 9.2 följer att konventionsstaterna även ska vidta ändamålsenliga åtgärder för att bl.a. främja personer med funktionsnedsättnings tillgång till ny informations- och kommunikationsteknik och nya system, däribland internet, samt främja utformning, utveckling, tillverkning och distribution av tillgänglig informations- och kommunikationsteknologi och system på ett tidigt stadium, så att dessa blir tillgängliga till lägsta möjliga kostnad.

4.3 Regeringsformen

Enligt 1 kap. 2 § regeringsformen (RF) ska den offentliga makten utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Vidare ska det allmänna dels verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara, dels motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Bestämmelsen i 1 kap. 2 § RF är ett s.k. program- eller målsättningsstadgande. Det innebär att den inte har karaktären av en rättsligt bindande föreskrift. Enskilda

kan alltså inte direkt åberopa bestämmelsen inför myndigheter och domstolar i enskilda ärenden. Den ger i stället uttryck för vissa grundläggande värderingar som är avsedda att vara vägledande för all offentlig verksamhet.

4.4 Förvaltningslagen

I 4, 7 och 8 §§ förvaltningslagen (1986:223) finns krav på service och tillgänglighet för förvaltningsmyndigheter. I 4 § anges att varje myndighet ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpen ska lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Bestämmelsen innebär att varje myndighet ska hjälpa enskilda att ta tillvara sin rätt i förvaltningsärenden.

Myndigheterna ska vidare enligt 7 § förvaltningslagen sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt och på andra sätt underlätta för enskilda att ha med dem att göra. För personer som är allvarligt hörsel- eller talskadade bör myndigheter enligt 8 § förvaltningslagen även vid behov anlita tolk. Bestämmelsen gäller både muntlig och skriftlig översättning.

En ny förvaltningslag (2017:900) kommer att träda i kraft den 1 juli 2018. En genomgripande förändring är att den nya förvaltningslagen är teknikneutral (se prop. 2016/17:180 s. 170, 297 och 334). I de ovan angivna bestämmelserna sker i huvudsak endast vissa redaktionella förändringar. I 6 § i den nya förvaltningslagen, som motsvarar 4 § i den nuvarande lagen, har det emellertid tydliggjorts att enskilda har rätt till den hjälp som krävs för att de ska kunna ta till vara sina intressen. En avsikt med tydliggörandet är att möjliggöra en vidareutveckling av de olika former av hjälp som för närvarande förekommer eller som är tänkbara i framtiden. Vidare klargörs i förarbetena att en myndighet som ska bedöma den enskildes behov av hjälp i ett visst fall kan behöva beakta om denne har särskilda behov till följd av t.ex. en funktionsnedsättning (prop. 2016/17:180 s. 66 f.)

I propositionen framgår vidare att tillämpningsområdet för den ovan nämnda regleringen i 8 § (13 § i den nya lagen) utvidgas till att

även omfatta personer som har en funktionsnedsättning som allvarligt begränsar förmågan att se (prop. 2016/17:180 s. 298 f.).

4.5 Förordning om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken

Enligt 1 § första stycket förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken ska myndigheter under regeringen utforma och bedriva sin verksamhet med beaktande av de funktionshinderspolitiska målen. Av 1 § andra stycket i förordningen framgår att myndigheterna ska verka för att personer med funktionsnedsättning ges full delaktighet i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor. Myndigheterna ska vidare särskilt verka för att deras lokaler, verksamhet och information är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. I detta arbete ska konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning vara vägledande.

4.6 Diskrimineringslagen

Den 1 januari 2015 infördes bristande tillgänglighet som en ny form av diskriminering i diskrimineringslagen. Med bristande tillgänglighet avses enligt 1 kap. 4 § första stycket 3 diskrimineringslagen att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning. Av bestämmelsen framgår att de åtgärder för tillgänglighet ska vidtas som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning, och med hänsyn till de ekonomiska och praktiska förutsättningarna, varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde samt andra omständigheter av betydelse.

Förbud mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet gäller enligt 2 kap. diskrimineringslagen inom samhällsområdena arbetslivet, utbildning, arbetsmarknadspolitisk verksamhet och

arbetsförmedling utan offentligt uppdrag, start eller bedrivande av näringsverksamhet, yrkesbehörighet, medlemskap i vissa organisationer, tillhandahållande av varor och tjänster, allmän sammankomst, offentlig tillställning, hälso- och sjukvården, socialtjänsten, socialförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen, statligt studiestöd, värn- och civilplikt samt offentlig anställning.

Från diskrimineringsförbudet finns vissa undantag. Enligt 2 kap. 1 § andra stycket diskrimineringslagen gäller förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet inte i fråga om den som gör en förfrågan om arbete. Vidare gäller enligt 2 kap. 12 c § samma lag förbudet bl.a. inte för privatpersoner eller för företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare.

I propositionen Utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet (prop. 2016/17:220) har vissa ändringar i diskrimineringslagen föreslagits som innebär att även företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare ska omfattas av förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet, om företaget i sin näringsverksamhet tillhandahåller varor och tjänster till allmänheten. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2018.

4.7 Kommunallagen

Av 4 kap. 33 § kommunallagen (1991:900) framgår att kommuner och landsting ska verka för att förtroendevalda med funktionshinder kan delta i handläggningen av ärenden på samma villkor som andra förtroendevalda. Bestämmelsen inbegriper möjlighet att såväl ta del av sammanträdeshandlingar som delta i de överläggningar som föregår beslutsfattandet. Bestämmelsen är ett målsättningsstadgande för kommunerna och landstingen och medför, i enlighet med vad som ovan anförts, inte några rättigheter för enskilda (prop. 2001/02:80 s. 94).

I juni 2017 beslutade riksdagen om en ny kommunallag (2017:725), som träder i kraft den 1 januari 2018. I den nya kommunallagen finns den ovan angivna regleringen, med vissa redaktionella ändringar, i 4 kap. 23 § (prop. 2016/17:171 s. 320 f.).

4.8 Radio- och tv-lagen

Tv-sändningar skyddas av yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Krav på utformningen av en sändning utgör en inskränkning i den yttrandefrihet som grundlagen ska garantera. En sådan inskränkning får endast förekomma om det medges i YGL. Enligt 3 kap. 1 § andra stycket 4 YGL får det i lag meddelas föreskrifter i fråga om skyldighet för den som sänder program i television att utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Av 5 kap. 12 § radio- och tv-lagen (2010:696) framgår att en leverantör av medietjänster som tillhandahåller tv-sändning, beställ-tv eller sökbar text-tv på något annat sätt än genom tråd ska utforma tjänsten på ett sådant sätt att den blir tillgänglig för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik. Detta gäller även en leverantör av medietjänster som tillhandahåller tv-sändning eller sökbar text-tv genom tråd. Tillgänglighetsgörandet ska vidare enligt paragrafen ske i den omfattning som beslutas av regeringen, om verksamheten finansieras med radio- och tv-avgift enligt lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst, och av Myndigheten för press, radio och tv i övriga fall. Ett sådant beslut ska gälla för en viss tid. Vid bestämmandet av hur och i vilken omfattning tjänsten ska göras tillgänglig för personer med funktionsnedsättning ska leverantörens finansiella förutsättningar och den tekniska utvecklingen av tillgänglighetstjänster beaktas.

Mediegrundlagskommittén har lämnat ett förslag om att det i YGL ska införas ett nytt medgivande till inskränkning i yttrandefriheten. Den föreslagna bestämmelsen medför att krav på tillgänglighet även kan ställas på t.ex. beställ-tv som tillhandahålls över internet i form av s.k. play-tjänster (SOU 2016:58 s. 477 f.). Själva tillgänglighetsgörandet ska ske genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik. I juni 2017 beslutade regeringen att inhämta lagrådets yttrande över bl.a. detta förslag. Ändringarna i YGL föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

4.9 Lagen om offentlig upphandling och lagen om upphandling inom försörjningssektorerna

Enligt 9 kap. 2 § i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) och 9 kap. 2 § i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF) ska, i de fall då det som anskaffas ska användas av fysiska personer, de tekniska specifikationerna bestämmas med beaktande av samtliga användares behov, däribland tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Undantag får enligt paragrafernas andra stycke göras endast om det finns särskilda skäl. Om Europeiska unionen i en rättsakt har antagit obligatoriska krav på tillgänglighet, ska de tekniska specifikationerna bestämmas med hänvisning till den rättsakten. Webbtillgänglighetsdirektivet utgör en sådan rättsakt. Detta innebär att aktörer som omfattas av LOU och LUF vid upphandling av webbplatser eller mobila applikationer, i den mån anskaffningen bedöms omfattas av direktivets tillämpningsområde, ska utforma de tekniska specifikationerna med hänvisning till direktivets krav.

5 Internationella standarder och nationella riktlinjer för webbpublicering

5.1 World Wide Web Consortiums Web Content Accessibility Guidelines

World Wide Web Consortium (W3C) är ett internationellt konsortium, vars medlemmar består av både statliga och privata aktörer. W3C har som huvudsakligt syfte att utveckla protokoll och riktlinjer som säkerställer internets långsiktiga tillväxt. W3C publicerade 1999 en första rekommendation för hur material på internet kunde göras tillgängligt för personer med funktionsnedsättning, Web Content Accessibility Guidelines 1.0. I december 2008 publicerade W3C en ny standard för webbutveckling som tog hänsyn till både funktionsnedsatta och äldre användares behov, Web Content Accessibility Guidelines 2.0 (WCAG 2.0). WCAG 2.0 innehåller fyra principer för tillgänglighet. Enligt den första principen ska en webbplats vara möjlig att uppfatta, vilket innebär att information och komponenter i ett användargränssnitt ska presenteras för användare på ett sätt som de kan uppfatta; en text ska exempelvis kunna konverteras till stor stil, punktskrift eller tal. Enligt den andra principen ska komponenterna i ett användargränssnitt vara hanterbara. Detta innebär bl.a. att det ska gå att navigera på en webbplats enbart med hjälp av ett tangentbord. Enligt den tredje principen måste information om och hantering av användargränssnitt vara begriplig. Detta uppnås t.ex. genom att sidans språk anges i HTML-koden, så att skärmläsare, som används av personer med synnedsättning, använder ett korrekt uttal. Enligt den fjärde och sista principen måste en webbplats innehåll vara

robust nog för att kunna tolkas på ett pålitligt sätt av ett brett spektrum av olika användarprogram, inklusive hjälpmedel.

Inordnat under principerna finns tolv riktlinjer som representerar grundläggande mål för att göra innehåll mer tillgängligt. Till varje riktlinje finns därtill mätbara framgångskriterier. Det finns tre nivåer för hur väl en webbplats tillgodoser tillgänglighetskraven i WCAG 2.0: nivå A, AA och AAA.

År 2012 antogs WCAG 2.0 av den Internationella standardiseringsorganisationen (ISO) och Internationella elektrotekniska kommissionen (IEC) som internationell ISO/IEC-standard (ISO/IEC 40500:2012).

WCAG 2.0 är som ovan framgår snart tio år gammal och den är inte anpassad för vare sig pekskärmar eller mobila applikationer. W3C arbetar för närvarande med att uppdatera WCAG. Den nya standarden kallas WCAG 2.1 och ett första arbetsutkast publicerades i februari 2017.

5.2 Den första europeiska standarden för webbtillgänglighet

Europeiska kommissionen gav i december 2005 tre europeiska standardiseringsorgan i uppdrag att ta fram en europeisk standard om tillgänglighet för användning i samband med offentlig upphandling av produkter och tjänster inom området informations- och kommunikationsteknologi. Arbetet resulterade i den europeiska standarden EN 301 549 V1.1.2 (2015-04). EN-standarderna specificerar funktionella tillgänglighetskrav för informations- och kommunikationsteknikprodukter och -tjänster.

I standarden finns bl.a. krav på webbplatser, krav på dokument och annat innehåll som inte är webbsidor och krav på programvaror. Standarden är uppbyggd på så sätt att den beskriver användares behov och presenterar funktionella krav som kan tillgodose dessa behov. Om kraven är uppfyllda uppfylls därmed även behoven. Standarden utesluter emellertid inte att behoven kan tillgodoses på annat sätt än genom de funktionella kraven. Standarden för webbplatser överensstämmer med WCAG 2.0 och de funktionella kraven motsvarar kriterierna för nivå AA i WCAG 2.0.

5.3 Nationella webbriktlinjer

Arbetet med att göra svenska offentliga webbplatser mer tillgängliga påbörjades för 15 år sedan när Statskontoret 2002 utvecklade en vägledning som baserades på standarder från W3C (Statskontoret 2002:13). Två år senare gav Nämnden för elektronisk förvaltning (e-nämnden) ut en uppdaterad version av Statskontorets vägledning (e-nämnden 04:01). År 2006 gav Verket för förvaltningsutveckling (Verva) ut Vägledningen 24-timmarswebben (Verva 2006:5), som 2009 uppdaterades och publicerades i webbform av E-delegationen. Sedan augusti 2015 är det Post- och telestyrelsen (PTS) som har regeringens uppdrag att ansvara för vägledningen. Vägledningen kallas numera Vägledningen för webbutveckling och innehåller riktlinjerna för hur man bör arbeta med webbplatser inom den offentliga sektorn. PTS har sedan myndigheten tog över ansvaret för vägledningen bl.a. arbetat med en referensgrupp bestående av experter från olika myndigheter i syfte att förankra webbriktlinjerna. Myndigheten har även genomfört en behovskartläggning i form av en löpande dialog med riktlinjernas användare och aktivt arbetat med att marknadsföra vägledningen.

För närvarande innehåller webbriktlinjerna över hundra riktlinjer som är prioriterade på en femgradig skala. Enligt den första riktlinjen ska myndigheter vid sin webbutveckling följa kriterierna för nivå AA i WCAG 2.0.

6 Lagstiftning i andra länder rörande tillgänglighet

6.1 Inledning

Det är många länder som i dagsläget, i likhet med Sverige, saknar lagstiftning som specifikt reglerar tillgängligheten till webbplatser och mobila applikationer. Det finns emellertid flera länder som, i vissa fall sedan relativt långt tid tillbaka, har tvingande lagstiftning eller överenskommelser rörande tillgängligheten till framför allt webbplatser. Nedan presenteras några exempel på sådana regleringar.

6.2 Danmark

År 2007 ingick den danska staten, kommunerna och regionerna ett avtal om standarder för användning av informationsteknologi. En del av avtalet avser tillgänglighet till offentliga webbplatser och sedan 2008 har det i Danmark varit obligatoriskt för offentliga myndigheters webbplatser att uppfylla nivå AA i WCAG 2.0.

6.3 Norge

Den norska diskrimineringslagstiftningen innehåller specifika krav gällande tillgänglighet till informations- och kommunikationsteknologi (IKT). Kraven gäller för webbplatser, mobila applikationer och självbetjäningautomater som vänder sig till allmänheten. Kraven gäller både för den offentliga och den privata sektorn. Från tillämpningsområdet undantas emellertid bl.a. webbplatser som rör familjelivet och rent personliga förhållanden.

Webbplatser ska enligt lagstiftningen, med vissa undantag, göras tillgängliga i enlighet med nivå AA i WCAG 2.0.

Reglerna trädde i kraft den 1 juli 2013 och senast den 1 juli 2014 skulle alla nya IKT-lösningar uppfylla kraven. Befintliga IKT-lösningar som existerade innan ikraftträdandet ska senast den 1 januari 2021 vara anpassade till kraven.

6.4 Spanien

Spanien har sedan 2007 haft tvingande lagstiftning rörande tillgång till offentliga webbplatser. Sedan september 2012 måste offentliga webbplatser göras tillgängliga i enlighet med en inhemsk standard som överensstämmer med nivå AA i WCAG 2.0. Kraven gäller utöver offentliga myndigheters webbplatser även webbplatser som tillhör aktörer som tar emot offentlig finansiering, och då särskilt offentligt finansierade aktörer som verkar inom områdena utbildning, sjukvård och socialtjänst.

6.5 USA

Sedan 1998 måste alla federala myndigheter i USA enligt lag tillhandahålla IKT-lösningar som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Lagen kräver vidare att myndigheterna ger anställda med funktionsnedsättning och allmänheten tillgång till information som är likvärdig den tillgång som personer utan funktionsnedsättning har. Den amerikanska lagen har för webbplatser tidigare hänvisat till krav som haft viss överensstämmelse med WCAG-standarderna. Dessa krav har emellertid nyligen reviderats och webbplatserna ska fr.o.m. den 18 januari 2018 uppfylla nivå AA i WCAG 2.0.

7 Webbtillgänglighetsdirektivet

7.1 Syfte och tillämpningsområde

Syftet med webbtillgänglighetsdirektivet är enligt artikel 1 att förbättra den inre marknadens funktionssätt när det gäller tillgänglighetskraven avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer. Dessa webbplatser och mobila applikationer ska bli mer tillgängliga för användare, och då särskilt för personer med funktionsnedsättning.

Direktivets bestämmelser gäller för offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer. Med offentliga myndigheter avses enligt artikel 3.1 statliga, regionala eller lokala myndigheter, offentligrättsliga organ enligt definitionen i led 4 i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG eller sammanslutningar av en eller flera sådana myndigheter eller ett eller flera sådana offentligrättsliga organ, om dessa sammanslutningar särskilt inrättats för att tillgodose behov i det allmännas intresse, utan industriell eller kommersiell karaktär.

Direktivet är enligt artikel 1.3 inte tillämpligt på webbplatser och mobila applikationer tillhörande radio- och televisionsföretag med uppdrag i allmänhetens tjänst eller deras dotterbolag. Direktivet är enligt samma artikel inte heller tillämpligt på webbplatser och mobila applikationer tillhörande icke-statliga organisationer som inte tillhandahåller tjänster som är väsentliga för allmänheten eller tjänster som specifikt tillgodoser behoven för eller är avsedda för personer med funktionsnedsättning.

I artikel 1.4 anges olika typer av innehåll på webbplatser och i mobila applikationer som direktivet inte är tillämpligt på. Av artikel 1.5 framgår att medlemsstaterna får undanta webbplatser och mobila applikationer tillhörande skolor, daghem och förskolor från

direktivets tillämpning, med undantag av innehåll som hänför sig till väsentliga administrativa funktioner online.

7.2 Kraven i direktivet

Direktivet innehåller 15 artiklar. Av artikel 2 framgår att medlemsstaterna får bibehålla eller införa åtgärder i enlighet med unionsrätten som går utöver de minimikrav som fastställs i direktivet. Artikel 3 innehåller definitioner av centrala begrepp i direktivet, såsom vad som anses utgöra en offentlig myndighet eller en mobil applikation. I artikel 4 anges att medlemsstaterna ska säkerställa att offentliga myndigheter vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att göra sina webbplatser och mobila applikationer mer tillgängliga genom att göra dem möjliga att uppfatta, hanterbara, begripliga och robusta. Enligt artikel 5 ska medlemsstaterna säkerställa att offentliga myndigheter tillämpar tillgänglighetskraven i den utsträckning som dessa krav inte lägger en oproportionell börda på myndigheterna.

I artikel 6 behandlas när det finns en presumtion om överensstämmelse med tillgänglighetskraven i artikel 4. Artikel 7 anger att medlemsstaterna ska säkerställa att offentliga myndigheter tillhandahåller och regelbundet uppdaterar ett tillgänglighetsutlåtande om deras webbplatser och mobila applikationers överensstämmelse med direktivet. Tillgänglighetsutlåtandet ska även innehålla en kommentarsfunktion som gör det möjligt för enskilda att meddela den berörda aktören att dess webbplats eller mobila applikation inte uppfyller tillgänglighetskraven. Genom kommentarsfunktionen ska enskilda också kunna begära ut viss information som uteslutits i enlighet med artiklarna 1.4 och 5 i en för dem tillgänglig form.

Av artikel 7 framgår att medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att underlätta tillämpningen av tillgänglighetskraven för andra webbplatser och mobila applikationer än de som omfattas av direktivet. Medlemsstaterna ska även främja och underlätta utbildningsprogram om webbplatser och mobila applikationers tillgänglighet samt vidta nödvändiga åtgärder för att öka medvetenheten om de tillgänglighetskrav som anges i artikel 4.

I artikel 8 anges att medlemsstaterna regelbundet ska övervaka att offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer uppfyller tillgänglighetskraven och regelbundet rapportera resultatet av övervakningen till Europeiska kommissionen.

Enligt artikel 9 ska medlemsstaterna säkerställa att det finns ett tillfredställande och effektivt uppföljningsförfarande. I artiklarna 10, 11 och 13–15 finns bl.a. bestämmelser om Europeiska kommissionens befogenheter att anta delegerade akter, översyn av tillämpningen av direktivet och ikraftträdande. Enligt artikel 12 ska direktivet vara genomfört i medlemsstaterna senast den 23 september 2018.

8 Överväganden och förslag

8.1 Utgångspunkter för genomförandet

Genomförandet av webbtillgänglighetsdirektivet

EU-direktiv är, i enlighet med artikel 288 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, bindande för medlemsstaterna med avseende på det resultat som ska uppnås, men överlåter åt medlemsstaterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet. Detta innebär att medlemsstaterna inte är bundna av t.ex. ett direktivs terminologi och systematik. Det avgörande är att de uppnår det resultat som direktivet eftersträvar.

I promemorian görs vissa avsteg från den terminologi som förekommer i den svenska översättningen av webbtillgänglighetsdirektivet. Detta görs för att bestämmelserna ska vara enklare och tydligare, och i vissa fall mer anpassade till svenska rätts-traditioner. I de fall sådana avsteg från direktivet förekommer motiveras detta i respektive avsnitt.

Promemorians lagförslag följer webbtillgänglighetsdirektivets grundläggande struktur, men för att göra lagen mer lättöverskådlig, och minimera användningen av tekniska begrepp på lagnivå, föreslås att en del av direktivets bestämmelser regleras i förordning eller myndighetsföreskrifter.

Innebörden av att direktivet är ett s.k. minimiharmoniseringsdirektiv

Webbtillgänglighetsdirektivet är ett s.k. minimiharmoniseringsdirektiv. Detta ger medlemsstaterna ett betydande utrymme att införa bestämmelser som går utöver minimikraven för webbplatser och mobila applikationers tillgänglighet. Därmed aktualiseras även

frågan om det i svensk lag bör införas mer långtgående krav än vad direktivet föreskriver. Denna fråga aktualiseras i tre sammanhang. Det gäller vid bestämningen av dels vilka aktörer som bör omfattas av kraven, dels vad som bör omfattas av kraven och dels vilken kravnivå bör gälla. Dessa frågeställningar behandlas i de följande avsnitten.

Promemorians syfte och tolkningar av webbtillgänglighetsdirektivet

Denna promemorias huvudsakliga syfte är att föreslå hur webbtillgänglighetsdirektivet ska genomföras i Sverige och inte hur direktivets bestämmelser ska tolkas. I motsats till traditionell svensk lagstiftning saknar direktiv förarbeten i egentlig mening. Viss ledning går att finna i direktivets ingress i de s.k. skälen till direktivet, men ytterst är det dock EU-domstolen som tolkar EU-rätten. Därmed finns det anledning att i denna promemoria vara något restriktiv med författningskommentarer till bestämmelser som i princip endast återger direktivets bestämmelser. Samtidigt finns det ett behov av vägledning i de fall där direktivets bestämmelser är så vaga att det skulle skapa en osäkerhet i samband med tillämpningen av den svenska lagstiftningen. I de fall det i promemorian framförs en tolkning av en föreslagen bestämmelse som överensstämmer med direktivets lydelse markeras detta. I de fall det i promemorian föreslås bestämmelser som går utöver direktivets minimikrav redovisas emellertid motiven för den lösning som valts med en utförligare författningskommentar.

8.2 Författningstekniska frågor

8.2.1 Behovet av en ny lag

Förslag: Den lagreglering som är nödvändig med anledning av webbtillgänglighetsdirektivet ska samlas i en ny lag, benämnd lagen om tillgänglighet till digital offentlig service.

Skälen för förslaget: Webbtillgänglighetsdirektivet uppställer krav på hur offentliga aktörers webbplatser och mobila applika-

tioner ska vara utformade. Direktivet medför även behov av reglering rörande vilka aktörer och vilket innehåll som ska omfattas av respektive undantas från tillämpningsområdet. Direktivet tillerkänner även enskilda en rätt att bl.a. begära tillhandahållande av visst innehåll som undantagits från tillämpningsområdet. Inget av det ovan uppräknade tillgodoses till fullo genom befintliga författningar. Direktivet kan således inte redan anses genomfört i Sverige genom befintlig lagstiftning.

En del av bestämmelserna som föreslås med anledning av direktivet kräver lagform. Frågan är då om de kompletterande lagbestämmelserna bör infogas i en redan gällande lag eller om de bör samlas i en särskild författning.

Det finns ett antal författningar (se avsnitt 4) som på olika sätt behandlar tillgänglighet. Exempelvis finns bestämmelser som ställer krav på tillgänglighet i förvaltningslagen (1986:223). Denna lags bestämmelser uppfyller till viss del de krav som direktivet innehåller. Denna lag gäller emellertid endast för vissa av de aktörer som omfattas av direktivets tillämpningsområde. Bestämmelserna i förvaltningslagen som berör tillgänglighet är vidare allmänt hållna. Denna reglering bör dock inte vara alltför detaljerad, då bestämmelser om myndigheternas service- och samverkansskyldighet, enligt förarbetena till den nya förvaltningslagen (2017:900), måste vara tillräckligt övergripande för att deras funktion som grundläggande rättssäkerhetsgarantier ska bli bestående över relativt lång tid (prop. 2016/17:180 s. 66). Att föra in de detaljerade bestämmelser webbtillgänglighetsdirektivet kräver i förvaltningslagen kan således inte anses lämpligt.

Ett annat alternativ vore att föra in de nödvändiga bestämmelserna i diskrimineringslagen (2008:567). Diskrimineringslagen har visserligen som syfte att motverka bristande tillgänglighet, men huvudändamålet med lagen är att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och inte, att på det sätt direktivet kräver, detaljreglera vilka nivåer av tillgänglighet som ska följas för att något inte ska anses diskriminerande. Därtill omfattar diskrimineringslagens bestämmelser om bristande tillgänglighet fler aktörer än de som omfattas av direktivets tillämpningsområde. Det får därför även anses olämpligt att föra in de bestämmelser som direktivet kräver i diskrimineringslagen.

Utöver lagstiftning som behandlar tillgänglighet finns det även befintlig lagstiftning som reglerar elektroniska kommunikationstjänster, exempelvis lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Dessa författningar har dock inte som syfte att styra det innehåll som överförs i de tekniska strukturer som lagarna reglerar och det är bl.a. av denna anledning inte heller lämpligt att föra in de bestämmelser som fordras i dessa författningar.

Mot denna bakgrund bedöms det inte finnas någon befintlig lag där de bestämmelser som direktivet kräver passar in. Det alternativ som då återstår är att samla de nya lagbestämmelserna i en särskild författning. Därigenom underlättas även möjligheterna att enkelt hitta de nya bestämmelserna.

Den nya lagen bör benämnas på ett sätt som avspeglar dess innehåll och tillämpningsområde. Namnet bör vidare i motsats till webbtillgänglighetsdirektivet inte innehålla några tekniska begrepp. Det föreslås därför att lagen benämns lag om tillgänglighet till digital offentlig service.

Kraven i den föreslagna lagen berör många olika aktörer vars verksamheter regleras av en mängd olika författningar. Det har inte bedömts att det är nödvändigt att införa hänvisningar till den föreslagna lagen i berörda författningar.

8.2.2 Den föreslagna lagens förhållande till befintlig lagstiftning

Tryckfrihetsförordningen

Av artikel 7.1 i webbtillgänglighetsdirektivet följer att enskilda har rätt att begära tillhandahållande av digital service som uteslutits från tillämpningsområdet med stöd av vissa undantagsbestämmelser i direktivet. Denna reglering har vissa beröringspunkter med de grundlagsstadgade bestämmelserna om utlämnande av allmän handling i 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF).

Rätten att begära ut allmänna handlingar utgör en central del av offentlighetsprincipen. I 2 kap. 1 § TF stadgas att varje svensk medborgare ska ha rätt att ta del av allmänna handlingar. Denna rätt tillkommer enligt praxis även juridiska personer (se RÅ 2003 ref. 83). I enlighet med 14 kap. 5 § TF har även utländska med-

borgare en principiell rätt att ta del av allmänna handlingar. Denna rätt kan emellertid inskränkas genom bestämmelser i lag även om det för närvarande inte finns några sådana inskränkande bestämmelser.

Med handling avses enligt 2 kap. 3 § TF framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten.

Enligt 2 kap. 2 § andra stycket TF ska varje begränsning i rätten att ta del av allmänna handlingar anges noga i en särskild lag eller i en annan lag som den förstnämnda lagen hänvisar till. Den särskilda lag som åsyftas är offentlighets- och sekretesslagen (2009:400, OSL).

Utöver myndigheter omfattar bestämmelserna om utlämnande av allmän handling enligt 2 kap. OSL även bl.a. aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner eller landsting utövar ett rättsligt bestämmande inflytande samt vissa andra organ som anges i bilagan till OSL.

En allmän handling som får lämnas ut ska enligt 2 kap. 12 § TF på begäran genast eller så snart det är möjligt på stället utan avgift tillhandahållas den som önskar ta del av den så att handlingen kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. Riksdagens ombudsmän (JO) har i ett flertal beslut uttalat att innebörden av detta är att besked i en utlämnandefråga bör lämnas redan samma dag som begäran har gjorts (se t.ex. JO 2011/12 s. 539 och 2012/13 s. 475). Någon eller några dagars fördröjning kan dock godtas om en sådan fördröjning är nödvändig för att myndigheten ska kunna ta ställning till om den efterfrågade handlingen är allmän och offentlig. Härtill kommer att ett visst dröjsmål är ofrånkomligt om framställningen avser eller kräver genomgång av ett omfattande material.

Den som önskar ta del av en allmän handling har även enligt 2 kap. 13 § TF rätt att mot fastställd avgift få kopia av handlingen till den del den får lämnas ut. En sådan begäran ska behandlas skyndsamt. Bestämmelserna om myndigheters rätt att ta ut en avgift för kopior av allmänna handlingar finns i avgiftsförordningen (1992:191). En myndighet ska enligt denna reglering ta ut en avgift

för att den efter särskild begäran lämnar ut kopia av allmän handling om beställningen omfattar tio sidor eller mer.

Webbtillgänglighetsdirektivet innehåller, i motsats till t.ex. Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/98/EG av den 17 november 2003 om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn, ingen bestämmelse om att direktivet inte påverkar tillämpningen av medlemsstaternas gällande bestämmelser om tillgång till handlingar. Detta innebär att det uppstår en viss gränsdragningsproblematik mellan 2 kap. TF och webbtillgänglighetsdirektivets bestämmelser. Överväganden och förslag rörande hur denna problematik ska hanteras framgår av avsnitt 8.9.2.

Yttrandefrihetsgrundlagen

Webbtillgänglighetsdirektivets bestämmelser innebär att krav kan komma att ställas på webbplatser som omfattas av YGL:s skydd (jfr avsnitt 4.8). Av skäl 24 i direktivets ingress framgår att ingenting i direktivet syftar till att begränsa yttrandefriheten och mediernas frihet och mångfald eftersom de är garanterade i unionen och medlemsstaterna, särskilt enligt artikel 11 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Då bestämmelser i lag inte får tillämpas om de strider mot bestämmelser i grundlag finns det inte skäl att i lagen särskilt ange att bestämmelserna inte ska tillämpas i den utsträckning detta skulle strida mot YGL.

Förvaltningslagen

Av 3 § förvaltningslagen framgår att om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från lagen, gäller den bestämmelsen. I den nya förvaltningslagen som träder i kraft den 1 juli 2018 kommer detta även i fortsättningen att gälla (prop. 2016/17:180 s. 37 f.). I förarbetena till den nya lagen tydliggör regeringen även förhållandet mellan EU-rätten och förvaltningslagen och anger i detta sammanhang att avvikande bestämmelser som genomför ett EU-direktiv ges företräde framför förvaltningslagen, om föreskrifterna finns i en lag eller förordning (prop. 2016/17:180 s. 68). För de aktörer som omfattas av båda

regelverken kommer således den i denna promemoria föreslagna lagen ha företräde framför förvaltningslagens bestämmelser.

Diskrimineringslagen

Enligt diskrimineringslagen är bristande tillgänglighet en form av diskriminering (se avsnitt 4.6). Av förarbetena till diskrimineringslagen framgår att i den utsträckning det finns regler i lag eller annan författning om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning bör dessa vara starkt vägledande för vad som krävs enligt bestämmelsen om bristande tillgänglighet. Det bör enligt förarbetena inte heller anses skäligt att kräva åtgärder som går utöver sådana krav och den som har uppfyllt sådana krav bör kunna utgå från att ytterligare krav inte följer av diskrimineringslagen (prop. 2013/14:198 s. 112).

Mot denna bakgrund kommer den föreslagna lagens krav således att vara vägledande för vad som enligt diskrimineringslagen kommer utgöra bristande tillgänglighet till offentliga aktörers webbplatser och mobila applikationer. Även om lagarna till viss mån reglerar samma område uppstår därmed ingen konflikt mellan regelverken. De sanktionsmöjligheter som finns i diskrimineringslagen respektive i den föreslagna lagen bör emellertid för att undvika dubbla sanktioner inte tillämpas rörande samma fall av bristande tillgänglighet (se vidare avsnitt 8.10.3).

Upphovsrättslagen

Innehållet på webbplatser, mobila applikationer eller andra tekniska lösningar som tillhandahålls av en offentlig aktör kan vara skyddat av upphovsrätt eller till upphovsrätten närstående rättigheter i enlighet med lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen).

Den som har upphovsrätt till ett verk (t.ex. ett litterärt eller musikaliskt verk eller en film) har rättigheter som är dels ekonomiska, dels ideella. De ekonomiska rättigheterna innebär att ingen utan upphovsmannens tillstånd får framställa exemplar av ett verk eller göra verket tillgängligt för allmänheten. De ideella rättigheterna innebär dels att upphovsmannens namn ska anges när

hans eller hennes verk används, dels att upphovsmannen har rätt att motsätta sig sådana ändringar av verket som kränker hans eller hennes litterära eller konstnärliga anseende eller egenart, eller att verket görs tillgängligt för allmänheten i en sådan form eller i ett sådant sammanhang att upphovsmannens litterära eller konstnärliga anseende eller egenart kränks. De till upphovsrätten närstående rättigheterna (t.ex. en artists rätt till sitt framförande eller skyddet för fotografiska bilder) ger rättighetshavarna en ensamrätt till sina prestationer som i stor utsträckning motsvarar det egentliga upphovsrättsskyddet.

I de ekonomiska rättigheterna finns en rad inskränkningar som motiveras av hänsyn till olika allmänna eller enskilda intressen. Det är t.ex., under vissa förutsättningar, tillåtet att utan tillstånd från upphovsmannen citera ur ett verk eller att framställa sådana exemplar som personer med funktionsnedsättning behöver för att kunna ta del av verken.

I 9 § upphovsrättslagen finns bestämmelser om att upphovsrätt inte gäller till författningar, beslut av myndigheter, yttranden av svenska myndigheter och officiella översättningar av sådant material. Vidare finns i 26–26 b §§ upphovsrättslagen särskilda bestämmelser om inskränkningar i det upphovsrättsliga skyddet för offentliga debatter, allmänna handlingar m.m.

Webbtillgänglighetsdirektivets bestämmelser ger inte anledning att reglera frågor om upphovsrätt. Det finns t.ex. inget krav på införande av någon ny inskränkning i upphovsrätten och den föreslagna lagen medför ingen utökad rätt att utan tillstånd använda innehåll som någon annan har ensamrätt till. De krav på tillgänglighet som ställs i den föreslagna lagen får alltså uppfyllas inom ramen för avtal om användning av innehåll som skyddas av upphovsrätt eller närstående rättigheter och med respekt för vad som följer av det nationella upphovsrättsliga regelverket.

8.2.3 En teknikneutral lagstiftning

Förslag: För att göra den föreslagna lagen mer teknikneutral ska begreppen digital service och teknisk lösning användas. Med digital service avses tjänster eller information som tillhandahålls via en teknisk lösning. Med teknisk lösning avses de tekniska lösningar som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, beslutar ska omfattas av lagens tillämpningsområde.

Skälen för förslaget: Webbtillgänglighetsdirektivet innehåller ett antal tekniska begrepp. Utgångspunkten bör vara att den föreslagna lagen i möjligaste mån ska vara teknikneutral, framför allt med hänsyn till att den tekniska utvecklingstakten inom nu aktuella områden är väldigt hög. I lagen bör därför helst inte de i direktivet centrala begreppen webbplats och mobil applikation användas, utan i stället mer teknikneutrala begrepp. Mot bakgrund av att vissa bestämmelser i direktivet är kopplade till om det rör sig om en webbplats eller en mobil applikation finns det emellertid behov av att i den nya regleringen använda dessa begrepp. Dessa bestämmelser kan dock med fördel placeras i förordning eller föreskrift. Att placera de begrepp som knyter an till en specifik teknisk lösning i förordning eller föreskrift möjliggör en flexibel lagstiftning som snabbare kan följa den tekniska utvecklingen. Det leder även till en längre livslängd för den föreslagna lagen. Att föra in en del av den nya regleringen på förordningsnivå kan naturligtvis ha en negativ påverkan för lagens översiktlighet. I detta fall innebär det emellertid även att en stor mängd detaljföreskrifter inte behöver tynga lagen. Detta leder i sin tur till att lagen blir mer lättillgänglig. Sammanfattningsvis bedöms fördelarna med en teknikneutral lag överväga nackdelarna med att bestämmelserna inte samlas på samma regelnivå.

Syftet med den föreslagna lagen är inte i första hand att vissa tekniska lösningar ska vara tillgängliga, utan att den information och de tjänster som omfattas av bestämmelserna tillhandahålls på ett tillgängligt sätt via de tekniska lösningar som omfattas av tillämpningsområdet. Den föreslagna lagen bör således i första hand fokusera på innehållet. Samtidigt bör det finnas en tydlig signal om vilka typer av informations- och tjänstebärare det rör sig om, och givetvis även ett enkelt sätt att identifiera vilka tekniska

lösningar som kraven avser. Detta bör åstadkommas genom en begreppsmässig åtskillnad mellan innehållet och informations- och tjänstebäraren.

I webbtillgänglighetsdirektivet åsyftas ibland med begreppen webbplats och mobil applikation, utöver tekniken som sådan, även det innehåll som förmedlas. I andra fall är det endast den tekniska lösningen som avses. I den föreslagna lagen bör i stället för webbplats och mobil applikation begreppet teknisk lösning användas. Med teknisk lösning avses bara den tekniska lösningen som sådan och inte det innehåll som tillhandahålls via den tekniska lösningen. Vilka specifika tekniska lösningar som avses föreslås framgå av förordning eller föreskrift (se avsnitt 8.5.1). I den norska lagstiftningen (se avsnitt 6.3) används begreppet IKT. Detta begrepp förekommer både i svensk lagstiftning och i direktivet.² Användningen av begreppet är även vanligt förekommande i allmänt språkbruk. IKT är emellertid som begrepp inte lika neutralt som teknisk lösning. Det används i en rad olika sammanhang och det finns även flera tolkningar av vad begreppet omfattar. Sammantaget bedöms teknisk lösning därför vara ett bättre alternativ eftersom förslaget är att begreppets närmare innebörd kommer att ges genom att regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, beslutar om vilka tekniska lösningar som ska omfattas av kraven. Ett begrepp, som i motsats till IKT, saknar koppling till specifika tekniska lösningar är då att föredra.

När det sedan gäller det begrepp som ska användas för att beskriva det innehåll som det offentliga erbjuder via webbplatser och mobila applikationer behöver begreppet ha två beståndsdelar, en del som på ett mer generellt plan indikerar att det berör informationsteknik och en del som indikerar vilken typ av innehåll det rör sig om. Det bedöms i dagsläget inte i svensk lagstiftning finnas ett etablerat begrepp som passar det syftet. Ett nytt begrepp måste därför användas. Begreppet måste emellertid givetvis förhålla sig till de besläktade begrepp som redan i dag förekommer i svensk lag eller allmänt språkbruk.

Det som förmedlas via webbplatser och mobila applikationer är information och tjänster som utgör en form av service. Begreppet

² Se skäl 14, 16, 37 och 42 i direktivets ingress och bl.a. 3 § lagen (2013:315) om intelligenta transportsystem vid vägtransporter samt 1 kap. 3 § skollagen (2010:800).

service förekommer i många olika sammanhang i svensk lagstiftning, men den användning som har starkast koppling till denna kontext är klargörandet av myndigheternas serviceskyldighet i förvaltningslagen. Av 4 § förvaltningslagen framgår bl.a. att varje myndighet ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpen ska lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. I den nya förvaltningslagen som träder i kraft den 1 juli 2018 anges i 6 §, som innehåller bestämmelser om serviceskyldigheten, att en myndighet ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. Myndigheten ska vidare lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet (prop. 2016/17:180 s. 291). Enligt 5 § i den nu gällande förvaltningslagen ska myndigheterna också se till att det är möjligt för enskilda att kontakta dem med hjälp av telefax och elektronisk post och att svar kan lämnas på samma sätt. Den senare paragrafen är ett tydligt exempel på när en hänvisning till en specifik teknisk lösning i princip blivit obsolet och det kan i detta sammanhang noteras att den nya förvaltningslagen är teknikneutral (se avsnitt 4.4).

Själva andemeningen av vad som utgör service enligt både den nuvarande och föreslagna förvaltningslagen överensstämmer väl med det innehåll som åsyftas i den lag som föreslås i denna promemoria. Det bör mot bakgrund av direktivets tekniska koppling för tydlighetens skull även poängteras att den service som åsyftas givetvis är sådan service som riktar sig till människor och inte t.ex. sådan service som sker mellan olika tekniska gränssnitt som användare inte kan uppfatta. För att klargöra att det är service som tillhandahålls av offentliga aktörer bör detta även tydligt framgå. Begreppet offentlig service förekommer för närvarande i två olika svenska författningar. Det bör med fördel även kunna användas i detta sammanhang.³ Sammanfattningsvis bör därför be-

³ Förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket samt kommittéförordningen (1998:1474).

greppet offentlig service användas för att signalera vilket innehåll det rör sig om.

När det gäller den del av begreppet som ska signalera vilken typ av informations- och tjänstebärare det rör sig om finns det i lagstiftning eller allmänt språkbruk tre vanligen förekommande alternativ i form av "informationssamhällets", "elektronisk" och "digital". Informationssamhällets offentliga service ligger rent språkligt alltför nära det redan i lagstiftning använda informations-samhällets tjänster för att vara ett lämpligt val.⁴ Valet står då mellan elektronisk eller digital. Elektronisk och digital är i många sammanhang synonyma begrepp (se t.ex. SOU 2017:23 s. 44 f.). Elektronisk service förekommer redan som begrepp i artikel 9.1 b i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. På senare tid har det emellertid i Sverige skett ett skifte från begreppet elektronisk till begreppet digital för att beskriva användning av informationsteknik. Ett tydligt exempel på detta är att det som tidigare benämndes som elektronisk förvaltning (e-förvaltning) allt oftare omnämns som digital förvaltning. Mot denna bakgrund bör begreppet digital användas för att beskriva vilken informations- eller tjänstebärare som avses.

Sammanfattningsvis bedöms således begreppet digital offentlig service avgränsa det huvudsakliga tillämpningsområdet på ett tydligt sätt. Begreppet digital offentlig service bör därför användas i den föreslagna lagens namn, medan det i lagtexten är tillräckligt att digital service används, eftersom det där av sammanhanget är tydligt att det rör sig om digital service med koppling till det offentliga. Med digital service avses således i den föreslagna lagen tjänster eller information som tillhandahålls via en teknisk lösning. Med teknisk lösning avses de tekniska lösningar som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, beslutar ska omfattas av lagens tillämpningsområde (se vidare avsnitt 8.5.1).

⁴ Informationssamhällets tjänster förekommer i lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster och definieras i 2 § som tjänster som normalt utförs mot ersättning och som tillhandahålls på distans, på elektronisk väg och på individuell begäran av en tjänstemottagare.

8.3 Vilka aktörer omfattas av webbtillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde?

8.3.1 Offentliga aktörer

Förslag: Kraven i den nya lagen bör gälla för offentliga aktörer. Begreppet omfattar bl.a. det som avses med begreppet offentlig myndighet i webbtillgänglighetsdirektivet. Med offentlig myndighet avses

- en statlig eller kommunal myndighet,
- en beslutande församling i en kommun eller ett landsting,
- ett offentligt styrt organ, och
- en sammanslutning av en eller flera statliga eller kommunala myndigheter eller beslutande församlingar i en kommun eller ett landsting, eller
- en sammanslutning av ett eller flera offentligt styrda organ, om dessa sammanslutningar särskilt inrättats för att tillgodose behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär.

Med offentligt styrt organ avses i den föreslagna lagen en sådan juridisk person som tillgodoser behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och

1. som till största delen är finansierad av staten, en kommun, ett landsting eller en offentlig myndighet,
2. vars verksamhet står under kontroll av staten, en kommun, ett landsting eller en offentlig myndighet, eller
3. i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än halva antalet ledamöter är utsedda av staten, en kommun, ett landsting eller en offentlig myndighet.

Skälen för förslaget

Webbtillgänglighetsdirektivets definitioner av aktörer som omfattas av tillämpningsområdet och kopplingen till upphandlingslagstiftningen

Webbtillgänglighetsdirektivet gäller enligt artikel 1.1 tillgänglighetskrav avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer. Offentliga myndigheter definieras i artikel 3.1 som statliga, regionala eller lokala myndigheter, offentligrättsliga organ enligt definitionen i led 4 i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (det nya upphandlingsdirektivet). Som offentliga myndigheter räknas även sammanslutningar av en eller flera sådana myndigheter eller ett eller flera sådana offentligrättsliga organ, om dessa sammanslutningar särskilt inrättats för att tillgodose behov i det allmännas intresse, utan industriell eller kommersiell karaktär.

I definitionen av offentligrättsligt organ hänvisas som ovan framgått till det nya upphandlingsdirektivet. Även definitionen av offentlig myndighet i webbtillgänglighetsdirektivet är i stort densamma som definitionen av upphandlande myndighet i artikel 2.1 i det nya upphandlingsdirektivet. Det nya upphandlingsdirektivet har nyligen genomförts i svensk rätt genom lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Definitionerna av upphandlande myndighet och offentligrättsligt organ, med mindre redaktionella skillnader, fanns även med i det äldre upphandlingsdirektivet från 2004 som genomfördes genom den nu upphörda lagen (2007:1091) om offentlig upphandling. Utifrån den direkta hänvisning som finns till det nya upphandlingsdirektivet, samt de likheter som även i övrigt finns, framstår det som naturligt vid genomförandet av webbtillgänglighetsdirektivet att i möjligaste mån använda sig av de definitioner som finns i upphandlingslagstiftningen.

Offentliga myndigheter

Det centrala aktörsbegreppet i webbtillgänglighetsdirektivet är offentlig myndighet. I den engelska språkversionen av direktivet används begreppet ”public sector body”, och med hänsyn till den utökning av vilka aktörer som omfattas av tillämpningsområdet för

den nya lagen som föreslås i promemorian (se avsnitt 8.4.3) framstår offentlig aktör som ett lämpligare begrepp att använda i lagen. Med begreppet offentlig aktör avses således de aktörer som omfattas av begreppet offentlig myndighet i direktivet samt de aktörer som omfattas av regleringen genom den föreslagna utökningen. Kretsen av aktörer som omfattas är inte i alla fall offentliga aktörer. Inom ramen för den föreslagna lagen ska dessa dock jämföras med offentliga aktörer. Begreppet offentlig myndighet och den krets begreppet avgränsar fyller emellertid en viktig funktion i definitionen av offentligt styrt organ. Även om begreppet enligt förslaget inte ska förekomma i lagen bör begreppet definieras för att avgränsa vilka aktörer i Sverige som omfattas av direktivets tillämpningsområde och för att i promemorian med ett samlingsbegrepp kunna hänvisa till dessa aktörer.

Den krets som omfattas av begreppet offentlig myndighet överensstämmer i princip med den krets som utgör upphandlande myndigheter enligt 1 kap. 22 § LOU. Det som skiljer dem åt är att det i webbtillgänglighetsdirektivet finns ett tillägg som inte finns med i det nya upphandlingsdirektivet. Tillägget avser sammanslutningar av offentligt styrda organ och att dessa ska vara särskilt inrättade för att tillgodose behov i det allmännas intresse utan industriell eller kommersiell karaktär. Den krets som omfattas av begreppet offentlig myndighet i direktivet bedöms därför vara

- en statlig eller kommunal myndighet,
- en beslutande församling i en kommun eller ett landsting,
- ett offentligt styrt organ, och
- en sammanslutning av en eller flera statliga eller kommunala myndigheter eller beslutande församlingar i en kommun eller ett landsting, eller
- en sammanslutning av ett eller flera offentligt styrda organ om dessa sammanslutningar särskilt inrättats för att tillgodose behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär.

Offentligt styrda organ

Offentlighetsrättsliga organ eller offentligt styrda organ?

I webbtillgänglighetsdirektivet hänvisas till det nya upphandlingsdirektivet när det gäller definitionen av offentlighetsrättsliga organ. Denna bestämmelse är i svensk rätt genomförd genom 1 kap. 18 § LOU. I LOU används i stället begreppet offentligt styrt organ. Detta val gjordes med motiveringen att begreppet offentlighetsrättsligt organ i upphandlingsdirektivet har en vid innebörd som sträcker sig längre än vad begreppet motsvarar i svensk rätt. Begreppet offentligt styrt organ bedömdes bättre motsvara vad som avses i upphandlingsdirektivet (jfr prop. 2006/07:128 s. 129 och s. 303).

Argumentet att använda begreppet offentligt styrt organ framför offentlighetsrättsligt organ är lika relevant för det i denna promemoria aktuella lagförslaget. Begreppet offentligt styrt organ ska därför användas i den nya lagen och definieras på samma sätt som i LOU. Med offentligt styrt organ avses således i den föreslagna lagen en sådan juridisk person som tillgodoser behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och

- som till största delen är finansierade av staten, en kommun, ett landsting eller en offentlig myndighet,
- vars verksamhet står under kontroll av staten, en kommun, ett landsting eller en offentlig myndighet, eller
- i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än halva antalet ledamöter är utsedda av staten, en kommun, ett landsting eller en offentlig myndighet.

Vad är ett offentligt styrt organ?

Att avgränsa vilka organ som potentiellt omfattas utifrån offentlig finansiering eller kontroll är relativt enkelt. Bedömningen om ett organ tillgodoser ett allmännyttigt behov som inte är av industriell eller kommersiell karaktär är dock ofta en svårare bedömning. Det finns flera avgöranden från EU-domstolen kring hur bedömningen ska göras. Enligt EU-domstolen utgörs allmännyttiga behov som inte är av industriell eller kommersiell karaktär i allmänhet av

behov som staten, av skäl som har samband med allmänintresset, väljer att själv tillgodose eller som den avser att fortsätta att ha ett avgörande inflytande på (se BFI Holding, C-360/96, EU:C:1998:525, punkt 50). Bedömningen av om det föreligger ett allmännyttigt behov som inte är av industriell eller kommersiell karaktär ska enligt EU-domstolen göras med hänsyn till samtliga relevanta faktiska och rättsliga omständigheter. Förekomsten eller frånvaron av allmänna intressen som inte har industriell eller kommersiell karaktär ska bedömas med hänsyn till samtliga relevanta faktiska och rättsliga omständigheter, såsom de omständigheter som var aktuella vid bildandet av det berörda organet och på vilka villkor som organet utövar sin verksamhet, inklusive bl.a. huruvida det saknas konkurrens på marknaden, huruvida det saknas ett huvudsakligt vinstsyfte, huruvida organet inte står risken för den verksamhet som utövas och huruvida den aktuella verksamheten åtnjuter offentlig finansiering (se t.ex. SIEPSA, C-283/00, EU:C:2003:544, punkt 81). Ett organ som inte har tillkommit i det särskilda syftet att tillgodose allmänna intressen som inte har industriell eller kommersiell karaktär, men som senare åtagit sig sådana intressen och numera faktiskt tillgodoser dessa, uppfyller vidare enligt EU-domstolen villkoret för att vara ett organ som lyder under offentlig rätt, under förutsättning att åtagandet att tillgodose dessa intressen kan fastställas objektivt (se Universale-Bau, C-470/99, EU:C:2002:746, punkt 63). Enligt EU-domstolen saknar det betydelse om den allmännyttiga delen endast utgör en relativt obetydlig del av den totala verksamheten. Så länge organet i någon omfattning bedriver allmännyttig verksamhet utan industriell eller kommersiell karaktär är det ett offentlig styrt organ (se Mannesmann, C-44/96, EU:C:1998:4, punkterna 25 och 32). Om ett organ verkar på normala marknadsmässiga villkor, har ett vinstsyfte och bär de förluster som uppstår i samband med utövandet av sin verksamhet, är det föga sannolikt att de behov som det syftar till att tillgodose inte är av industriell eller kommersiell karaktär (se Korhonen, C-18/01, EU:C:2003:300, punkt 51).

Som denna översiktliga praxisgenomgång visar är bedömningen många gånger svår att göra och det är inte i alla lägen klart om en juridisk person som till övervägande del finansieras eller kontrolleras av det offentliga även är ett offentligt styrt organ. För

utomstående bedömare kan det vara i det närmaste omöjligt att avgöra om ett visst företag är ett offentligt styrt organ, och därmed kommer att omfattas av de föreslagna bestämmelserna rörande tillgänglighet till digital service, eller inte. När det gäller svenska statliga bolag har efter prövning i svensk domstol t.ex. Akademiska Hus Aktiebolag bedömts vara ett offentligt styrt organ⁵ medan Systembolaget Aktiebolag i två avgöranden har bedömts inte vara det.⁶

Även om det finns omfattande praxis på både EU-nivå och nationell nivå avseende begreppet offentligt styrda organ är det de offentligt finansierade och kontrollerade organen som initialt bedömer om de omfattas eller inte. Det finns ingen sammanställning eller ens uppskattning över hur många offentligt styrda organ det finns i Sverige. I en studie utförd på uppdrag av Konkurrensverket gjordes bedömningen att de flesta kommunala företag och vissa statliga bolag utgör offentligt styrda organ.⁷

Sammanfattningsvis kan det konstateras att inte all digital service som tillhandahålls av statliga och kommunala företag omfattas av direktivets tillämpningsområde. Detsamma gäller privata aktörer som bedriver helt eller delvis offentligt finansierad verksamhet. Dessa aktörer verkar som regel på normala marknadsmässiga villkor, har ett vinstsyfte och bär de förluster som uppstår i samband med utövandet av sin verksamhet. Således är de behov som de syftar till att tillgodose av industriell eller kommersiell karaktär, och de är därmed inte offentligt styrda organ. I promemorian föreslås emellertid att vissa av dessa aktörer ändå ska omfattas av den föreslagna lagens tillämpningsområde (se avsnitt 8.4.3).

⁵ HFD 2016 ref. 67.

⁶ Kammarrätten i Stockholms domar den 19 februari 2016 i mål nr 7265-14 och den 20 februari 2017 i mål nr 5101-16.

⁷ Den offentliga marknaden i Sverige – En empirisk analys av den offentliga sektorns samlade inköp, Uppdragningsforskningsrapport 2015:4, s. 27.

8.3.2 Aktörer som är specifikt undantagna från direktivets tillämpningsområde

Radio- och televisionsföretag med uppdrag i allmänhetens tjänst

Förslag: Den föreslagna lagen ska inte vara tillämplig för digital service som tillhandahålls av ett företag som bedriver radio- och tv-verksamhet som finansieras enligt lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst.

Skälen för förslaget: Enligt artikel 1.3 a i webbtillgänglighetsdirektivet omfattar inte direktivet webbplatser och mobila applikationer tillhörande radio- och televisionsföretag med uppdrag i allmänhetens tjänst samt deras dotterbolag. Detta gäller även för andra organ eller deras dotterbolag som fullgör ett uppdrag att verka i allmänhetens tjänst på radio- eller tv-området. I Sverige innebär detta att direktivet inte omfattar aktörer som bedriver radio- och tv-verksamhet som finansieras enligt lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst. Undantaget gäller således de s.k. public service-företagen Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion.

Bestämmelser om tillgänglighet för audiovisuella medietjänster finns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (AV-direktivet). AV-direktivet är föremål för översyn, inklusive reglerna för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Både rådet och Europaparlamentet har föreslagit att kraven på tillgänglighet skärps för både tv och beställ-tv (s.k. play-tjänster).

Det finns redan lagstiftning som rör tillgänglighet till tv-sändningar och Mediegrundlagskommitténs förslag öppnar även för att utöka kraven till att bl.a. även gälla play-tjänster via internet (se avsnitt 4.8). Kraven på tillgänglighet inom detta område bör med hänsyn till det pågående arbetet regleras i sektorspecifik lagstiftning. Det saknas mot denna bakgrund skäl att i förslaget frångå webbtillgänglighetsdirektivets undantag för public service-företag.

Vissa icke-statliga organisationer

Förslag: Den föreslagna lagen ska inte vara tillämplig på digital service som tillhandahålls av en icke-statlig organisation vars service inte är väsentlig för allmänheten eller specifikt tillgodoser behoven för eller är avsedd för personer med funktionsnedsättning.

Skälen för förslaget: Av artikel 1.3 b framgår att webbtillgänglighetsdirektivet inte är tillämpligt på webbplatser och mobila applikationer tillhörande icke-statliga organisationer som inte tillhandahåller tjänster som är väsentliga för allmänheten eller tjänster som specifikt tillgodoser behoven för eller är avsedda för personer med funktionsnedsättning. Av skäl 25 i direktivets ingress framgår att vissa icke-statliga organisationer, som är frivilliga självstyrande organ som inrättats huvudsakligen utan vinstsyfte, tillhandahåller tjänster som inte är väsentliga för allmänheten, t.ex. tjänster som inte utförs direkt på statliga, regionala eller lokala myndigheters uppdrag eller tjänster som inte specifikt tillgodoser behoven för i synnerhet personer med funktionsnedsättning, och skulle kunna omfattas av detta direktivs tillämpningsområde. För att undvika att lägga en oproportionell börda på sådana icke-statliga organisationer bör enligt skäl 25 direktivet inte vara tillämpligt på dem.

Endast sett till hur artikel 1.3 b är formulerad är det möjligt att motsatsvis tolka bestämmelsen som att direktivet även är tillämpligt på digital service tillhörande alla icke-statliga organisationer som tillhandahåller tjänster som är väsentliga för allmänheten eller tjänster som specifikt tillgodoser behoven för eller är avsedda för personer med funktionsnedsättning. Vid en samlad bedömning, och särskilt med beaktande av vad som anförs i skäl 25, kan dock direktivet endast anses omfatta icke-statliga organisationer som även är offentligt styrda organ.

Det finns varken en definition i direktivet eller en svensk legaldefinition av vad som utgör en icke-statlig organisation. Som exempel på icke-statliga aktörer kan dock nämnas bl.a. ideella föreningar, stiftelser och registrerade trossamfund. Det är den organisation som vill använda sig av undantaget som vid en eventuell prövning

har bevisbördan för att rekvisiten för att kunna tillämpa bestämmelsen är uppfyllda.

Även om tillämpningsområdet för bestämmelsen i en svensk kontext kan anses oklar utifrån det som går att utläsa av webbtillgänglighetsdirektivet bör undantaget tas med i den föreslagna lagen för att dessa organisationer inte ska drabbas av krav som inte står i proportion till deras förmåga eller nyttoeffekten av anpassningen.

8.4 Bör även andra aktörer omfattas av tillämpningsområdet?

Webbtillgänglighetsdirektivet är, som tidigare anförts, ett minimi-harmoniseringsdirektiv. Detta ger medlemsstaterna ett betydande utrymme att införa bestämmelser som går utöver direktivets minimikrav. I detta avsnitt övervägs vilka offentligt ägda företag och privata aktörer, som trots att de inte är offentligt styrda organ, ändå bör omfattas av den föreslagna lagen.

8.4.1 Utgångspunkter för en utökning av de aktörer som omfattas

Inledningsvis kan konstateras att det, inom de snäva tidsramar som gäller för att genomföra webbtillgänglighetsdirektivet i svensk rätt, saknas utrymme för att utreda förutsättningarna för ett avsevärt bredare tillämpningsområde för den nya lagstiftningen. Att låta kraven gälla för all digital service i samhället vore inte heller lämpligt med hänsyn till annat pågående lagstiftningsarbete inom EU. Europeiska kommissionen publicerade i december 2015 ett förslag till direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar vad gäller tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (tillgänglighetsdirektivet).⁸ Förslaget är i motsats till webbtillgänglighetsdirektivet, vars fokus är på offentliga aktörer, i större utsträckning inriktat på sådana produkter och tjänster som tillhandahålls av framför allt privata aktörer. Förslaget omfattar

⁸ 2015/0278 (COD).

bl.a. tillgänglighet till kollektivtrafiktjänster, banktjänster, e-böcker och e-handel.

8.4.2 Statliga eller kommunala företag som inte är offentligt styrda organ

Bedömning: Lagens tillämpningsområde bör inte utvidgas till att även omfatta statliga eller kommunala företag som inte är offentligt styrda organ.

Skälen för bedömningen: Det finns ingen sammanställning över vilka statliga och kommunala företag i Sverige som utgör offentligt styrda organ, men i en studie som utfördes på uppdrag av Konkurrensverket gjordes bedömningen att de flesta kommunala företag och vissa statliga bolag är offentligt styrda organ.⁹ Detta innebär att resterande kommunala och statliga företag som inte är offentligt styrda organ inte omfattas av direktivets tillämpningsområde. För den kommunala sektorn är det svårt att få en överblick över inom vilka områden som dessa företag verkar. De statligt ägda bolagen är betydligt färre, men inte heller för dessa finns en tydlig bild av exakt vilka som utgör offentligt styrda organ. Oaktat dessa oklarheter kan det konstateras att vissa av de områden där kommunala och statliga företag verkar även kan komma att omfattas av det i avsnitt 8.4.1 nämnda tillgänglighetsdirektivet. Att inkludera vissa företag i tillämpningsområdet för den föreslagna lagstiftningen enbart utifrån den grunden att de är offentligt ägda kan inte anses vara ett tillräckligt starkt skäl för att föregå det pågående arbetet på EU-nivå. Att identifiera och kategorisera offentligt ägda företag och deras verksamhetsområden, i synnerhet på kommunal nivå, för att avgöra om de ska omfattas av tillämpningsområdet eller ej är inte heller en uppgift som är genomförbar inom ramarna för detta arbete. Mot denna bakgrund föreslås inte att den nya lagen ska gälla för de statliga eller kommunala företag som inte är offentligt styrda organ.

⁹ Den offentliga marknaden i Sverige - En empirisk analys av den offentliga sektorns samlade inköp, Uppdragningsforskningsrapport 2015:4, s. 27.

8.4.3 Privata aktörer som inte är offentligt styrda organ

Gruppen privata aktörer som inte är offentligt styrda organ är både väldigt omfattande och mångfacetterad. Att inom ramen för detta arbete utreda och föreslå en bred tillämpning av kraven för privata aktörer är, i enlighet med vad som ovan anförts, varken möjligt eller lämpligt. Av skäl 34 i webbtillgänglighetsdirektivets ingress framgår dock bl.a. att medlemsstaterna uppmuntras att utvidga tillämpningen av direktivet till privata enheter som tillhandahåller anläggningar och service som är öppna för eller erbjuds allmänheten, inbegripet områdena för hälso- och sjukvård, barnomsorg, social integration och social trygghet samt tjänster för el, gas, värme, vatten och elektronisk kommunikation samt posttjänster.

Området elektronisk kommunikation innefattar bl.a. teleoperatörer, men även andra typer av verksamheter. Tjänster för el, gas, värme, vatten och posttjänster är en del av de s.k. försörjningssektorerna. Både inom området elektronisk kommunikation och inom försörjningssektorerna finns verksamheter där tillgänglig service är av stor betydelse. Elektronisk kommunikation omfattas emellertid delvis av tillämpningsområdet för tillgänglighetsdirektivet och när det gäller försörjningssektorerna ställs genom lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna krav på att behovet av tillgänglighetsanpassning alltid måste beaktas vid upphandling i de fall då det som anskaffas ska användas av fysiska personer (se avsnitt 4.9). Mot denna bakgrund, och utifrån de snäva tidsramarna för genomförandet av direktivet, bör övervägandena om en utökning av tillämpningsområdet fokuseras på privata aktörer som bedriver verksamhet som är offentligt finansierad.

Offentligt finansierad verksamhet som utförs av privata aktörer

Förslag: Den föreslagna lagens tillämpningsområde bör utökas till att även omfatta privata aktörer som bedriver verksamhet som till någon del är offentligt finansierad och som bedrivs inom områdena skola, hälso- och sjukvård samt omsorg.

Även enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd som erhåller statsbidrag för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå bör omfattas av lagen.

Skälen för förslagen

Offentligt finansierad verksamhet

Utifrån webbtillgänglighetsdirektivets fokus på offentlig verksamhet ligger det nära till hands att utvidga tillämpningsområdet till offentligt finansierad verksamhet som utförs av privata aktörer. Det finns ingen klar definition av vad som menas med offentligt finansierad verksamhet. I förarbetena (prop. 2016/17:31 s. 28) till lagen (2017:151) om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter definieras offentlig finansiering som ett direkt stöd eller betalning från det allmänna för att driva verksamheten. Ett krav bör enligt förarbetena vara att finansieringen är kopplad till själva driften av verksamheten. Om viss ekonomisk ersättning från det allmänna inte avser själva driften av verksamheten bör alltså ersättningen inte medföra att verksamheten anses vara offentligt finansierad. Detta kan enligt förarbetena t.ex. vara fallet när ekonomiskt stöd utgår för att anordna arbetsträning eller sysselsättning enligt jobb- och utvecklingsgarantin.

Även med den definition av helt eller delvis offentligt finansierad verksamhet som anges ovan inbegrips en väldigt bred och svåröverskådlig grupp av verksamheter och aktörer. Konsekvenserna av en sådan utökning skulle i det närmaste vara omöjlig att förutse. Inom denna grupp finns det emellertid offentligt finansierad verksamhet inom vissa områden, t.ex. skola, hälso- och sjukvård samt omsorg, där en utökning, till följd av dessa områdens centrala plats i samhället, kan anses särskilt motiverad och där nyttan av ökad tillgänglighet är extra tydlig för personer med funk-

tionsnedsättning. Så är även fallet med enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd som erhåller statsbidrag för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå. Vissa av dessa områden omnämns även i skäl 34 i direktivets ingress som verksamheter som medlemsstaterna uppmuntras att utvidga tillämpningen till (se ovan).

Privat bedriven verksamhet inom skola, högskola, hälso- och sjukvård samt omsorg

De senaste decennierna har utvecklingen gått mot att allt fler offentligt finansierade verksamheter bedrivs i privat regi (SOU 2016:78 s. 125 f). Den offentliga sektorn köpte 2013 tjänster inom skola, vård och omsorg för närmare 100 miljarder kronor från privata utförare och enskilda huvudmän (SOU 2015:7 s. 13). Antalet privata företag inom dessa områden uppgick under samma år till drygt 36 500 (SOU 2015:7 s. 73–77, 114 och 127). Inom högskoleområdet ges varje år mer än 3 miljarder kronor i statsbidrag till enskilda utbildningsanordnare för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning (prop. 2016/17:1 utg.omr. 16 avsnitt 10.2.63).

Verksamhet som bedrivs inom dessa centrala samhällsområden omfattas av tillgänglighetskraven i direktivet när de tillhandahålls av staten, kommuner eller landsting, medan privata aktörer som bedriver samma typ av verksamhet med offentligt finansiering inte omfattas, om de inte även utgör offentligt styrda organ. Offentligfinansierad verksamhet inom dessa områden bör bedrivas på lika villkor oavsett utförare. Behovet av tillgänglig digital service inom dessa områden är vidare detsamma oavsett vilken aktör som bedriver verksamheten. Utgångspunkten bör därför vara att den föreslagna lagen även bör gälla för privata aktörer som med offentlig finansiering bedriver verksamhet inom de ovan angivna områdena. Detsamma gäller även enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd som erhåller statsbidrag för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå. En närmare avgränsning av vilka

verksamheter som ska omfattas bör i första hand göras med koppling till relevant lagstiftning inom varje område.

Vilka verksamheter ska omfattas inom utbildningsområdet?

Förslag: Digital service som tillhandahålls av privata aktörer som bedriver offentligfinansierad verksamhet som bedrivs av en enskild huvudman inom skolväsendet eller av en huvudman för en sådan internationell skola som avses i 24 kap. skollagen ska omfattas av den föreslagna lagen. Detsamma ska även gälla sådan digital service som tillhandahålls av enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, och som erhåller statsbidrag för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå.

Skälen för förslaget: Inledningsvis bör framhållas att webbtillgänglighetsdirektivet innehåller ett undantag som medför att endast sådant innehåll som hänför sig till väsentliga administrativa processer rörande bl.a. skola och förskola omfattas av direktivets bestämmelser (se vidare avsnitt 8.6.6).

Skollagen (2010:800) omfattar skolväsendet, de särskilda utbildningsformerna och annan pedagogisk verksamhet. Skolväsendet omfattar enligt 1 kap. 1 § skollagen skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna. I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan.

De särskilda utbildningsformerna utgörs enligt 24 kap. 1 § skollagen av internationella skolor, utbildning vid särskilda ungdomshem, utbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt, utbildning vid folkhögskola som motsvarar kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus, utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats och annat sätt att fullgöra skolplikten.

Annan pedagogisk verksamhet enligt 25 kap. skollagen omfattar sådan pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem, öppen förskola, öppen fritidsverksamhet och omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds.

De skollagsreglerade verksamheter som bör omfattas är de som bedrivs av enskild huvudman inom skolväsendet samt internationella skolor, vars upplägg samt finansiering påminner om vanlig utbildning inom skolväsendet. Det bedöms inte finnas tillräckliga skäl att även inkludera andra särskilda utbildningsformer eller annan pedagogisk verksamhet.

När det gäller högskoleområdet så bör enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, och som erhåller statsbidrag för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå, omfattas av den föreslagna lagens tillämpningsområde.

Vilka verksamheter ska omfattas inom hälso- och sjukvårdsområdet?

Förslag: Digital service som tillhandahålls av privata aktörer som bedriver offentligfinansierad verksamhet som utgör hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen eller tandvård enligt tandvårdslagen ska omfattas av den föreslagna lagen.

Skälen för förslaget: I svensk lagstiftning finns två definitioner av hälso- och sjukvård. Enligt 2 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) avses med hälso- och sjukvård åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Till hälso- och sjukvården hör även enligt samma paragraf sjuktransporter och att ta hand om avlidna. Den föreslagna lagen bör omfatta sådan digital service som tillhandahålls av aktörer som bedriver offentligfinansierad verksamhet som utgör hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen. En något vidare definition av hälso- och sjukvård återfinns i patientsäkerhetslagen (2010:659), där utöver ovan angivna verksamheter även verksamhet enligt tandvårdslagen (1985:125), lagen (2001:499) om omskärelse

av pojkar samt verksamhet inom detaljhandel med läkemedel enligt lagen (2009:366) om handel med läkemedel innefattas.

Enligt 1 § tandvårdslagen avses med tandvård åtgärder för att förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador i munhålan. Kraven på tillgänglighet avseende digital service bör omfatta verksamhet som utgör tandvård enligt denna definition.

Av 1 § lagen (2001:499) om omskärelse av pojkar framgår att med omskärelse avses i lagen ett sådant kirurgiskt ingrepp i syfte att helt eller delvis avlägsna förhud runt penis, som inte anses utgöra hälso- och sjukvård i den mening som avses i hälso- och sjukvårdslagen. Det bedöms saknas tillräckliga skäl för att sådan verksamhet ska omfattas av tillämpningsområdet.

Verksamhet inom detaljhandel med läkemedel enligt lagen (2009:366) om handel med läkemedel ingår också i patient-säkerhetslagens definition av hälso- och sjukvård. Det som särskiljer apoteksverksamheten är emellertid att den i princip helt saknar direkt offentlig finansiering och att en stor del av verksamhetens digitala service faller in under vad som avses med e-handel enligt det gällande förslaget till tillgänglighetsdirektiv. Mot denna bakgrund vore det inte lämpligt att föregå detta EU-rättsliga lagstiftningsarbete genom att redan nu låta denna verksamhet omfattas av kraven.

Sammanfattningsvis ska alltså endast digital service som tillhandahålls av privat bedriven verksamhet som utgör hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen eller tandvård enligt tandvårdslagen omfattas av kraven i den föreslagna lagen.

Vilka verksamheter ska omfattas inom omsorgsområdet?

Förslag: Digital service som tillhandahålls av privata aktörer som bedriver offentligfinansierad verksamhet som bedrivs enligt socialtjänstlagen, lagen om vård av missbrukare i vissa fall, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken ska omfattas av den föreslagna lagen.

Skälen för förslaget: Det finns ingen legaldefinition av begreppet omsorg. När man i dagligt tal använder begreppet omsorg syftas ofta på sådan verksamhet som omfattas av begreppet socialtjänst. Inte heller detta begrepp har någon enhetlig legaldefinition. Viss ledning går dock att få av definitioner i lagstiftning och förarbeten.¹⁰ Enligt Socialstyrelsens termbank avses med socialtjänst i första hand den verksamhet som regleras genom bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade samt personlig assistans som utförs med assistansersättning och som regleras i 51 kap. socialförsäkringsbalken. Socialtjänst avser även enligt Socialstyrelsens termbank handläggning av ärenden som rör adoptioner, faderskap, vårdnad och umgänge enligt föräldrabalken.

Den föreslagna lagen bör endast omfatta verksamhet inom omsorgsområdet där det vanligen förekommer privat bedriven verksamhet som till någon del är offentligt finansierad. Mot denna bakgrund bör lagen omfatta aktörer som med offentlig finansiering bedriver verksamhet enligt socialtjänstlagen, lagen om vård av missbrukare i vissa fall, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt personlig assistans som utförs med assistansersättning och som regleras i 51 kap. socialförsäkringsbalken.

¹⁰ Se bl.a. 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), 2 § lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och prop. 2008/09:160 s. 111.

Behövs ytterligare avgränsningar eller anpassningar?

Förslag: För att offentligt finansierad privat verksamhet som bedrivs inom områdena skola, hälso- och sjukvård samt omsorg ska omfattas av den föreslagna lagen ska verksamheten bedrivas yrkesmässigt.

Skälen för förslaget

Inledning

De privat bedrivna verksamheter som utifrån den ovan föreslagna avgränsningen ska omfattas av den nya lagen innefattar allt från stora koncerner med miljardomsättning till enskilda individer som t.ex. arrangerar sin egen assistans (SOU 2016:62 s. 113 f.). Hur stor andel av verksamheten som är offentligfinansierad kan även variera kraftigt. Fråga uppkommer därmed om, och i så fall i vilken utsträckning, hänsyn bör tas till dessa faktorer.

Yrkesmässig verksamhet

En inledande fråga är vilken betydelse det har hur verksamheten bedrivs. Inom de områden som föreslås ingå finns verksamheter som inte bedrivs yrkesmässigt, t.ex. familjehem och då assistansberättigade som privatpersoner anställer assistenter. Även om kraven inte kommer att innebära något åtagande för merparten av dessa verksamheter, till följd av att de inte tillhandahåller digital service, saknas det tillräckliga skäl för att låta dem omfattas av det föreslagna regelverket. Att en verksamhet är yrkesmässigt bedriven bör därför vara en förutsättning för att dess digitala service ska omfattas av kraven.

Bör andelen offentlig finansiering, finansieringens varaktighet eller verksamhetens storlek ha betydelse?

En i sammanhanget viktig fråga är huruvida andelen offentlig finansiering, finansieringens varaktighet eller verksamhetens storlek bör

påverka om en verksamhet ska omfattas av kraven eller inte. En grundläggande förutsättning för att kraven ska gälla är givetvis att det ges ett direkt stöd eller betalning från det allmänna för att driva verksamheten inom de aktuella verksamhetsområdena. I enlighet med vad som framgår av förarbetena till lagen (2017:151) om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter måste stödet vara kopplat till bedrivandet av verksamheten (prop. 2016/17:31 s. 28). Verksamheter som över huvud taget inte är offentligt finansierade faller naturligtvis utanför regleringen. Detta innebär att för juridiska personer som omfattas av tillämpningsområdet, men har flera olika verksamhetsgrenar, så gäller kraven endast för sådan digital service som tillhandahålls med anledning av verksamhet som bedrivs med stöd av offentlig finansiering inom nu aktuella verksamhetsområden.

När det gäller om det bör finnas någon gräns för hur stor andel av verksamheten som ska vara offentligt finansierad skulle ett alternativ kunna vara att låta lagen bli tillämplig först när den offentliga finansieringen uppgår till en viss nivå, t.ex. först när verksamheten till övervägande del är offentligt finansierad. Detta kan dock i sin tur påverkas av andra faktorer. En faktor som kan vara av betydelse är under hur lång tid en verksamhet mottar offentlig finansiering och även om det rör sig om tillfällig eller mer regelbunden ersättning. En verksamhet kan således periodvis vara till övervägande del offentligt finansierad och under andra perioder inte vara det. En faktor som ytterligare komplicerar det hela är att vissa företag kanske endast delvis bedriver verksamhet inom de berörda områdena. Det framstår mot denna bakgrund som svårt att utforma ett generellt undantag grundat på andelen offentlig finansiering.

Ytterligare en faktor som måste beaktas är verksamhetens storlek. Även om verksamheter som inte bedrivs yrkesmässigt inte ska omfattas av regelverket så varierar storleken kraftigt på de verksamheter som kommer att omfattas av den föreslagna regleringen. Diskrimineringslagen (2008:567) innehåller en gräns där diskriminering på grund av bristande tillgänglighet inte gäller för företag som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än tio arbetstagare. Regeringen har emellertid nyligen beslutat att inhämta lagrådets yttrande över ett förslag om att denna gräns ska

tas bort för företag som i sin näringsverksamhet tillhandahåller varor och tjänster till allmänheten (se avsnitt 4.6).

Problemet med att enbart ha en gräns som baseras på antalet arbetstagare eller omsättning är att hänsyn då inte tas till andra faktorer av vikt samt svårigheter som kan uppkomma när endast en del av ett företags verksamhet omfattas av kraven. En avgränsning som endast tar hänsyn till antalet arbetstagare eller omsättning är därmed olämplig.

Även om både verksamhetens storlek samt andelen och varaktigheten av den offentliga finansieringen skulle utgöra parametrar för bedömningen skulle det ändå vara en skönsmässig avgränsning. Den skulle även medföra svåra bedömningar och för användare av digital service skulle det bli nästintill omöjligt att avgöra om verksamheten omfattades av tillämpningsområdet eller inte.

Sammantaget skulle en gränsdragning som tar hänsyn till både offentlig finansiering och storlek kunna leda till administrativa bördor, stor osäkerhet och i förlängningen en oklar tillämpning. Ännu en viktig aspekt att beakta är att en sådan avgränsning inte skulle beakta det faktiska behovet av tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning till den digitala service som en verksamhet tillhandahåller. En i sammanhanget enklare modell, som även möjliggör helhetsbedömningar i varje enskilt fall, är att alla berörda verksamheter som helt eller delvis tar emot offentlig finansiering ska omfattas av kraven, men att vid tillämpningen av den generella undantagsbestämmelsen om skälig anpassning beakta omfattningen av det stöd som utgår (se vidare avsnitt 8.8). En del privata aktörer bör även omfattas av den särskilda undantagsbestämmelsen för vissa icke-statliga organisationer (se avsnitt 8.3.2).

När ska kraven börja gälla?

Kraven på tillgänglighetsanpassning börjar gälla fr.o.m. den tidpunkt verksamheten börjar ta emot offentlig finansiering. Det är inte rimligt att kräva att digital service som en privat aktör tillhandahåller i alla situationer omedelbart ska anpassas i samband med att skyldigheten att följa kraven inträder. Den tid som en

aktör har haft på sig att anpassa sin digitala service till kraven bör därför i viss utsträckning kunna beaktas vid bedömningen om digital service kan undantas med stöd av den generella undantagsbestämmelsen (se vidare avsnitt 8.8).

Krav på tillgänglighetsutlåtande och att på begäran tillhandahålla digital service på ett tillgängligt sätt

Även om en verksamhet omfattas av den generella undantagsbestämmelsen kommer den fortfarande omfattas av skyldigheten att tillhandahålla ett tillgänglighetsutlåtande (se avsnitt 8.9.1) samt att efter begäran tillhandahålla viss digital service på ett tillgängligt sätt (se avsnitt 8.9.2). Dessa krav får anses vara en acceptabel administrativ börda även för mindre verksamheter och säkerställer därtill en acceptabel miniminivå avseende tillgänglighet. Det tillgänglighetsutlåtande som ska tillhandahållas kan dock ges en enklare utformning (se vidare avsnitt 8.9.1).

Det bör i sammanhanget framhållas att privata aktörer som omfattas av undantagsbestämmelsen för vissa icke-statliga organisationer (se avsnitt 8.3.2) är undantagna från alla krav som följer av den föreslagna lagen.

8.5 Vilken digital service ska lagen omfatta?

8.5.1 Digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av en offentlig aktör

Förslag: Digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som står under en offentlig aktörs kontroll ska följa tillgänglighetskraven i den föreslagna lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska lösningar som ska omfattas av lagens tillämpningsområde. Sådana föreskrifter får avse sådana tekniska lösningar som anges i artikel 1.1 i webbtillgänglighetsdirektivet.

Skälen för förslaget: Det är endast den digitala service som tillhandahålls av en offentlig aktör via en teknisk lösning som står under aktörens kontroll som omfattas av webbtillgänglighets-

direktivets tillämpningsområde. Att det är kontrollen som är avgörande får av direktivet anses framgå genom t.ex. skäl 22 i direktivets ingress och undantaget i artikel 1.4 e för innehåll från tredje part som varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga myndigheten eller står under dess kontroll (se avsnitt 8.6.4) eller att mobila operativsystem inte omfattas (se vidare nedan).

Som anförts i avsnitt 8.2.3 är avsikten att lagen ska vara så teknikneutral som möjligt. Samtidigt behöver det framgå vilka tekniska lösningar som omfattas av den föreslagna lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför ges rätt att meddela föreskrifter om vilka tekniska lösningar som ska omfattas av lagens tillämpningsområde. Sådana föreskrifter får bara avse sådana tekniska lösningar som anges i artikel 1.1 i webbtillgänglighetsdirektivet, dvs. webbplatser och mobila applikationer.

Mobil applikation definieras i artikel 3.2 i direktivet som en programvara som utformas och utvecklas av eller på uppdrag av offentliga myndigheter för användning av allmänheten i mobila enheter som smarttelefoner och pekplattor. I detta ingår inte den programvara som styr dessa enheter (mobila operativsystem) eller datorutrustningen. Enligt skäl 20 i direktivets ingress bör tillgänglighetskraven inte vara tillämpliga på innehåll som uteslutande finns i mobila enheter eller användarprogram för mobila enheter som är utvecklade för slutna användargrupper eller för specifik användning inom vissa miljöer och som inte är tillgängliga för eller används av stora delar av allmänheten.

Webbtillgänglighetsdirektivet innehåller ingen definition av vad som utgör en webbplats. Vad som däremot går att utläsa är att utöver publika webbplatser så avses med webbplats även intranät och extranät, dvs. webbplatser som endast är tillgängliga för slutna grupper (se avsnitt 8.6.7).

I allmänhet avses med begreppet webbplats oftast en samling av t.ex. texter, bilder och annan media som nås via internet. En webbplats består i sin tur av en eller flera webbsidor.

I den europeiska EN-standardens definition av webbsida i standardens avsnitt 3.1 som en resurs som inte är inbäddad och som

hämtats från en enda URI¹¹ med hjälp av HTTP¹², och varje annan resurs som används i återgivningen eller är tänkt att återges tillsammans med den huvudsakliga resursen i ett användarprogram. I brist på en definition i direktivet eller praxis från EU-domstolen rörande vad som utgör en webbplats bör definitionen i EN-standarderna vara vägledande tills vidare och ligga till grund för de föreskrifter som utfärdas med stöd av lagen.

8.5.2 Digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part

Förslag: Digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör via en teknisk lösning som står under tredje parts kontroll ska, så långt det är möjligt, följa tillgänglighetskraven i den föreslagna lagen.

Skälen för förslaget: I enlighet med vad som anförts i avsnitt 8.5.1 bedöms sådan digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som står under tredje parts kontroll inte omfattas av webbtillgänglighetsdirektivets krav. Offentliga aktörer har oftast ingen faktisk möjlighet att styra utformningen av en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part utöver det innehåll de väljer att tillhandahålla. I de fall en offentlig aktör nyttjar en teknisk lösning som ägs av en tredje part, men där aktören kan kontrollera teknisk utformning, design och innehåll gäller givetvis kraven som vanligt. Att kräva fullständig uppfyllnad rörande tillgänglighetskraven för det som t.ex. publiceras i sociala medier är däremot inte praktiskt möjligt och skulle ålägga krav på de privata företag som tillhandahåller sådana tjänster, vilket inte direktivet syftar till att göra. Att indirekt inskränka offentliga aktörers användning av sociala medier genom att ställa krav som innebär att de blir förhindrade från att använda sådana medier som inte uppfyller den föreslagna lagens krav är inte heller rimligt eftersom offentliga

¹¹ URI står för Uniform Resource Identifier och är en unik adress till en resurs på internet.

¹² HTTP står för Hypertext Transfer Protocol och är ett kommunikationsprotokoll för överföringar på internet.

aktörer når ut till många personer genom dessa kommunikationskanaler.

De tekniska lösningar i form av webbplatser och mobila applikationer som kontrolleras av tredje part och som används av offentliga aktörer kan ofta anpassas för att bli mer tillgängliga för fler användare. På sociala medier såsom Facebook och YouTube är det t.ex. möjligt att texta video. Även om det inte är möjligt att kräva att tillgänglighetskraven ska följas fullt ut är det rimligt att kräva att det material som en offentlig aktör tillhandahåller via digital service som kontrolleras av en tredje part så långt det är möjligt ska följa tillgänglighetskraven. En utökning av lagens tillämpningsområde i förhållande till direktivet av denna innebörd föreslås därför. I avsnitt 8.7 finns en närmare beskrivning av innebörden av förslaget.

Någon skyldighet att tillhandahålla ett tillgänglighetsutlåtande bör inte gälla för digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part.

8.6 Vilken digital service är specifikt undantagen från tillämpningsområdet?

8.6.1 Inledning

Den digitala service som omfattas av kraven i webbtillgänglighetsdirektivet innefattar i princip allt som finns på en webbplats eller i en mobil applikation. Av skäl 19 i webbtillgänglighetsdirektivets ingress framgår att det som omfattas är såväl text som icke-textuell information, nedladdningsbara dokument och formulär samt tvåvägsinteraktion, såsom behandling av digitala formulär och hantering av autentisering, identifiering och betalning. I direktivet undantas emellertid viss digital service specifikt från tillämpningsområdet. I de följande avsnitten redovisas dessa undantag samt bedömningar av huruvida undantagen bör tas med i den föreslagna lagen.

8.6.2 Direktsändningar av tidsberoende medier

<p>Förslag: Den föreslagna lagen ska inte vara tillämplig på digital service som utgörs av direktsändningar av tidsberoende medier.</p>
--

Med tidsberoende medier avses ljud eller video, en kombination av ljud och video, eller något av de föregående i kombination med möjligheter till interaktion.

Skälen för förslaget

Definition av tidsberoende medier

Med tidsberoende media avses enligt artikel 3.6 medier av följande typ

- enbart ljud,
- enbart video,
- kombination av ljud och video, och
- enbart ljud och/eller video i kombination med interaktion.

Begreppet tidsberoende media omfattar således alla former av media vars innehåll har en tidsmässig varaktighet. Enkelt uttryckt innebär det att all media som har en spellängd utgör tidsberoende media. Därigenom omfattas alla olika typer av ljud- och videoinspelningar samt sådana inspelningar i kombination med interaktion. Exempel på vad som kan utgöra video och/eller ljud med interaktion är bl.a. spel och s.k. e-utbildningar som ofta kombinerar ljud och video med interaktion i form av att användare ska besvara frågor under utbildningens gång.

Att begreppet tidsberoende media förekommer i den svenska språkversionen av direktivet kan förmodligen förklaras av att begreppet även används i den svenska översättningen av både WCAG 2.0 och EN-standarden. Det är således ett redan inarbetat begrepp för de personer som arbetar med webbtillgänglighet. För andra kan begreppet framstå som svårförståeligt. I den engelska språkversionen av direktivet används begreppet "time-based media" som kan direktöversättas med tidsbaserad media. Tidsbaserad media får i jämförelse med tidsberoende media anses vara ett något tydligare begrepp. Även med beaktande av att begreppet tidsberoende media är främmande utifrån svenskt språkbruk och svensk rättstradition finns det starka skäl för att använda begreppet i den nya lagen. Inledningsvis kan det konstateras att det saknas

alternativa begrepp som täcker in alla de medier som avses. Tidsberoende media har även viss inarbetning inom den krets som arbetar med tillgänglighetsfrågor. Det skälet som starkast talar för att införa begreppet i den nya lagen är dock att det förekommer i den svenska översättningen av EN-standarderna. Av språkliga skäl bör emellertid media ändras till medier.

Mot denna bakgrund bör begreppet tidsberoende medier användas i den nya lagen. Definitionen av begreppet bör emellertid av redaktionella skäl ändras till ljud eller video, en kombination av ljud och video, eller något av de föregående i kombination med möjligheter till interaktion.

Undantaget för direktsändningar

Webbtillgänglighetsdirektivet är inte tillämpligt på direktsändningar av tidsberoende medier. Enligt skäl 27 i direktivets ingress bör direktsändningar av tidsberoende medier som finns kvar på nätet eller som publiceras på nytt efter direktsändningen betraktas som förinspelade tidsberoende medier om den tid som är absolut nödvändig för att göra medier tillgängliga överskrids. Denna nödvändiga tidsperiod, räknat fr.o.m. dagen för den ursprungliga sändningen eller återpubliceringen av det tidsberoende mediet, bör enligt skäl 27 i princip inte överstiga 14 dagar, men i motiverade fall kan denna tidsperiod undantagsvis förlängas till den kortaste tid som är nödvändig för att göra innehållet tillgängligt.

Det får anses motiverat att i enlighet med vad som gäller enligt webbtillgänglighetsdirektivet undanta digital service i form av direktsändningar från lagens tillämpningsområde. Att som regel t.ex. kräva simultantextning av en direktsändning kan inte anses skäligt. Mot bakgrund av vad som anförs i skäl 27 i ingressen till webbtillgänglighetsdirektivet bör direktsänt material som finns tillgängligt längre än 14 dagar, eller som publiceras på nytt efter direktsändningen, som huvudregel inte längre omfattas av undantaget.

8.6.3 Kartor

Förslag: Den föreslagna lagen ska inte vara tillämplig på tillhandahållande av digital service som utgörs av kartor som inte är avsedda för navigering. Lagen ska inte heller tillämpas vid tillhandahållande av kartor avsedda för navigering, om väsentlig information om dessa tillhandahålls på ett tillgängligt digitalt sätt.

Skälen för förslaget

Undantaget

Enligt artikel 1.4 d i webbtillgänglighetsdirektivet är detta inte tillämpligt på onlinekartor och onlinekarttjänster så länge som väsentlig information tillhandahålls på ett tillgängligt digitalt sätt för kartor som är avsedda för navigering. Av skäl 29 i direktivets ingress framgår att när kartor är avsedda för navigering, och inte som en geografisk beskrivning, kan tillgänglig information vara nödvändig för att hjälpa personer som inte kan använda visuell information eller komplicerade navigeringsfunktioner på rätt sätt, t.ex. för att lokalisera fastigheter eller områden där tjänster tillhandahålls. Ett tillgängligt alternativ bör därför enligt samma skäl tillhandahållas i form av t.ex. postadresser och närliggande hållplatser för kollektivtrafik, eller namn på orter eller regioner som ofta redan finns tillgängliga för den offentliga myndigheten i en form som är enkel och läsbar för de flesta användare.

Då det bedöms vara extremt krävande och i många fall i det närmaste omöjligt att anpassa en karta så att den är fullständigt tillgänglig i enlighet med direktivets krav bör motsvarande undantag även införas i den föreslagna lagen.

Begreppen karta och karttjänst

Webbtillgänglighetsdirektivet omfattar, som redan angetts, både kartor och karttjänster, men definierar inte vad som utgör skillnaden mellan dessa begrepp. Mot bakgrund av att tillämpningen av bestämmelsen är densamma oberoende av om det rör sig om en

karta eller karttjänst får det anses tillräckligt att endast använda begreppet karta och att begreppet i den föreslagna lagen får anses innefatta både kartor och karttjänster.

Direktivet bedöms vidare, även om begreppet online används i direktivtexten, även omfatta t.ex. kartor som är en del av en mobil applikation som går att använda även utan uppkoppling i s.k. offlineläge.

Kartor avsedda för navigering

Webbtillgänglighetsdirektivets undantag för kartor gäller så länge som väsentlig information tillhandahålls på ett tillgängligt digitalt sätt för kartor som är avsedda för navigering. Vad som exakt avses med kartor avsedda för navigering klargörs inte och de flesta kartor kan i någon utsträckning användas för att navigera. Fokus för bedömningen om en karta är avsedd för navigering bör rimligen läggas på själva syftet med kartan. Är ett av syftena med kartan att denna ska användas för navigering måste väsentlig information tillhandahållas på ett tillgängligt digitalt sätt. Om kartan kan användas för navigering, men detta inte utgör ett avsett syfte, bör det inte finnas någon sådan skyldighet. Vad kartan är avsedd att användas för är således det avgörande för bedömningen och inte vad kartan rent objektivt kan användas till. Vad som i sammanhanget utgör väsentlig information är inte möjligt att definiera då det av naturliga skäl måste avgöras utifrån t.ex. vad den aktuella kartan avbildar och vilka karttecken den innehåller. Viss ledning går emellertid att få från vad som ovan anförts om vilken slags information som enligt skäl 29 i ingressen till direktivet kan utgöra ett tillgängligt alternativ till en karta.

8.6.4 Digital service från tredje part som varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga aktören eller står under dess kontroll

Förslag: Den föreslagna lagen ska inte vara tillämplig på digital service som en offentlig aktör tillhandahåller och som utgörs av digital service från tredje part som varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga aktören eller står under dess kontroll.

Skälen för förslaget: Innehåll från tredje part som varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga myndigheten eller står under dess kontroll omfattas enligt artikel 1.4 e i webbtillgänglighetsdirektivet inte av dess tillämpningsområde.

Inbäddat innehåll, bör enligt skäl 30 omfattas av direktivet. Med inbäddat innehåll avses t.ex. ett filmklipp som hämtas från en extern källa, men som visas på den egna webbplatsen. Det finns emellertid situationer då innehåll kan komma att läggas till senare. Det kan röra sig om t.ex. artiklar med möjlighet för användare att lägga till kommentarer, en nyhetswebbplats som består av innehåll som sammanfogas från flera bidragslämnare eller webbplatser som automatiskt för in innehåll från andra källor i form av exempelvis reklamannonser som genereras dynamiskt. Sådant innehåll från tredje part bör enligt skäl 30 undantas från tillämpningsområdet, förutsatt att det varken har finansierats eller tagits fram av den berörda aktören eller står under dess kontroll.

Mot bakgrund av vad som anförs i skäl 30 bör bestämmelsen tolkas på så sätt att det är själva kontrollen som i synnerhet är avgörande för om innehållet ska omfattas av kraven eller inte. Bara det faktum att en offentlig aktör väljer att ha t.ex. inbäddat innehåll innebär inte att aktören inte har någon form av kontroll över materialet. Om innehållet är känt vid publicering är det dock ett aktivt val från aktören att publicera detta material och aktören har därmed kontroll över det.

Skillnaden mellan digital service från tredje part som varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga aktören eller står under dess kontroll och digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part (se avsnitt 8.5.2) är att det nu aktuella undantaget tar sikte på viss digital service som

skapas av eller hämtas från tredje part och som ligger utanför aktörens kontroll, men som utgör en del av exempelvis en webbplats som en offentlig aktör kontrollerar. För digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part så är situationen närmast den omvända, eftersom det rör sig om digital service som en offentlig aktör tillhandahåller via t.ex. en webbplats som kontrolleras av en tredje part.

Vid en samlad bedömning bedöms det lämpligt att det aktuella undantaget även förs in i den föreslagna lagen.

8.6.5 Vissa reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar

Förslag: Den föreslagna lagen ska inte vara tillämplig på digital service som utgörs av reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar som inte kan göras fullständigt tillgängliga på grund av betydande hinder. Med föremål från kulturarvssamlingar avses privat eller offentligt ägda föremål av historiskt, konstnärligt, arkeologiskt, estetiskt, vetenskapligt eller tekniskt intresse som ingår i samlingar som bevaras av kulturinstitutioner, som bibliotek, arkiv och museer.

Skälen för förslaget: Föremål från kulturarvssamlingar definieras i artikel 3.7 i webbtillgänglighetsdirektivet som privat eller offentligt ägda föremål av historiskt, konstnärligt, arkeologiskt, estetiskt, vetenskapligt eller tekniskt intresse som ingår i samlingar som bevaras av kulturella institutioner, som bibliotek, arkiv och museer. Direktivets definition får anses lämplig även för svenska förhållanden, med undantag för att begreppet kulturinstitutioner bör användas i stället för kulturella institutioner. Det bör även framhållas att direktivets uppräkningslista av institutioner vars samlingar omfattas av undantaget inte är uttömmande. Därmed kan även kulturinstitutioner såsom exempelvis teatrar, operor och konsert- hallar omfattas, om de har kulturarvssamlingar.

Av artikel 1.4 f i direktivet följer att det inte omfattar reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar som inte kan göras fullständigt tillgängliga på grund av

- att tillgänglighetskraven inte är förenliga med antingen det berörda föremålets bevarande eller reproduktionens autenticitet (t.ex. vad gäller kontrast), eller
- att det saknas automatiska lösningar till överkomligt pris som skulle göra det lätt att överföra text i handskrifter eller andra föremål från kulturarvssamlingar till presentationsformat som är förenliga med tillgänglighetskraven.

Webbtillgänglighetsdirektivet ställer inte krav på att föremål från kulturarvssamlingar, eller för den delen att någon tjänst eller information överhuvudtaget, ska tillhandahållas i form av digital service. Kraven aktualiseras endast för reproduktioner som tillhandahålls digitalt. Exakt vad som menas med att tillgänglighetskraven inte är förenliga med antingen det berörda föremålets bevarande eller reproduktionens autenticitet framgår inte av direktivet. Om föremålet är så pass känsligt att en tillgänglig reproduktion inte kan framställas utan att föremålet riskerar att skadas eller att en anpassning av färg eller kontrast i samband med reproduktionen medför att återgivningen av föremålet blir förvanskad bör dock de aktuella kriterierna anses uppfyllda.

I den svenska språkversionen av direktivet framgår att undantaget bl.a. kan tillämpas om det saknas automatiska lösningar till överkomligt pris som skulle göra det lätt att överföra föremål från kulturarvssamlingar till presentationsformat som är förenliga med tillgänglighetskraven. Användningen av detta begrepp får i sammanhanget anses udda. I den engelska språkversionen av direktivet anges att lösningar ska vara "cost-efficient", dvs. kostnadseffektiva. Den bedömning som ska göras är därmed om en automatiserad lösning är kostnadseffektiv och inte om priset är överkomligt eller inte. Direktivet ger emellertid ingen vägledning för bedömningen av vad som avses med kostnadseffektivt i detta sammanhang. Viss ledning torde emellertid kunna hämtas av bedömningskriterierna för vad som inte utgör en skälig anpassning enligt den generella undantagsbestämmelsen (se avsnitt 8.8).

Undantagsbestämmelsen gäller endast i den utsträckning som reproduktioner inte kan göras fullständigt tillgängliga. Detta innebär att enbart det faktum att undantagsbestämmelsen är tillämplig avseende ett eller flera anpassningskrav inte för den delen betyder

att reproduktionen av föremålet är undantaget från all tillgänglighetsanpassning som behöver utföras enligt den föreslagna lagen.

Med hänsyn till de stora praktiska och ekonomiska hinder som kan föreligga mot att tillgängliggöra vissa reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar bör undantaget även införas i den föreslagna lagen. Att i lagtexten återge undantagen såsom de är formulerade i direktivet framstår inte som lämpligt. I lagtexten bör i stället uttrycket betydande hinder användas. Med betydande hinder avses dock inget annat än undantagen som framgår av artikel 1.4 f.

Enligt skäl 31 i ingressen till direktivet bör vissa tillgänglighetskrav för webbplatser eller mobila applikationer iakttas när det gäller metadata som är kopplade till reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar, även om det aktuella undantaget är tillämpligt för reproduktionerna.

Med metadata avses enkelt uttryckt data om data. Det rör sig om information som t.ex. beskriver, förklarar eller lokaliserar informationsresurser. Utifrån undantagets syfte är det logiskt att detta innehåll, samt funktioner kopplade till metadatan, såsom sökningar, ska vara tillgängliga och inte omfattas av undantaget. Teknisk metadata som inte är avsedd för användare att ta del av omfattas rimligtvis inte av kraven. Undantaget ska sammanfattningsvis därmed bara tillämpas på reproduktionerna som sådana och inte på t.ex. metadata, sökfunktioner som använder metadata eller gränssnittet i övrigt i en digital databas som innehåller reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar.

8.6.6 Digital service som inte hänför sig till verksamhetens väsentliga administrativa funktioner

Förslag: Den föreslagna lagen ska inte vara tillämplig på digital service som inte hänför sig till verksamhetens väsentliga administrativa funktioner när den tillhandahålls av offentliga aktörer som bedriver verksamhet som tillhör skolväsendet eller de särskilda utbildningsformerna enligt 1 kap. eller 24 kap. skollagen eller pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem enligt 25 kap. skollagen.

Skälen för förslaget: Från webbtillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde får enligt artikel 1.5 i direktivet webbplatser och mobila applikationer tillhörande skolor, daghem och förskolor undantas, med undantag för digital service som hänför sig till väsentliga administrativa funktioner online.

Daghem förekommer inte längre som begrepp i svensk lagstiftning, utan benämns numera pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem (prop. 2009/10:165 s. 525 f.). De verksamheter som i Sverige bedöms omfattas av undantaget är därmed verksamheter som tillhör skolväsendet eller de särskilda utbildningsformerna enligt 1 kap. eller 24 kap. skollagen (2010:800) eller pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem enligt 25 kap. skollagen.

Undantaget gäller i enlighet med vad som ovan anförts inte all digital service som dessa aktörer tillhandahåller, utan endast det som inte hänför sig till verksamhetens väsentliga administrativa funktioner. Detta kan omfatta digital service som tillhandahålls via publika webbplatser, intranät och extranät samt mobila applikationer.

Någon vägledning för vad som avses med väsentliga administrativa funktioner finns inte i direktivet. Undantaget bör dock bl.a. vara tillämpligt för allt som skapas inom ramen för utbildningsverksamheten, t.ex. text, bild, ljud eller video som elever publicerar på en skolas webbplats. Kraven på tillgänglighet ska inte utgöra ett hinder för att använda digital service som ett pedagogiskt verktyg eller för elevers möjlighet att publicera sådant de skapat. Det bedöms därför som angeläget att det aktuella undantaget införs i den svenska lagstiftningen.

När det sedan gäller det som faktiskt får anses utgöra väsentliga administrativa funktioner är det en skälig utgångspunkt att inkludera sådana administrativa förfaranden som regleras i skollagen, exempelvis sådana förfaranden som avser frånvaro, antagning, individuella utvecklingsplaner, utvecklingssamtal, särskilt stöd, stöd i form av extra anpassning, åtgärdsprogram och disciplinära åtgärder. Som exempel på sådana administrativa förfaranden som inte regleras i skollagen, men som borde inbegripas i begreppet väsentliga administrativa funktioner kan nämnas information om läxor och annan information från verksamheten till vårdnadshavare eller elever samt grundläggande information om verksamheten i övrigt.

8.6.7 Tidsbegränsade undantagsbestämmelser

Förslag: Regeringen får meddela föreskrifter om att annan digital service ska undantas från lagens tillämpningsområde. Sådana föreskrifter får bara avse sådan digital service som får undantas enligt artikel 1.4 a, b, g och h i webbtillgänglighetsdirektivet.

Skälen för förslaget: I artikel 1.4 i webbtillgänglighetsdirektivet finns fyra undantagsbestämmelser som är tidsbegränsade. Med hänsyn till att dessa bestämmelser har en begränsad livslängd bedöms det lämpligast att undantagen inte anges i lagen utan i stället regleras i förordning eller föreskrift. Även om undantagen inte föreslås ingå i lagen finns anledning att kommentera dem och i vissa fall presentera den tolkning av undantagen som görs i denna promemoria. Det bör framhållas att enskilda, för sådan digital service som omfattas av undantagen har rätt att i enlighet med vad som anförs i artikel 7.1 b i direktivet begära att viss digital service tillhandahålls (se vidare avsnitt 8.9.2). Sammantaget får det bl.a. mot denna bakgrund anses skäligt att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får besluta om att införa undantagen i förordning eller myndighetsföreskrift.

Filformat för dokument

Enligt artikel 1.4 a i webbtillgänglighetsdirektivet är det inte tillämpligt på filformat för dokument som offentliggjorts före den 23 september 2018 om sådant innehåll inte behövs för att genomföra de aktiva administrativa förfaranden som följer av den berörda myndighetens uppgifter. Med filformat för dokument avses enligt skäl 26 i direktivets ingress dokument som inte i första hand är avsedda för användning, på nätet, men som ingår i webbsidor, t.ex. PDF- eller Microsoft Office-dokument eller andra format som är likvärdiga med dessa.

Exempel på digital service som behövs för att genomföra aktiva administrativa förfaranden är t.ex. blanketter eller formulär. Sådana dokument måste således uppfylla kraven oavsett när de offentliggjorts.

Förinspelade tidsberoende medier som offentliggjorts före den 23 september 2020

Direktivet är enligt artikel 1.4 b inte tillämpligt på förinspelade tidsberoende medier som offentliggjorts före den 23 september 2020. Med tidsberoende medier avses ljud eller video, en kombination av ljud och video, eller något av de föregående i kombination med möjligheter till interaktion (se vidare avsnitt 8.6.2).

Webbplatser som endast är tillgängliga för slutna grupper

Webbplatser som endast är tillgängliga för slutna grupper kan enligt artikel 1.4 g undantas från kraven beroende på bl.a. när webbplatsen offentliggjorts. Med webbplatser som endast är tillgängliga för slutna grupper avses s.k. extranät och intranät. Med intranät avses ett skyddat nätverk inom en organisation och med extranät avses ett skyddat nätverk som tillgängliggörs för externa parter, t.ex. kunder.

För att webbplatsen inte ska omfattas av kraven krävs enligt artikel 1.4 g att den endast är avsedd för slutna grupper samt att den offentliggjorts före den 23 september 2019. Om en webbplats

uppfyller dessa kriterier omfattas den enligt artikel 1.4 g inte av kraven förrän den genomgår en omfattande översyn.

Vad som avses med en omfattande översyn framgår inte av direktivet. En rimlig tolkning är att en omfattande översyn är att likställa med att webbplatsens plattform genomgår en större uppgradering där även struktur och innehåll omarbetas eller där plattformen byts ut helt. Att enbart tillföra nytt innehåll eller förändra webbplatsens struktur torde inte anses utgöra en omfattande översyn.

Arkiverat innehåll

Direktivet är enligt artikel 1.4 h inte tillämpligt på innehåll på webbplatser och i mobila applikationer som räknas som arkiverat, vilket innebär att de endast har innehåll som varken är nödvändigt för att genomföra aktiva administrativa förfaranden eller uppdateras eller redigeras efter den 23 september 2019. Av skäl 32 i direktivets ingress framgår att underhåll av rent teknisk karaktär inte bör anses utgöra en uppdatering eller redigering.

Att innehåll inte längre anses arkiverat om det uppdateras eller redigeras är enkelt att både förstå och tillämpa. Direktivet ger däremot ingen ledning kring vad som utgör arkiverat innehåll i relation till innehåll som är nödvändigt för att genomföra aktiva administrativa förfaranden, utöver att det i det närmaste rör sig om ett motsatsförhållande. Innehåll som är nödvändigt för att genomföra aktiva administrativa förfaranden är svårt att definiera eftersom det är beroende av den berörda aktörens verksamhetsområde (jfr avsnittet om filformat för dokument ovan). Begreppet arkiverat tyder emellertid på att det rör sig om innehåll som inte längre är aktuellt. En rimlig utgångspunkt vid tolkningen av bestämmelsen är därför att innehåll som inte längre är aktuellt ska anses arkiverat. Vad som närmare utgör arkiverat innehåll får bedömas i varje enskilt fall. Exempelvis skulle det kunna röra sig om innehåll i form av nyhets- eller annat informationsinnehåll vars relevans är tidsbegränsad. Det bör framhållas att undantaget endast kan användas för att från tillämpningsområdet undanta digital service som publiceras fram t.o.m. den 23 september 2019. Digital service som tillhandahålls efter detta datum omfattas av kraven

oavsett om det är arkiverat innehåll enligt tolkningen ovan eller inte.

8.7 Vilka krav på tillgänglighet ska gälla?

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav på tillgänglighet som ska gälla och när kraven ska börja tillämpas. Sådana föreskrifter ska överensstämma med artikel 6 i webbtillgänglighetsdirektivet.

Skälen för förslaget

Tillgänglighetskrav för digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av en offentlig aktör

Enligt artikel 4 i webbtillgänglighetsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att offentliga myndigheter vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att göra sina webbplatser och mobila applikationer mer tillgängliga genom att göra dem möjliga att uppfatta, hanterbara, begripliga och robusta. Dessa fyra principer utgör grunden för WCAG 2.0, och därigenom även vissa delar av EN-standarden (se mer om dessa standarder i avsnitt 5).

I artikel 6 specificeras när det finns en presumtion om överensstämmelse med tillgänglighetskraven i artikel 4. Enligt artikel 6.1 ska innehåll på webbplatser och i mobila applikationer som överensstämmer med de harmoniserade standarder eller delar av dem till vilka hänvisningar har offentliggjorts av kommissionen i Europeiska unionens officiella tidning förutsättas överensstämma med kraven i artikel 4. Arbetet med att ta fram en harmoniserad standard pågår för närvarande parallellt med arbetet med att uppdatera WCAG 2.0. Det går i dagsläget inte att säga när en harmoniserad standard kommer att vara färdigställd eller i vilken utsträckning som innehållet kommer skilja sig från EN-standarden.

Av artikel 6.2 framgår att i avsaknad av sådana harmoniserade standarder som avses i punkt 1 ska innehåll i mobila applikationer anses överensstämma med kraven om de överensstämmer med tekniska specifikationer som kommissionen ska ange i genom-

förändringar som ska antas senast den 23 december 2018. Enligt artikel 6.3 ska för webbplatser relevanta delar av EN-standarden tillämpas om harmoniserade standarder saknas. Av samma punkt framgår att om harmoniserade standarder och tekniska specifikationer som avses i artikel 6.2 saknas ska relevanta krav i EN-standarden tillämpas även för mobila applikationer.

Det är således i dagsläget inte klart vilka standarder som ska tillämpas när de föreslagna bestämmelserna börjar gälla och kommissionen har även genom artikel 6.4 befogenhet att anta delegerade akter om den europeiska standarden uppdateras eller ersätts och den nya versionen eller standarden säkerställer en tillgänglighetsnivå som minst motsvarar den nivå som säkerställs genom den nuvarande EN-standarden. Med hänsyn till den osäkerhet som råder, och de framtida förändringar som kan förväntas avseende vilka standarder som ska tillämpas, bör bestämmelser som anger vilken standard eller standarder som uppfyller kraven på tillgänglighet enligt lagen genomföras i förordning eller myndighetsföreskrift. Ett bemyndigande om detta bör därför införas i lagen. De föreskrifter som meddelas ska överensstämma med artikel 6 i webbtillgänglighetsdirektivet.

Tillgänglighetskrav för digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part

I promemorian föreslås att krav på tillgänglighet även ska ställas på digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part (se avsnitt 8.5.2). Detta är en utökning gentemot vad som följer av webbtillgänglighetsdirektivet. Tillgänglighetskraven för denna service kan därför avvika från vad direktivet anger. Det är inte heller i praktiken möjligt att kräva att offentliga aktörer tillämpar kraven fullt ut för tekniska lösningar som inte står under deras kontroll. Det framstår dock som rimligt att digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part så långt det är möjligt följer de krav som gäller för de tekniska lösningar som står under en offentlig aktörs kontroll. Detta innebär att de krav som följer av lagen bara ska uppfyllas om det är möjligt att helt eller delvis uppfylla dem.

Ansvarig tillsynsmyndighet bör kunna ge stöd eller utfärda allmänna råd i frågan om vilka anpassningar som bör kunna vidtas.

När ska kraven börja tillämpas?

Av artikel 12.3 framgår att medlemsstaterna ska börja tillämpa bestämmelserna i direktivet vid olika tidpunkter. För offentliga myndigheters webbplatser som offentliggjorts efter den 22 september 2018 ska bestämmelserna börja tillämpas fr.o.m. den 23 september 2019. För offentliga myndigheters webbplatser som offentliggjorts före den 23 september 2018 ska bestämmelserna börja tillämpas fr.o.m. den 23 september 2020. För offentliga myndigheters mobila applikationer ska bestämmelserna börja tillämpas först fr.o.m. den 23 juni 2021. Inte minst med hänsyn till den osäkerhet som råder kring vilken standard som ska gälla så bör dessa tidpunkter för när kraven ska börja gälla även tillämpas vid genomförandet i Sverige. Eftersom bestämmelserna knyter an till specifika tekniska lösningar och därtill är tidsbegränsade bör emellertid regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att besluta om detta.

Trots att lagen inte föreslås innehålla dessa tidpunkter finns det anledning att inom ramen för denna promemoria lyfta fram vad som i sammanhanget bör avses med begreppet offentliggjorts eftersom detta kommer påverka när kraven börjar gälla för olika webbplatser. En helt ny webbplats får anses ha offentliggjorts när denna gjorts tillgänglig för allmänheten. Även en befintlig webbplats som genomgår en större uppgradering får dock anses ha offentliggjorts när den uppdaterade versionen gjorts tillgänglig för allmänheten (jfr innebörden av omfattande översyn i avsnitt 8.6.7).

Bör en högre kravnivå införas än den som direktivet anger?

Grunden för vissa delar av EN-standarden utgörs av WCAG 2.0. Den nivå av WCAG-standarden som återges i den europeiska standarden EN-standarden är AA-nivån. Den högsta nivån för tillgänglighet enligt WCAG 2.0 är AAA. Eftersom webbtillgänglighetsdirektivet är ett minimiharmoniseringsdirektiv uppkommer frågan om Sverige bör införa en högre kravnivå. Det är dock för tidigt att, innan den nya harmoniserade standarden är framtagen, ta ställning till denna fråga.

8.8 Förutsättningar för att helt eller delvis undanta digital service från tillgänglighetskraven

Förslag: En offentlig aktör är endast skyldig att uppfylla tillgänglighetskraven om fullgörandet av dessa krav utgör en skäligen anpassning.

Vid bedömningen av om en anpassning är skäligen ska bl.a. den offentliga aktörens storlek, art och resurser, samt uppskattade kostnader och fördelar för den berörda aktören i förhållande till de uppskattade fördelarna för personer med funktionsnedsättning beaktas.

För en privat aktör som inte utgör ett offentligt styrt organ, och som bedriver verksamhet som omfattas av den föreslagna lagen inom områdena skola, högskola, hälso- och sjukvård samt omsorg, ska vid bedömningen även den offentliga finansieringens storlek och varaktighet beaktas samt hur lång tid aktören har haft på sig att anpassa sin digitala service till kraven.

Om en offentlig aktör bedömer att fullgörandet av kraven inte utgör en skäligen anpassning ska denna bedömning återges i tillgänglighetsutlåtandet.

Skälen för förslagen

Oproportionell börda i webbtillgänglighetsdirektivet

Enligt artikel 5.1 i webbtillgänglighetsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att offentliga myndigheter tillämpar tillgänglighetskraven i den utsträckning som dessa krav inte lägger en oproportionell börda på de offentliga myndigheterna. Av artikel 5.2 följer att relevanta omständigheter i sammanhanget kan vara den berörda offentliga myndighetens storlek, art och resurser. Andra relevanta omständigheter kan enligt artikel 5.2 vidare vara att uppskattade kostnader och fördelar för den berörda offentliga myndigheten i förhållande till de uppskattade fördelarna för personer med funktionsnedsättning, med hänsyn tagen till hur ofta och under hur lång tid den specifika webbplatsen och mobila applikationen används.

I skäl 39 i direktivets ingress anförs att det i motiverade fall kanske inte är rimligt att en offentlig myndighet ska ha möjlighet att göra visst innehåll helt tillgängligt. Den offentliga myndigheten bör emellertid fortfarande göra detta innehåll så tillgängligt som möjligt och göra annat innehåll helt tillgängligt. Undantag från uppfyllandet av tillgänglighetskraven bör enligt skäl 39 inte gå utöver vad som är absolut nödvändigt för att begränsa denna börda i förhållande till det berörda särskilda innehållet i varje enskilt fall. Åtgärder som skulle leda till en oproportionell börda bör vidare enligt samma skäl anses innebära åtgärder som skulle lägga en för stor organisatorisk eller ekonomisk börda på en offentlig myndighet, eller som skulle äventyra myndighetens kapacitet att antingen fullgöra sin uppgift eller att offentliggöra information som är nödvändig eller relevant för dess uppgifter eller tjänster, när man samtidigt beaktar de förväntade fördelarna eller nackdelarna för medborgarna, särskilt personer med funktionsnedsättning. Av skäl 39 framgår även att endast berättigade skäl bör beaktas när man bedömer i vilken utsträckning tillgänglighetskraven inte kan uppfyllas.

Liknande bestämmelser i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och diskrimineringslagen

Av artikel 2 i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning framgår att diskriminering på grund av funktionsnedsättning bl.a. omfattar underlåtenhet att göra skälig anpassning. Skälig anpassning definieras i artikeln som nödvändiga och ändamålsenliga ändringar och anpassningar, som inte innebär en oproportionerlig eller omotiverad börda när så behövs i ett enskilt fall för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra kan åtnjuta eller utöva alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

I 1 kap. 4 § första stycket 3 diskrimineringslagen definieras diskriminering genom bristande tillgänglighet som att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäliga utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning, och med hänsyn till

- de ekonomiska och praktiska förutsättningarna,
- varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde, samt
- andra omständigheter av betydelse.

Utformning av den svenska bestämmelsen

Begreppet oproportionell börda förekommer inte sedan tidigare i svensk lagstiftning. Den typ av proportionalitetsbedömning som det är fråga om förekommer emellertid och vanligtvis, likt exemplet ovan från diskrimineringslagen, förhåller det sig om en prövning av hurvida en viss åtgärd bedöms skälig eller inte. Det bedöms inte nödvändigt att införa begreppet oproportionell börda i svenskt rätt. Ett utifrån svensk rättstradition naturligare val är därmed att, i likhet med FN-konventionen och diskrimineringslagen, utforma prövningen som en skälighetsbedömning. Bedömningen ska utgå från om det rör sig om en skälig anpassning.

Grunderna för bedömningen av vad som inte utgör en skälig anpassning

Som ovan framgått anges i artikel 5.2 endast två konkreta exempel på vad som kan utgöra relevanta omständigheter i samband med bedömningen:

- den berörda aktörens storlek, art och resurser, och
- uppskattade kostnader och fördelar för den berörda offentliga myndigheten i förhållande till de uppskattade fördelarna för personer med funktionsnedsättning, med hänsyn tagen till hur ofta och under hur lång tid den specifika webbplatsen och mobila applikationen används.

Uppräkningen är inte uttömmande och det är endast EU-domstolen som kan meddela vad som i övrigt utgör relevanta omständigheter. Till dess att sådan praxis skapats finns dock i skäl 39 viss ledning för hur bestämmelsen ska tolkas. Av skälet framgår bl.a. att bedömningen av vad som utgör en skälig anpassning kan

resultera i att såväl nivån av anpassning är lägre än vad som krävs, som att någon service inte måste anpassas. Åtgärder som skulle leda till att en anpassning inte anses skälig bör vidare enligt samma skäl anses innebära åtgärder som skulle lägga en för stor organisatorisk eller ekonomisk börda på en offentlig aktör, eller som skulle äventyra aktörens möjlighet att antingen fullgöra sin uppgift eller att offentliggöra information som är nödvändig eller relevant för dess uppgifter eller tjänster, när man samtidigt beaktar de förväntade fördelarna eller nackdelarna för enskilda personer, särskilt personer med funktionsnedsättning. Endast berättigade skäl bör vidare beaktas när man bedömer i vilken utsträckning tillgänglighetskraven inte kan uppfyllas. Avsaknad av prioriteringar, tidsbrist eller bristande kunskaper bör inte anses utgöra berättigade skäl. Att inte upphandla eller utveckla system för programvara för att hantera innehåll på webbplatser och mobila applikationer på ett tillgängligt sätt är inte heller enligt skäl 39 ett berättigat skäl.

Även med exemplifieringarna ovan är det till viss grad oklart vad som ska vägas in i den bedömning som direktivet föreskriver. Det ligger emellertid i sakens natur att det är den offentliga aktören som vill göra gällande att det inte är en skälig anpassning som har bevisbördan för det.

Skälig anpassning för privat bedriven verksamhet

I denna promemoria föreslås att den föreslagna lagens tillämpningsområde, i förhållande till direktivet, ska utökas till att även omfatta privata aktörer som bedriver offentligt finansierad verksamhet inom områdena skola, hälso- och sjukvård samt omsorg, samt enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd som erhåller statsbidrag för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå (se avsnitt 8.4.3). Många av de mindre verksamheter som bedrivs inom de berörda områdena torde kunna undantas från anpassning av sin digitala service till följd av att det inte skulle utgöra en skälig anpassning. Hänsyn ska emellertid inte bara tas till t.ex. ekonomiska faktorer, och även om det rör sig om en mindre privat bedriven verksamhet kan det förekomma situationer då exempelvis fördelarna för personer med funktionsnedsättning av att en verk-

samhets digitala service görs tillgänglig bedöms större än uppskattade kostnader och fördelar för den offentliga aktören. Utökningen till att omfatta dessa aktörer innebär emellertid att viss anpassning behöver ske utifrån dessa verksamheters särskilda förutsättningar. Eftersom den föreslagna utökningen av tillämpningsområdet går utöver direktivets krav lämnar detta handlingsutrymme att för dessa aktörer, förutsatt att de inte även är offentligt styrda organ, inkludera andra faktorer som ska beaktas i samband med bedömningen om en anpassning anses skälig eller inte.

Dessa privat bedrivna verksamheter kan ibland ha begränsad eller oregelbunden offentlig finansiering. Det förhållandet påverkar inte huruvida aktörerna omfattas av den föreslagna lagen eller inte, men däremot ska det beaktas vid bedömningen av om det utgör en skälig anpassning. För dessa aktörer ska utöver de bedömningsgrunder som generellt gäller för de aktörer som omfattas av den föreslagna lagen således även den offentliga finansieringens storlek och varaktighet kunna beaktas. Eftersom en helhetsbedömning ska göras är det inte möjligt eller ens önskvärt att sätta upp några fasta gränser för när andelen offentlig finansiering eller dess regelbundenhet ska påverka bedömningen. Sådant som emellertid kan beaktas är storleken på den offentliga finansieringen i jämförelse med anpassningskostnaden och hur länge verksamheten bedöms vara mottagare av offentlig finansiering.

Ytterligare en faktor som bör kunna beaktas är om en aktör getts tillräckligt med tid för att anpassa sin digitala service utifrån kraven. Om aktören omfattats av den föreslagna lagens tillämpningsområde från det att lagen trädde i kraft får aktören som regel ha anses haft en skälig anpassningsperiod utifrån att det föreslås att kraven successivt inträder fram till 2021 (se avsnitt 8.7). Möjligheten att beakta tiden för anpassning är främst till för privat bedriven verksamhet som kommer att omfattas av tillämpningsområdet efter att lagen trätt i kraft. Det faller sig naturligt att tiden för anpassning bara kan beaktas under en begränsad period. Längden på anpassningsperioden bör avgöras från fall till fall.

8.9 Tillgänglighetsutlåtande och kommentarsfunktion

8.9.1 Tillgänglighetsutlåtande

Förslag: En offentlig aktör ska för sådan digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som står under aktörens kontroll tillhandahålla ett tillgänglighetsutlåtande.

Tillgänglighetsutlåtandet ska bl.a. innehålla en funktion som gör det möjligt för en enskild att meddela den berörda aktören att dess digitala service inte uppfyller tillgänglighetskraven samt lämna en begäran om tillhandahållande av digital service som uteslutits med stöd av bestämmelser i den föreslagna lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om tillgänglighetsutlåtandets utformning och innehåll.

Skälen för förslagen: I artikel 7.1 i webbtillgänglighetsdirektivet anges att offentliga myndigheter, på den relevanta webbplatsen eller i anslutning till den information som är tillgänglig när man laddar ned en mobil applikation, ska tillhandahålla ett tillgänglighetsutlåtande. Tillgänglighetsutlåtandet ska innehålla:

- en förklaring avseende de delar av innehållet som inte är tillgängliga och de skäl som ligger till grund för att de inte är tillgängliga och, i förekommande fall, de tillgängliga alternativ som finns, och
- en beskrivning av, och en länk till, en kommentarsfunktion som gör det möjligt för vem som helst att meddela den berörda offentliga myndigheten att dess webbplats eller mobila applikation inte uppfyller tillgänglighetskraven i artikel 4 och att begära ut information som uteslutits i enlighet med artiklarna 1.4 och 5, samt
- en länk till det uppföljningsförfarande som föreskrivs i artikel 9 och som kan åberopas i händelse av ett otillfredsställande svar på meddelandet eller begäran.

Av artikel 7.1 följer även att medlemsstaterna ska säkerställa att offentliga myndigheter på ett tillfredställande sätt besvarar detta meddelande eller denna begäran inom en rimlig tidsperiod.

Enligt artikel 7.2 ska Europeiska kommissionen senast den 23 december 2018 i en genomförandeakt fastställa en mall för dessa tillgänglighetsutlåtanden. Eftersom de exakta formerna för tillgänglighetsutlåtandet ännu inte är fastställda och kan komma att ändras över tid får det anses lämpligast att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att bestämma den närmare utformningen av utlåtandet. De rättigheter som genom utlåtandet tillerkänns enskilda i form av kommentarsfunktionen bör emellertid framgå av den föreslagna lagen.

Eftersom kravet på tillgänglighetsutlåtande föreslås gälla även för all privat bedriven verksamhet som omfattas av lagen, men inte direktivet, oavsett storlek, bör tillgänglighetsutlåtandet utformas så att det innehåller all väsentlig information, men samtidigt medför så liten administrativ börda för dessa verksamheter som möjligt. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bör därför kunna besluta om att tillgänglighetsutlåtanden för dessa verksamheter ska utformas på annat sätt än vad som anges i direktivet eller genomförandeakten.

Bedömning av skälig anpassning i tillgänglighetsutlåtandet

Av artikel 5.4 och artikel 7.1 a framgår bl.a. att den bedömning som legat till grund för att viss digital service undantagits ska redovisas i tillgänglighetsutlåtandet. Denna skyldighet gäller bara för digital service som tillhandahålls av offentlig aktör via en teknisk lösning som står under aktörens kontroll. Detta bör framgå av den föreslagna lagen.

8.9.2 Rätten att begära tillhandahållande av digital service som uteslutits med stöd av bestämmelser i den föreslagna lagen

Förslag: En berättigad och rimlig begäran om tillhandahållande av digital service som uteslutits med stöd av undantagen för viss digital service eller för att tillgängliggörandet inte utgjort en skälig anpassning, och som inkommit via kommentarsfunktionen i tillgänglighetsutlåtandet, ska tillgodoses utan onödigt dröjsmål.

Om en offentlig aktör även omfattas av bestämmelserna om utlämnande av allmän handling i tryckfrihetsförordningen ska aktören, innan en begäran prövas enligt den föreslagna lagen, bedöma om begäran även ska prövas enligt bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen.

En offentlig aktör ska på begäran lämna ett skriftligt beslut om en begäran helt eller delvis har avslagits. Sådana beslut ska innehålla de skäl som har bestämt utgången i ärendet.

Vid överklagande av beslut som fattas av en offentlig aktör som inte omfattas av förvaltningslagen (2017:900) tillämpas bestämmelserna i 43–47 §§ samma lag.

Skälen för förslagen: Webbtillgänglighetsdirektivet tillerkänner enligt artikel 7.1 enskilda rätten att begära tillhandahållande av digital service som uteslutits från tillämpningsområdet för att tillgängliggörandet inte utgjort en skälig anpassning eller är sådan digital service som uteslutits eftersom det omfattas av de undantag som framgår av avsnitt 8.6.2, 8.6.3, 8.6.4, 8.6.5 och 8.6.7 (nedan kallad tillgänglighetsbegäran). Av artikel 7.1 framgår vidare att medlemsstaterna ska säkerställa att offentliga myndigheter på ett tillfredställande sätt besvarar en sådan begäran inom en rimlig tidsperiod.

Av skäl 46 i direktivets ingress framgår bl.a. att användare genom att använda kommentarsfunktionen bör kunna begära att få nödvändig information, inklusive tjänster och dokument. När en berättigad och rimlig begäran besvaras bör den berörda offentliga myndigheten enligt skäl 46 tillhandahålla informationen på ett tillfredsställande och lämpligt sätt inom en rimlig tidsperiod.

Som framgår av avsnitt 8.2.2 har en tillgänglighetsbegäran vissa beröringspunkter med rätten att ta del av allmänna handlingar enligt 2 kap. TF. I avsnittet finns även en allmän beskrivning av bestämmelserna av rätten att ta del av allmänna handlingar.

Nästan alla privata aktörer inom skola, högskola, vård och omsorg samt vissa offentligt styrda organ som omfattas av den föreslagna lagens tillämpningsområde omfattas inte av bestämmelserna om utlämnande av allmän handling.¹³ För de aktörer som kommer att omfattas av båda regelverk måste det dock vara tydligt hur och när respektive regelverk ska tillämpas. Innan förhållandet till regleringen i 2 kap. TF behandlas är det dock viktigt att klargöra vad en tillgänglighetsbegäran egentligen innebär.

Vad ska tillhandahållas enligt webbtillgänglighetsdirektivet?

Av skäl 46 i webbtillgänglighetsdirektivets ingress framgår att det som kan begäras ut enligt artikel 7.1 är nödvändig information, inklusive tjänster och dokument. Det som avses är därmed det som i promemorian omnämns som digital service, dvs. tjänster eller information som tillhandahålls via en sådan teknisk lösning som omfattas av den föreslagna lagens tillämpningsområde.

Av direktivet framgår att den digitala service som efter begäran ska tillhandahållas är den som uteslutits från tillämpningsområdet för att tillgängliggörandet inte utgjort en skälig anpassning eller är sådant innehåll som uteslutits efter att ha bedömts omfattas av undantagen som framgår av de ovan angivna avsnitten. Av skäl 46 framgår även att en begäran ska vara berättigad och rimlig. En definitiv tolkning av vad detta innebär kan endast lämnas av EU-domstolen. För att underlätta tillämpningen krävs dock vägledning rörande hur en sådan bedömning ska göras. En faktor som bör ha betydelse för om en begäran är berättigad är att den digitala service som en enskild begär ska tillhandahållas på ett tillgängligt sätt måste vara sådan digital service som den enskilde själv har tillgång till, men inte kan ta del av till följd av sin funktionsnedsättning. En enskild som t.ex. inte har

¹³ Det finns emellertid ett förslag om att även vissa privata aktörer som bedriver offentligfinansierad verksamhet ska omfattas av offentlighetsprincipen (SOU 2016:62).

tillgång till en offentlig aktörs intranät har ingen rätt att, enligt dessa bestämmelser, ta del av digital service från intranätet även om det i övrigt uppfyller kraven för att tillhandahållas efter en tillgänglighetsbegäran.

En rimlig begäran torde även vara av begränsad omfattning. Om en offentlig aktör tillämpat bestämmelsen om skälig anpassning, och därigenom undantagit en hel webbplats från tillgänglighetskraven, är det exempelvis inte rimligt att kräva en begäran om att tillgängliggöra hela webbplatsen behöver tillgodoses.

Ytterligare vägledning för vad som kan utgöra en berättigad och rimlig begäran finns i det efterföljande avsnittet om risk för missbruk.

Avslutningsvis bör framhållas att om en begäran är så otydlig att det är svårt att avgöra vad begäran gäller bör vara den offentliga aktören ta kontakt med den som lämnat begäran för att försöka klargöra vilken digital service som efterfrågas och på vilket sätt som den digitala servicen ska tillgängliggöras för att den enskilde ska kunna ta del av det.

När och på vilket sätt ska digital service efter begäran tillhandahållas?

Hur snabbt en begäran ska tillgodoses är av naturliga skäl beroende av vilken digital service som ska tillhandahållas och på vilket sätt det ska tillgängliggöras för den som begär det. I artikel 7.1 anges att en begäran ska hanteras inom en rimlig tidsperiod. I den nya förvaltningslagen framgår av 6 §, som innehåller bestämmelser om serviceskyldigheten, att myndigheter ska hjälpa enskilda utan onödigt dröjsmål (prop. 2016/17:180 s. 291). Samma krav bör gälla för hanteringen av en tillgänglighetsbegäran.

När det gäller på vilket sätt som informationen ska lämnas ut framgår av artikel 7.1 samt skäl 46 att det begärda innehållet ska tillhandahållas på ett tillfredsställande och lämpligt sätt. En definitiv tolkning av vad detta innebär kan endast lämnas av EU-domstolen. Bedömningen av vad som är tillfredsställande och lämpligt utifrån varje given situation, med hänsyn till vilken typ av digital service det rör sig om samt hur den digitala servicen ska tillgängliggöras utifrån de behov som den enskilde som lämnat en tillgänglighetsbegäran har. Om den digitala servicen redan till-

handahålls på ett tillfredställande och lämpligt sätt behöver en begäran inte tillgodoses på det sätt som en enskild person specifikt begär.

Ett tillfredställande och lämpligt sätt att tillhandahålla digital service behöver nödvändigtvis inte heller innebära att tillhandahållandet sker digitalt, utan kan exempelvis även ske genom en muntlig redogörelse, om det innebär att den enskilde därigenom kan ta del av informationen eller tjänsten på ett tillfredställande sätt. I många fall torde vidare en begäran av det aktuella slaget resultera i att digital service som tillhandahålls uppdateras eller kompletteras. Detta kan t.ex. ske genom att ett filmklipp på en webbplats efter begäran textas.

Hantering av en nekad begäran

Om den offentliga aktören av någon anledning inte avser att bevilja en tillgänglighetsbegäran ska detta motiveras skriftligen i ett beslut som ska gå att överklaga till allmän förvaltningsdomstol (se vidare avsnitt 8.11). De aktörer som omfattas av det föreslagna tillämpningsområdet utgörs av både aktörer som i dag omfattas av förvaltningslagens bestämmelser och sådana som inte gör det. Kompetensen rörande beslutsfattande av denna art torde därmed variera kraftigt. En viktig uppgift för tillsynsmyndigheten blir därmed att utforma stöd som underlättar denna hantering. För att säkerställa en ordnad hantering av överklaganden bör en särskild skyldighet införas för aktörer som inte omfattas av förvaltningslagen att tillämpa bestämmelserna om hur beslut överklagas i förvaltningslagen. Eftersom den föreslagna lagen föreslås träda i kraft efter att den nya förvaltningslagen trätt i kraft bör hänvisning ske till 43–47 §§ i den nya lagen.

Förhållandet mellan en tillgänglighetsbegäran och en begäran om utlämnande av allmän handling enligt 2 kap. TF

Som ovan nämnts har en tillgänglighetsbegäran enligt den föreslagna lagen beröringspunkter med bestämmelserna om utlämnande av allmän handling i 2 kap. TF. Detta innebär att det

riskerar att uppstå gränsdragningsproblem för de aktörer som ska tillämpa båda regelverken.

Inledningsvis kan det konstateras att den s.k. handlings-offentligheten, som är en del av offentlighetsprincipen och som kommer till uttryck i 2 kap. TF, och en tillgänglighetsbegäran fyller olika syften. Handlingsoffentligheten syftar enligt 2 kap. 1 § TF till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning. En tillgänglighetsbegäran syftar å andra sidan till att personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att ta del av en offentlig aktörs digitala service som av olika anledningar uteslutits från tillämpningsområdet. En tillgänglighetsbegäran kan också i förlängningen främja ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning, men detta utgör inte det centrala syftet.

Bägge regelverken föreskriver att något efter begäran ska tillhandahållas. Enligt 2 kap. TF är det allmänna handlingar som ska tillhandahållas i den mån de inte omfattas av sekretess. Med handling avses enligt 2 kap. 3 § TF framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. Definitionen omfattar även datorprogram. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten. Det som en tillgänglighetsbegäran kan avse är digital service, dvs. tjänster eller information som tillhandahålls via en sådan teknisk lösning som omfattas av den föreslagna lagens tillämpningsområde. Sett till den allmänna innebörden av begreppet tjänst är en tjänst inte alltid en handling enligt TF. Digitala tjänster som är mjukvarubaserade utgör däremot handlingar enligt TF. Det som avses med digital service enligt den föreslagna lagen utgör således även handlingar enligt TF.

En tillgänglighetsbegäran innebär emellertid ingen rätt att ta del av all digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör. En enskild har som ovan framgår endast rätt att begära att digital service tillhandahålls på ett tillgängligt sätt om

- denna digitala service omfattas av lagens tillämpningsområde, och
- med stöd av vissa undantagsbestämmelser inte har tillgängliggjorts i enlighet med den föreslagna lagens krav, och

- det är digital service som den enskilde har tillgång till, men till följd av en funktionsnedsättning inte kan ta del av.

Utöver vad som efter begäran ska tillhandahållas finns det stora skillnader rörande hur en begäran enligt respektive regelverk ska tillgodoses. Enligt 2 kap. 12 § TF ska allmän handling som får lämnas ut på begäran genast eller så snart det är möjligt på stället tillhandahållas så att handlingen kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. Av 2 kap. 13 § TF följer även att den som önskar ta del av allmän handling, med vissa undantag, även har rätt att mot fastställd avgift få avskrift eller kopia av handlingen till den del den får lämnas ut. TF innebär emellertid inte någon skyldighet att lämna ut en allmän handling elektroniskt.

En tillgänglighetsbegäran ska hanteras utan onödigt dröjsmål och kan tillgodoses på olika sätt beroende på vad som vid varje enskilt tillfälle är lämpligt och tillfredställande. Detta kan, i enlighet med vad som ovan anförts, t.ex. innebära att begärd information tillhandahålls muntligen eller att den digitala servicen anpassas för att vara tillgänglig för den som begär att ta del av den. Exempelvis skulle en tillgänglighetsbegäran kunna leda till att en avskrift av en ljudupptagning behöver göras. Även detta är ett avsteg från vad som gäller enligt TF (se t.ex. Justitiekanslerns beslut den 28 september 2004, dnr 1451-04-21). Någon rätt att ta ut en avgift i samband med en tillgänglighetsbegäran föreligger inte heller.

Gränsdragningen mellan 2 kap. TF och den föreslagna lagen

Av de skillnader mellan en tillgänglighetsbegäran och ett utlämnande av allmän handling enligt TF som angetts ovan är det tydligt att de krav som följer av direktivet inte tillgodoses genom bestämmelserna om utlämnande av allmän handling. En anpassning av dessa bestämmelser för att tillgodose kraven kan inte heller anses lämplig.

För offentliga aktörer som omfattas av båda regelverken måste det därför vara tydligt när respektive bestämmelser ska tillämpas. Bestämmelserna i den föreslagna lagen bör mot denna bakgrund utformas på så sätt att risken för gränsdragningsproblematik i möjligaste mån minimeras.

Ett sätt att tydliggöra att det rör sig om separata regelverk är att använda olika begrepp. Handlingsbegreppet är av central betydelse i 2 kap. TF och som ovan framgår så utgör digital service enligt den föreslagna lagen även handlingar enligt definitionen i TF. Handlingsbegreppet skulle således även kunna användas i den föreslagna lagen. Även om vedertagna begrepp i möjligaste mån bör användas i ny lagstiftning bedöms det emellertid mer ändamålsenligt att i detta sammanhang använda begreppet digital service, framför allt för att tydligare särskilja den föreslagna ordningen från utlämnande av allmän handling enligt TF.

Ytterligare ett sätt att särskilja de två regelverken är det sätt på vilken en begäran lämnas in. Det finns inga formkrav för hur en begäran om utlämnande av allmän handling enligt TF ska lämnas in. Av direktivet framgår att en tillgänglighetsbegäran ska kunna lämnas via kommentarsfunktionen i tillgänglighetsutlåtandet. Direktivet ställer inte något krav på att en tillgänglighetsbegäran ska kunna lämnas på annat sätt. I syfte att minska gränsdragningsproblematiken bör det därför införas ett krav på att en begäran ska lämnas via kommentarsfunktionen för att hanteras som en tillgänglighetsbegäran enligt den föreslagna lagen. Att införa ett formkrav är ett avsteg från vad som vanligtvis brukar gälla i förvaltningsrättsliga sammanhang. Det får däremot anses nödvändigt för att de aktörer som omfattas av båda regelverk inte ska behöva bedöma huruvida en begäran ska prövas enligt TF, den föreslagna lagen eller båda regelverk när de tar emot en begäran som inte inkommer via den aktuella kommentarsfunktionen. Myndigheternas serviceskyldighet enligt förvaltningslagen får emellertid anses innebära att myndigheterna ska vara behjälpliga med att se till att en enskild som inkommer med en tillgänglighetsbegäran på annat sätt än kommentarsfunktionen får information om hur en sådan begäran ska lämnas in. Sådan information bör givetvis även lämnas av offentliga aktörer som inte omfattas av förvaltningslagens bestämmelser.

Till följd av att det inte finns något formkrav för hur en begäran om utlämnande av allmän handling ska lämnas kan en sådan begäran inkomma via kommentarsfunktionen i tillgänglighetsutlåtandet. När en begäran inkommer via den aktuella funktionen måste således de aktörer som omfattas av båda regelverken först avgöra om begäran utgör en begäran om utlämnande av allmän

handling enligt TF, en tillgänglighetsbegäran enligt den föreslagna lagen eller om en begäran ska prövas enligt båda regelverk. Eftersom TF ger allmänheten en grundlagsstadgad rätt att på begäran genast eller så snart som möjligt få ta del av en allmän handling i den del den inte omfattas av sekretess ska bedömningen av om det kan anses vara en begäran enligt denna ordning alltid utföras först. Detta bör även framgå av den föreslagna lagen. Om en begäran enligt 2 kap. TF är så otydlig att det är svårt att avgöra vilka handlingar en begäran avser är det den offentliga aktörens ansvar att försöka klargöra detta (se t.ex. JO 2000/2001 s. 572). På samma sätt måste det för de aktörer som omfattas av båda regelverken åligga ett långtgående ansvar att, om osäkerhet råder rörande vilken rättslig grund en begäran som inkommit via kommentarsfunktionen vilar på, snabbt fastställa vilket eller vilka regelverk en begäran ska prövas utifrån.

Om en begäran ska prövas enligt båda regelverk så bör den först prövas utifrån bestämmelserna i TF och därefter prövas utifrån bestämmelserna i den föreslagna lagen. I de fall då en offentlig aktör prövar en begäran både utifrån den föreslagna lagen och TF ska eventuella avslagsbeslut upprättas separat och överprövningen ske i enlighet med överklagandebestämmelserna som följer av 6 kap. OSL om ett avslagsbeslut är fattat utifrån bestämmelserna i TF och enligt den i avsnitt 8.11 angivna ordningen om beslutet är fattat utifrån den föreslagna lagen.

Förhållandet mellan en tillgänglighetsbegäran och lagstiftning som begränsar vad som kan lämnas ut

Eftersom rätten att efter begäran ta del av digital service endast ska omfatta det som den enskilde redan har tillgång till torde avslag med hänsyn till att sekretess föreligger i princip aldrig förekomma. Rent teoretiskt går det emellertid inte att utesluta att sådana situationer kan uppkomma. Detsamma gäller begränsningar som följer av bestämmelser avseende behandling av personuppgifter.

En begäran bör kunna avslås på den grunden att de angivna begränsningarna medför att det inte är lämpligt att tillhandahållandet sker på ett visst sätt. Skulle en sådan situation uppstå borde det, innan ett avslagsbeslut fattas, i första hand undersökas om det finns alternativa och tillfredställande sätt på vilket en

tillgänglighetsbegäran kan tillgodoses utan att sekretess- eller dataskyddsbestämmelser utgör ett hinder för tillhandahållandet.

Risk för missbruk

En stor skillnad mellan en tillgänglighetsbegäran och en begäran av utlämnande av en kopia av en allmän handling enligt 2 kap. TF är, som tidigare anförts, att den senare ibland kan förenas med en avgift. Detta skulle i teorin kunna ge upphov till att en tillgänglighetsbegäran lämnas i stället för en begäran enligt 2 kap. TF i syfte att undvika en eventuell avgift. I realiteten får denna risk dock anses minimal, främst då en tillgänglighetsbegäran, för att den ska tillgodoses, bara kan gälla sådan digital service som den som begär ut materialet redan har tillgång till, men där tillgänglighetsanpassning krävs för att denne ska kunna ta del av servicen i fråga. Därtill innebär en begäran ingen absolut rätt att få digital service utlämnad, en eventuell anpassning kan t.ex. ske genom ändringar av det innehåll som begäran gäller, exempelvis kan en PDF på en webbplats ersättas med en tillgänglighetsanpassad PDF. Incitamentet för att inkomma med en tillgänglighetsbegäran i stället för en begäran enligt 2 kap. TF bör därmed vara i det närmaste obefintligt. Detsamma gäller eventuella försök att genom en tillgänglighetsbegäran kringgå att det inte finns någon skyldighet att lämna ut handlingar elektroniskt enligt 2 kap. TF.

I samband med utlämnande av en allmän handling kan problem uppstå med ärenden som både är frekventa och omfattande. Denna fråga, och vad som i förlängningen kan göras för att hantera detta, har behandlats i en nyligen publicerad promemoria (Ds 2017:37). En liknande problematik kan givetvis även uppstå i samband med en tillgänglighetsbegäran enligt den föreslagna lagen. I motsats till vad som gäller enligt regelverket om utlämnande av allmänna handlingar finns i samband med en tillgänglighetsbegäran emellertid en möjlighet att ta hänsyn till om en begäran är berättigad och rimlig.

8.10 Tillsynsmyndigheten och dess uppgifter

Webbtillgänglighetsdirektivet anger att medlemsstaterna ska vidta en rad åtgärder rörande utbildning och information samt övervakning och rapportering. Vidare ska medlemsstaterna se till att det finns ett tillfredställande och effektivt uppföljningsförfarande för att säkerställa att direktivets bestämmelser följs. Det kan i vissa fall finnas fördelar med att dela upp ansvaret för information och utbildning samt ansvaret för tillsynsuppgifter mellan olika myndigheter. Med hänsyn till att omfattningen av den verksamhet som krävs, i vart fall inledningsvis, kommer att vara av relativt begränsad omfattning bedöms det som mest ändamålsenligt att samla kompetensen kring dessa frågor hos en och samma myndighet. I de följande avsnitten redogörs för vilka uppgifter som tillsynsmyndigheten bör utföra. Vidare lämnas förslag till vilken myndighet som bör utföra uppgifterna.

8.10.1 Övervakning

Förslag: Tillsynsmyndigheten ska övervaka att digital service som tillhandahålls av offentlig aktör uppfyller kraven i den föreslagna lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur övervakningen ska genomföras.

Skälen för förslagen: Enligt artikel 8.1 ska medlemsstaterna regelbundet övervaka att offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer uppfyller tillgänglighetskraven. Av artikel 8.3 framgår vad övervakningen ska omfatta. Den exakta metoden för övervakning ska dock tas fram av kommissionen och presenteras i en genomförandeakt senast den 23 december 2018. Exakt hur övervakningen ska gå till är därmed i nuläget inte klart. Därtill kan metoden för övervakning komma att ändras i takt med teknikutvecklingen. Det sätt på vilket övervakning ska genomföras och omfattningen av den bör därför delegeras till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att besluta om. Det bör emellertid av lagen framgå att tillsynsmyndigheten ska övervaka att

digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör uppfyller kraven i den föreslagna lagen.

8.10.2 Utbildning, information och rapportering

Förslag: Tillsynsmyndigheten bör ges i uppdrag att utföra de utbildnings-, informations- och rapporteringsuppgifter som webbtillgänglighetsdirektivet föreskriver.

Bedömning: De utbildnings- och informationsinsatser samt den rapportering till Europeiska kommissionen som webbtillgänglighetsdirektivet föreskriver bör tillgodoses på annat sätt än genom den föreslagna lagen.

Skälen för förslaget och bedömningen

Utbildning och information

Enligt artikel 7.4 ska medlemsstaterna främja och underlätta utbildningsprogram om webbplatser och mobila applikationers tillgänglighet riktade till relevanta intressenter och personal på offentliga myndigheter, för att lära dem att skapa, underhålla och uppdatera webbplatser och mobila applikationer. I artikel 7.5 framgår vidare att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att öka medvetenheten om de tillgänglighetskrav som anges i artikel 4, om deras nytta för användare och ägare till webbplatser och mobila applikationer och om möjligheten att lämna återkoppling om kraven i direktivet inte uppfylls. Av artikel 7.3 framgår bl.a. att medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att underlätta tillämpningen av tillgänglighetskraven på webbplatser och mobila applikationer som inte omfattas av direktivets tillämpningsområde.

Den föreslagna lagen kommer inte bara att påverka personal som arbetar med att skapa eller underhålla de tekniska plattformarna för den digitala service som tillhandahålls, utan även de personer som ansvarar för att skapa det redaktionella innehållet. Därtill tillkommer de personer som t.ex. ska fylla i tillgänglighetsutlåtandet eller hantera en begäran om tillhandahållande av digital service som uteslutits med stöd av vissa bestämmelser i den föreslagna. För alla dessa uppgifter som den föreslagna lagen med-

för måste det finnas lättillgänglig och tydlig information, utbildningar samt annat stöd. Tillsynsmyndigheten bör samarbeta med funktionshinderrörelsen vid utformningen av denna del av verksamheten.

En annan viktig aspekt är stöd för att avhjälpa brister i tillgänglighet genom t.ex. skapande av forum för erfarenhetsutbyte och funktioner för att skapa en återvinning av lösningar och programmeringskod för olika problem som aktörer stöter på i samband med tillgänglighetsanpassningen.

All information och lösningar bör i enlighet med vad som framgår av artikel 7.3 även tillhandahållas aktörer som inte omfattas av lagens tillämpningsområde.

Tillsynsmyndighetens uppgifter avseende utbildning och information bör framgå på annat sätt än genom den i denna promemoria föreslagna lagen.

Rapportering

Enligt artikel 8.4 ska medlemsstaterna senast den 23 december 2021, och därefter vart tredje år, överlämna en rapport till Europeiska kommissionen om resultatet av övervakningen, inbegripet mätdata.

Rapporten ska också omfatta uppgifter om användningen av uppföljningsförfarandet (se mer om uppföljningsförfarandet i avsnitt 8.10.3). Den första rapporten ska enligt artikel 8.5 även innehålla:

- En beskrivning av de mekanismer som medlemsstaterna har infört för samrådet med relevanta intressenter om tillgänglighet avseende webbplatser och mobila applikationer.
- Förfaranden för att offentliggöra utveckling inom tillgänglighetspolitiken för webbplatser och mobila applikationer.
- Erfarenheter och resultat från genomförandet av reglerna om överensstämmelse med tillgänglighetskraven i artikel 4.
- Uppgifter om utbildning och verksamhet för ökad medvetenhet.

Om betydande ändringar har gjorts av de åtgärder som avses i punkterna ovan ska enligt artikel 8.5 medlemsstaterna även i sina därefter följande rapporter inkludera uppgifter om dessa ändringar.

Europeiska kommissionen ska enligt artikel 8.6 anta genomförandeakter om fastställande av närmare bestämmelser om medlemsstaternas rapportering till kommissionen. Den första genomförandeakten ska antas senast den 23 december 2018.

Eftersom alla aspekter av rapporteringen i nuläget inte är fastställda är det inget som kan eller bör regleras i den föreslagna lagen. Uppdraget att rapportera till kommissionen bör i stället tillgodoses på annat sätt.

8.10.3 Uppföljningsförfarande

Förslag: Enskilda som anser att digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör inte uppfyller kraven i den föreslagna lagen ska kunna anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Om tillsynsmyndigheten, genom övervakning eller efter anmälan, konstaterar brister i förhållande till kraven i den föreslagna lagen ska myndigheten genom påpekanden eller liknande förfaranden försöka åstadkomma rättelse. Leder insatserna inte till rättelse får myndigheteten förelägga den offentliga aktören att vidta åtgärder för att uppfylla kraven. Ett nytt föreläggande om samma sak får förenas med vite.

Skälen för förslagen

Direktivets bestämmelser om uppföljningsförfarandet

Medlemsstaterna ska enligt artikel 9.1 säkerställa att det finns ett tillfredställande och effektivt uppföljningsförfarande för att säkerställa efterlevnaden av direktivet i förhållande till kraven gällande tillgängligheten till digital service, undantagande av visst innehåll till följd av att det inte bedömts utgöra en skälig anpassning samt tillgänglighetsutlåtanden. Medlemsstaterna ska vidare enligt samma artikel särskilt säkerställa att det finns ett uppföljningsförfarande, t.ex. en möjlighet att kontakta en ombudsman, för att säkerställa en effektiv hantering av meddelanden eller begäranden av att få ut

innehåll som tagits emot genom tillgänglighetsutlåtandets kommentarsfunktion och för att se över bedömningar rörande vad som inte utgör en skälig anpassning.

Enligt skäl 53 i direktivets ingress bör det fastställas bestämmelser om rätten att inleda ett tillfredställande och effektivt förfarande för att säkerställa efterlevnaden av direktivet. Förfarandet bör vidare anses inbegripa rätten att lämna in klagomål till myndigheter som är behöriga att besluta om klagomålet i fråga och ska inte heller påverka rätten till ett effektivt rättsmedel enligt artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Anmälan

Av direktivet framgår att enskilda ska ges möjlighet att kontakta en ombudsman eller nationell myndighet för att lämna in klagomål. En bestämmelse om att enskilda kan anmäla till tillsynsmyndigheten att digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör inte uppfyller kraven bör därför tas in i den föreslagna lagen.

Information och stöd före beslut om rättelse

Ett välfungerande uppföljningsförfarande är en viktig beståndsdel för att tillgänglighetskraven ska följas. Tillsynsmyndigheten måste i detta avseende kunna agera och påtala brister både utifrån den övervakning som myndigheten bedriver och utifrån anmälningar om brister som inkommer från andra. Myndighetens främsta uppgift bör emellertid inte vara att påtala brister, utan att bistå med stöd och information för att avhjälpa eventuella brister. Aktörer som är medvetna om att de har brister avseende tillgänglighet till deras digitala service ska inte avskräckas från att kontakta myndigheten för att de befarar att det endast kommer att resultera i ett föreläggande. Det huvudsakliga målet måste i alla lägen vara att skapa en ökad tillgänglighet till den digitala service som omfattas av de föreslagna bestämmelserna.

Föreläggande och vite

Skulle insatser i form av information och stöd inte leda till rättelse måste tillsynsmyndigheten ha verktyg för att se till att den föreslagna lagens krav följs. Som ett andra steg bör därför myndigheten ges möjlighet att förelägga en aktör om vad den behöver göra för att uppfylla kraven. Ett sådant föreläggande ska även vara möjligt att förena med vite om ett första föreläggande inte leder till rättelse. Det kan inte anses troligt att tillsynsmyndigheten i någon större omfattning kommer behöva använda vite för att åstadkomma rättelse. Det bör dock vara en sanktionsåtgärd som vid behov kan användas. För att undvika att aktörer drabbas av dubbla sanktioner bör dock förelägganden inte förenas med vite om samma fråga är eller har varit föremål för en sanktion enligt diskrimineringslagen.

Den föreslagna lagens tillämpningsområde omfattar ett brett spektrum av aktörer, bl.a. statliga och kommunala myndigheter, offentligt ägda företag samt privata aktörer. Det finns ingen särskild bestämmelse om vite mot staten i lagen (1985:206) om viten. Vid lagens tillkomst uttryckte Lagrådet önskemål om att frågan om staten kan föreläggas vite borde lösas i lagen, men departementschefen ansåg att frågan borde överlämnas åt rättstillämpningen (prop. 1984/85:96 s. 98 f.). Det är en vedertagen princip att staten normalt inte föreläggs vite. Som skäl för detta framhävs oftast att det är staten som uppbär utdömda vitesbelopp och att det därmed skulle vara uteslutet att rikta ett vitesföreläggande mot en statlig myndighet. I vissa författningar, exempelvis diskrimineringslagen, finns det ett uttryckligt lagstöd för att staten kan föreläggas vite. För att staten ska föreläggas vite krävs emellertid att det finns starka skäl i form av t.ex. ett särskilt skyddsintresse som motiverar att man frångår huvudregeln (se t.ex. prop. 1999/2000:143 s. 95).

Inom det nu aktuella området kan det inte anses finnas så pass starka skäl att den restriktiva inställningen till att förelägga staten vite bör frångås. Det får förutsättas att om det går så långt att en statlig myndighet föreläggs att åtgärda brister kommer myndigheten följa ett sådant föreläggande utan att hot om sanktioner är behövliga.

8.10.4 Val av tillsynsmyndighet

Förslag: Regeringen får meddela föreskrifter om vilken myndighet som ska utöva tillsyn enligt den föreslagna lagen.

Skälen för förslaget: Som framgår av avsnitt 8.10 ovan är bedömningen att utbildning, information, övervakning, rapportering och uppföljning ska skötas av samma myndighetsaktör. Nedan redogörs för de myndigheter som kan tänkas ges dessa uppgifter.

Myndighet med ett samlat ansvar för digitaliseringen av den offentliga sektorn

Utredningen om effektiv styrning av nationella digitala tjänster har i sitt delbetänkande föreslagit att ansvaret för digitaliseringen i den offentliga sektorn ska samlas hos en myndighet (SOU 2017:23). Utredningen föreslår bl.a. att det i myndighetens uppdrag ska ingå att ansvara för att stödja statliga myndigheters och kommuners digitala utveckling och genomförandet av nationella digitala tjänster i den offentliga förvaltningen, samt vidta eller föreslå sådana åtgärder som behövs för att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig digitalisering av den offentliga förvaltningen. Utredningen föreslår vidare att uppdraget att samordna ansvaret för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen ska gälla från den 1 juli 2018. Utredningen föreslår att myndigheten ska ansvara för är den vägledning för webbutveckling som PTS i dagsläget har hand om och som inkluderar frågor rörande tillgänglighet. Utredningen föreslår även att de uppgifter som kan följa genom genomförandet av webbtillgänglighetsdirektivet bör skötas av myndigheten. Utredningen lämnar två förslag till vilken myndighet som bör ges i uppgift att ansvara för digitaliseringen av den offentliga sektorn. Utredningens huvudalternativ är Ekonomistyrningsverket (ESV) och som andrahandsalternativ presenteras E-legitimationsnämnden. Regeringen har emellertid i budgetpropositionen för 2018 lämnat förslag om införandet av en ny myndighet som kommer ha i uppgift att samordna och stödja den förvaltnings-

övergripande digitaliseringen (prop. 2017/18:1 utg.omr. 2 avsnitt 6.4).

Post- och telestyrelsen

PTS är sektors- och tillsynsmyndighet inom områdena elektronisk kommunikation och post. PTS ska vidare verka för att målen inom politiken för informationssamhället uppnås. I detta innefattas att myndigheten särskilt ska verka för att målen för funktionshinderspolitiken uppnås inom dess ansvarsområde och vara samlande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter. PTS har, som redovisats i avsnitt 5.3, i dagsläget ansvaret för de webbriktlinjer som finns om utformningen om offentliga webbplatser. Inom ramen för PTS ansvar för att främja användningen av elektroniska kommunikationstjänster för personer med funktionsnedsättning arbetar PTS för att öka tillgängligheten till dessa tjänster, t.ex. mobila bank- och betalapplikationer.

Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för delaktighet (MFD) har till uppgift att främja respekten för och medvetenheten om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt att ur ett rättighets-, mångfalds-, jämställdhets- och medborgarperspektiv verka för full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning i alla åldrar och för jämlikhet i levnadsvillkor. MFD ansvarar bl.a. för uppföljningen av de funktionshinderspolitiska målen, men har i dagsläget inga kontroll- eller tillsynsuppgifter.

Ekonomistyrningsverket

ESV har som allmän uppgift att utveckla och förvalta den ekonomiska styrningen av statlig verksamhet samt utföra revision av Sveriges hantering av EU-medel och främja en effektiv och korrekt hantering av dessa medel.

Inom digitaliseringsområdet har ESV bl.a. i uppdrag av regeringen att ge stöd till regeringens satsning på e-förvaltning

samt att följa statliga myndigheters användning av it och hur myndigheterna tillvaratar digitaliseringens möjligheter.

E-legitimationsnämnden

E-legitimationsnämnden är en statlig nämndmyndighet vars huvudsakliga uppgift är att stödja och samordna elektronisk identifiering och underskrift i den offentliga förvaltningens e-tjänster. E-legitimationsnämndens personal är anställd av nämndens värdmyndighet Skatteverket.

Diskrimineringsombudsmannen

Diskrimineringsombudsmannen (DO) ska utöva tillsyn över att diskrimineringslagen följs. DO ska även verka för att bl.a. diskriminering som har samband med funktionsnedsättning inte förekommer inom några områden av samhällslivet. DO ska också i övrigt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett bl.a. funktionsnedsättning samt genom råd och på annat sätt medverka till att den som utsatts för diskriminering kan ta till vara sina rättigheter.

Överväganden

Om en myndighet ges ett samlat ansvar för digitaliseringen av den offentliga sektorn eller en ny myndighet inrättas med detta ansvarsområde är denna myndighet det naturliga valet för de uppgifter som den föreslagna lagstiftningen medför. Mot bakgrund av att ingen myndighet i dagsläget har detta ansvar finns det emellertid anledning att även presentera en befintlig myndighet som en alternativ lösning.

E-legitimationsnämnden saknar utifrån nuvarande ansvarsområden och organisationsform de förutsättningar som krävs för att kunna fullgöra de åtaganden som ansvaret som tillsynsmyndighet medför och bedöms inte vara en lämplig kandidat.

PTS har, sett till myndighetens storlek och de uppgifter myndigheten utför, tillsammans med att de i dag ansvarar för väg-

ledningen för webbutveckling goda förutsättningar för att hantera de föreslagna uppgifterna. PTS huvudansvar ligger dock inom infrastruktur och marknadstillsyn. PTS tillsyn fokuserar på kommersiella aktörer och inte andra offentliga aktörer. Den tillsyn som lagen kommer medföra passar, med undantag för arbetet med webbriktlinjerna, inte med myndighetens övriga uppgifter och PTS är av den anledningen inte en lämplig myndighet för detta uppdrag. PTS kommer emellertid även fortsättningsvis att arbeta med tillgänglighetsfrågor inom sina ansvarsområden. Eftersom vissa av dessa områden har en nära koppling till tillsynsmyndighetens ansvarsområden är det nödvändigt att tillsynsmyndigheten och PTS har ett nära samarbete kring frågor som rör webbtillgänglighet.

DO ska utöva tillsyn över att diskrimineringslagen följs. Bristande tillgänglighet till digital service kan både vara ett fall av diskriminering enligt diskrimineringslagen och en grund för rättelse för att kraven som uppställs i den föreslagna lagen inte följs. Om DO skulle utses till tillsynsmyndighet skulle de handlägga båda dessa ärendetyper. Detta kan inte anses önskvärt och utifrån att dessa två roller bör hållas isär kan DO inte anses lämplig som tillsynsmyndighet.

Kvarstår gör då ESV och MFD. MFD har i dagsläget inte några tillsynsuppgifter eller ansvar för digitaliseringsfrågor, men har gedigen erfarenhet av tillgänglighetsfrågor och av uppföljning med koppling till området. ESV har stor erfarenhet av att arbeta med digitaliseringsfrågor, och även granskningar som påminner om vissa av de uppgifter tillsynsmyndigheten ska utföra. ESV saknar emellertid större erfarenhet av arbete med tillgänglighetsfrågor. Vid en samlad bedömning får ESV ha ett visst försteg framför MFD och bedöms därför som den lämpligaste kandidaten inom den befintliga myndighetsstrukturen.

Den exakta omfattningen av tillsynsverksamheten är ännu inte helt klarlagd (se avsnitt 8.10.1 och 8.10.2). Det är inte heller i dagsläget beslutat om någon befintlig eller ny myndighet kommer att tilldelas ett samlat ansvar för digitaliseringen av den offentliga sektorn. Mot bakgrund av dessa två osäkra faktorer lämnas utöver övervägandena ovan inget förslag till vilken myndighet som ska bli tillsynsmyndighet. Det bedöms med hänsyn till förutsättningarna

lämpligast att regeringen bemyndigas att besluta om vilken myndighet som ska utses till tillsynsmyndighet.

8.11 Överklagande av beslut m.m.

Förslag: Beslut enligt den föreslagna lagen av en annan offentlig aktör än regeringen, Högsta domstolen, Högsta förvaltningsdomstolen eller Riksdagens ombudsmän om tillhandahållande av digital service samt tillsynsmyndighetens förelägganden får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Beslut av en hovrätt, tingsrätt eller förvaltningsrätt överklagas till kammarrätt. Beslut av en kammarrätt överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Detta gäller dock inte i fråga om ärenden som har inletts hos en förvaltningsrätt, tingsrätt eller hovrätt.

Om ett beslut av en offentlig aktör som inte är en myndighet överklagas, ska aktören vara den enskildes motpart sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till allmän förvaltningsdomstol.

Skälen för förslagen

Överklagande av beslut

Det är angeläget att det finns en effektiv och rättssäker ordning för att offentliga aktörer och enskilda personer ska kunna få beslut enligt lagen överprövade. En bestämmelse om detta bör tas in i den föreslagna lagen. Direktivet innehåller inte något uttryckligt krav på nationella bestämmelser om rätt att överklaga myndigheters beslut och det är således enligt direktivet upp till medlemsstaterna att besluta om ett sådant system ska införas och hur det i så fall utformas. Det är två typer av beslut som kan fattas med stöd av den föreslagna lagen, dels beslut som fattas av offentliga aktörer om att helt eller delvis avslå en begäran om tillhandahållande av digital service som uteslutits med stöd av bestämmelser i den föreslagna lagen (se avsnitt 8.9.2), dels förelägganden om rättelse som fattas av tillsynsmyndigheten (se avsnitt 8.10.3).

Instansordning m.m.

Beslut som fattas av en offentlig aktör om att helt eller delvis avslå en begäran om tillhandahållande av digital service som uteslutits med stöd av bestämmelser i den föreslagna lagen samt tillsynsmyndighetens föreläggande om rättelse ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Av konstitutionella skäl är det inte lämpligt att de högsta statsorganens avgöranden underkastas en prövning av domstol enligt den ordning som här föreslås. Det bör därför framgå av den föreslagna lagen att beslut enligt lagen som fattats av regeringen inte kan överklagas.

Detsamma bör gälla Riksdagens ombudsmän (JO). För överklagande av beslut om utlämnande av handling gäller samma ordning för JO som för regeringen, se 4 § andra stycket lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter. Det finns ingen anledning att se annorlunda på JO:s beslut enligt den föreslagna lagen.

Inom kretsen av aktörer som omfattas av kraven ingår även Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen. Högsta domstolen är högsta allmänna domstol och Högsta förvaltningsdomstolen är högsta förvaltningsdomstol (11 kap. 1 § RF). Av detta följer att dessa domstolars avgöranden inte kan överklagas. Högsta domstolens och Högsta förvaltningsdomstolens egna beslut enligt den föreslagna lagen bör därför inte kunna överklagas. Detta överensstämmer med vad som gäller enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen och domstolsdatalagen (2015:728).

Att tillämpa den föreslagna instansordningen i fråga om ärenden som har inletts hos en allmän domstol eller en allmän förvaltningsdomstol är inte lämpligt. För att förvaltningsrätterna inte ska behöva överpröva sina egna eller högre instansers beslut har det i lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen och domstolsdatalagen införts en avvikande instansordning i fråga om överklagande av domstolars beslut. Enligt dessa lagar gäller att förvaltningsrätts beslut överklagas till kammarrätt, kammarrätts beslut till Högsta förvaltningsdomstolen

och att tingsrätts och hovrätts beslut överklagas till kammarrätt. Den nu redovisade instansordningen framstår som ändamålsenlig och bör gälla även vid överklagande av beslut enligt den föreslagna lagen.

I likhet med vad som är huvudregeln för överklagande av förvaltningsbeslut bör prövningstillstånd krävas för överprövning i kammarrätten. Undantag bör dock göras för ärenden som har inletts hos en förvaltningsrätt, tingsrätt eller hovrätt.

Om ett beslut av en offentlig aktör som inte är en myndighet överklagas, ska aktören i likhet med vad som gäller för myndigheter enligt 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) vara den enskildes motpart sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till allmän förvaltningsdomstol.

9 Ikraftträdande m.m.

Förslag: Den föreslagna lagen ska träda i kraft den 23 september 2018.

Kraven i den föreslagna lagen gällande digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part ska tillämpas första gången för digital service som tillhandahålls efter den 22 september 2020.

Skälen för förslagen

Lagens ikraftträdande

Webbtillgänglighetsdirektivet ska enligt artikel 12.1 vara genomfört i nationell rätt senast den 23 september 2018. Det föreslås därför att lagen ska träda i kraft samma dag.

Tillämpningen av vissa bestämmelser

Av artikel 12.3 framgår att medlemsstaterna ska börja tillämpa bestämmelserna i direktivet vid olika tidpunkter. För offentliga myndigheters webbplatser som offentliggjorts efter den 22 september 2018 ska bestämmelserna börja tillämpas fr.o.m. den 23 september 2019. För offentliga myndigheters webbplatser som offentliggjorts före den 23 september 2018 ska bestämmelserna börja tillämpas fr.o.m. den 23 september 2020. För offentliga myndigheters mobila applikationer ska bestämmelserna börja tillämpas först fr.o.m. den 23 juni 2021. I artikel 1.4 återfinns även en rad bestämmelser som reglerar när vissa typer av digital service ska omfattas av regelverket beroende på, som huvudregel, när det offentliggjordes. I avsnitt 8.6.7 och 8.7 föreslås att regeringen eller

den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att besluta om föreskrifter om detta.

När ska kraven gällande digital service som tillhandahålls via teknisk lösning som kontrolleras av tredje part börja gälla?

I avsnitt 8.5.2 föreslås en utökning av tillämpningsområdet som innebär att digital service som tillhandahålls av offentlig aktör via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part ska, så långt det är möjligt, följa tillgänglighetskraven i den föreslagna lagen. En betydande del av den tillgänglighetsanpassning som kan bli aktuell för digital service som tillhandahålls via teknisk lösning som kontrolleras av tredje part rör tidsberoende medier och då framför allt textning av video. Med tidsberoende medier avses ljud eller video, en kombination av ljud och video, eller något av de föregående i kombination med möjligheter till interaktion. Enligt artikel 1.4 b i direktivet är tillgänglighetskraven inte tillämpliga på förinspelade tidsberoende medier som offentliggjorts före den 23 september 2020. Det får anses lämpligt att kraven avseende digital service som tillhandahålls via en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part ska börja gälla för innehåll som publiceras fr.o.m. samma datum. Kraven ska inte gälla retroaktivt för digital service som tillhandahållits före denna tidpunkt.

10 Konsekvens- och kostnadsanalys

10.1 Inledning

Förslagen som läggs fram i denna promemoria kommer framför allt leda till positiva konsekvenser för personer med funktionsnedsättning som får bättre tillgång till digital offentlig service. Förslagen kommer även få konsekvenser för ett stort antal verksamheter. För att bättre belysa konsekvenserna av förslaget har delar av konsekvensanalysen genomförts av ett externt konsultföretag.

För offentliga aktörer som i dagsläget inte omfattas av tillgänglighetskrav rörande digital service kommer den föreslagna lagen innebära att det uppställs nya krav på tillgänglighet. För de aktörer som omfattas av de generella kraven på tillgänglighet i exempelvis förvaltningslagen (1986:223) och diskrimineringslagen (2008:567) specificerar den föreslagna lagen i huvudsak endast hur digital service ska anpassas för att vara tillgänglig, men krav på tillgänglighet följer däremot av redan gällande lagstiftning (se vidare avsnitt 4). Vissa krav, exempelvis rörande tillgänglighetsutlåtanden, är dock nya för alla aktörer som omfattas av den föreslagna lagens tillämpningsområde.

Även utan beaktande av redan gällande krav är de anpassningar som den föreslagna lagen medför en del i den allmänna tekniska utvecklingen som en offentlig aktör behöver förhålla sig till. När offentliga aktörer började flytta sin service till internet var inte standarderna för tillgänglighet lika spridda och vedertagna som de är i dag. När standarderna nu har bred acceptans och kunskapen och stödet finns, exempelvis genom webbriktlinjerna (se avsnitt 5.3), kan tillgänglighetsanpassning anses som en naturlig del i ordinarie verksamhetsutveckling.

Avslutningsvis bör det framhållas att de konsekvenser som beskrivs nedan i allmänhet beskrivs som konsekvenser av den föreslagna lagen. Konsekvenserna bör emellertid i många fall ses som en bedömning av skillnaden mellan den kravnivå som följer av den föreslagna lagen och den nivå av tillgänglighet till offentliga aktörers digitala service som för närvarande finns i praktiken, och inte den kravnivå som får anses föreligga för vissa aktörer redan enligt nu gällande bestämmelser om tillgänglighet.

10.2 Förutsättningar och avgränsningar

De förutsättningar och avgränsningar som beskrivs nedan har använts vid beräkningen av populationer för statistiska underlag till kostnadsberäkningar och ligger till grund för redogörelser av andra effekter och konsekvenser.

- Den digitala service som i dagsläget omfattas av kraven i den föreslagna lagen är sådan service som tillhandahålls via webbplatser (inklusive intranät och extranät) eller mobila applikationer. Konsekvensanalysen beaktar således inga andra tekniska lösningar som kan användas för att tillhandahålla digital service.
- Populationen utgår från de aktörer och den digitala service som omfattas av förslaget. Offentliga aktörer behöver inte tillgängliggöra sina webbplatser och mobila applikationer om det inte utgör en skälig anpassning. Denna faktor har emellertid endast beaktats genom att vissa privat bedrivna verksamheter uteslutits från beräkningen eftersom bedömningen är att de kommer kunna tillämpa den generella undantagsbestämmelsen om skälig anpassning (se avsnitt 10.8.1 och 10.9). Bestämmelsen om skälig anpassning kan även få genomslag för andra verksamheter, men denna påverkan har inte beaktats eftersom den är svår att kvantifiera.
- Webbtillgänglighetsdirektivet hänvisar, i avvaktan på en harmoniserad standard, till EN-standarden (se avsnitt 5.2) som i de relevanta kapitlen (kapitel 9, 10 och 11) bygger på WCAG 2.0 nivå AA. Det finns i direktivet några avvikelser från WCAG 2.0 nivå AA genom att viss digital service undantas (se avsnitt 8.6). I konsekvensanalysen hänvisas i huvudsak till WCAG 2.0 efter-

som den utgör grunden för EN-standarden och även är den standard som offentliga aktörer i Sverige i dagsläget rekommenderas att följa.

- Synergier kan tänkas uppstå när exempelvis kommuner, lands-ting eller statliga myndigheter samverkar genom att dela kod eller erfarenheter. Sådana synergier kan förstås även uppstå inom en organisatorisk enhet. Synergieffekter inkluderas inte vid kostnadsberäkningarna.
- Det är rimligt att anta att många investeringar som är kopplade till en höjning av tillgängligheten, även utan den föreslagna lagen, skulle ha skett inom ordinarie verksamhetsplaner till följd av befintliga krav på tillgänglighet samt ett modernare synsätt på förenklad kommunikation med intressenter och inkluderande demokrati. Det har dock inte varit möjligt att kvantifiera denna effekt och därför är den inte inkluderad i kostnadsberäkningarna.
- Förslagen leder till förväntade samhällsvinster i form av t.ex. lägre kostnader för ärendehantering, personlig assistans och arbetslöshetsersättning. Om fler personer sätts i produktivt arbete kan även en positiv skatteeffekt förväntas. Detta har inte beaktats i beräkningarna.
- Den utökning av omfattningen som föreslås vad gäller digital service som tillhandahålls via teknisk lösning som kontrolleras av tredje part gäller sådant innehåll som en offentlig aktör har kontroll över. Exempelvis kan videoklipp som publiceras på sociala medier oftast textas. Effekten av en sådan utökning bedöms bli marginell, då materialet sannolikt ofta kommer att publiceras både på aktörens webbplats, och då ändå omfattas av tillämpningsområdet, samt på sociala medier. Ökade kostnader till följd av denna utökning har därmed inte beaktats vid beräkningarna.

10.3 Metodbeskrivning

Beskrivning av effekter (både kostnader och övriga effekter) för berörda parter har varit en del i den konsekvensanalys som utförts

av det aktuella konsultföretaget. I detta avsnitt beskrivs den metod som företaget använt.

Information har samlats in genom intervjuer med experter inom tillgänglighet samt experter inom utveckling av webbplatser och mobila applikationer (fortsättningsvis benämnda som tillgänglighetsexperter), samt representanter för myndigheter och organisationer kombinerat med egna studier. Effekter av förslaget har diskuterats med ovanstående grupper. Populations-, kostnads-, beräknings- och metodfrågor har diskuterats och förankrats med tillgänglighetsexperter, it-konsulter och representanter för vissa organisationer.

Cirka 10 procent av kommunerna i Sverige, med geografisk och storleksmässig spridning, har intervjuats angående deras webbplatser och mobila applikationer. Intervjuerna med kommunerna har även gett information om t.ex. hur tillgänglighetskraven påverkar redaktionellt arbete.

De flesta effekter som identifierats beskrivs endast kvalitativt, men kostnadseffekterna har kvantifierats. I det kvantitativa arbetet med kostnader har tre it-konsulter som alla har ramavtal med Kammarkollegiet använts som informationskälla. It-konsulterna har vana att arbeta enligt WCAG 2.0 och att uppskatta kostnader för utvecklingsprojekt avseende webbplatser och mobila applikationer. Med it-konsulterna har också både kostnadsaspekter och nuvarande situation för offentliga aktörers webbplatser och mobila applikationer ur ett tillgänglighetshänseende diskuterats och förankrats. Konsulterna har även varit en viktig del i den definitionsklassning som resulterat i en indelning av webbplatser och mobila applikationer i kategorierna enkla, medelkomplexa samt komplexa ur ett utvecklingshänseende. Syftet med uppdelningen är att mer korrekt kunna uppskatta schabloniserade kostnader för den anpassning som behövs utifrån bedömd komplexitetsgrad.

En grundläggande analys och schablonisering av nuvarande tillgänglighetssituation har gjorts avseende webbplatser och mobila applikationer. It-konsulterna och tillgänglighetsexperterna har ansett det rimligt att anta att en genomsnittlig svensk offentlig webbplats i dag når upp till WCAG 2.0 nivå A. Kostnadsberäkningarna bygger sedan på analyser och uppskattningar av kostnader för anpassning av webbplatser till WCAG 2.0 nivå AA.

För att ge utrymme för viss osäkerhet avseende de beräkningar som gjorts presenteras beräkningsresultatet med en marginal om +/- 10 procent. Flera andra effekter kan förutses och beskrivs kvalitativt.

10.4 Effekter för allmänheten

Genomförandet av webbtillgänglighetsdirektivet ger positiva sociala effekter då fler inkluderas i det digitala samhället. Att kunna hantera sina egna ärenden och i större utsträckning själv kunna påverka sitt liv tillskrivs ett mycket stort värde. Det är en aspekt som också medför positiva ekonomiska konsekvenser, då behovet av personlig assistans i förekommande fall minskar.

Att fler kan ta del av digital offentlig service har också ett betydande demokratiskt värde, då fler kan närvara och medverka i samhällsdebatten och samhällsutvecklingen.

Den föreslagna lagen kommer framför allt att medföra positiva effekter för personer med funktionsnedsättning. Exakt hur stor del av befolkningen som har en eller flera funktionsnedsättningar är inte känt. Ett vanligt förekommande antagande är att det rör sig om ca 20 procent av befolkningen.¹⁴

WCAG 2.0 nivå AA innehåller, grovt förenklat, till betydande del krav som fokuserar på tillgänglighet för personer med synnedsättning. Aspekter som hjälper andra grupper får inte lika stort utrymme. Även om personer med olika typer av funktionsnedsättningar kommer få en förbättrad tillgång till digital offentlig service till följd av förslaget bedöms den ökade tillgängligheten, till form av kravens utformning, därmed få störst genomslag för personer med synnedsättning.

Antalet personer med synnedsättning som gynnas av mer tillgänglig digital service är inte helt enkelt att kartlägga. En rapport från PTS visar att 3,8 procent av befolkningen (297 000 personer) har svårigheter med att läsa en dagstidning även om de har linser eller glasögon.¹⁵ En undersökning från Synskadades Riksförbund

¹⁴ Se t.ex. Statistiksammanställning över funktionsnedsättningar – bilaga till PTS marknadsöversikt för innovatörer, A-focus.

¹⁵ Statistiksammanställning över funktionsnedsättningar – bilaga till PTS marknadsöversikt för innovatörer, A-focus.

gör gällande att mindre än hälften av deras medlemmar använder internet dagligen, och att var fjärde aldrig har använt internet.¹⁶ Skillnaden mellan den här uppgiften jämfört med internetanvändningen bland befolkningen i allmänhet, som är 93 procent, bör indikera en betydande potential för ökat internetanvändande bland personer med synnedsättning.¹⁷

Från denna population ska de som ändå inte kommer använda digital offentlig service, oavsett hur denna service utformas, sorteras bort. Någon uppgift avseende hur många personer med funktionsnedsättning som tillgodogör sig digital service genom dator och/eller mobila enheter har inte hittats. En uppgift i den ovan nämnda rapporten från PTS är att ca 85 procent av personer med synnedsättning uppges vara äldre, och dessa kan antas använda digital service i lägre utsträckning än yngre. Bland personer över 75 år använde 2014 endast 34 procent internet enligt en rapport från Stiftelsen för internetinfrastruktur.¹⁸ Ett rimligt antagande är dock att fler personer med funktionsnedsättning skulle använda digital service om den var mer tillgänglig.

Som framgår i avsnitt 10.3 så antas en genomsnittlig offentlig webbplats befinna sig på WCAG 2.0 nivå A. Vid en samlad bedömning beräknas ca 200 000 personer befinna sig inom den grupp personer som, med anpassningar av digital service enligt standarden WCAG 2.0 nivå AA, skulle vara mer benägna att försöka sköta sina ärenden på egen hand än vad de hade varit utan höjningen till nivå AA.

Anpassningar som främjar tillgängligheten ur ett funktionshindersperspektiv gynnar i de flesta fall även användare i största allmänhet. Alla, oavsett om de har en funktionsnedsättning eller inte, förväntas därför dra nytta av den ökade tydlighet som tillgänglighetsanpassningen medför. Förutom den uppenbara vinsten för personer med funktionsnedsättning, kan alltså dessutom en bredare samhällsnytta förväntas. Även personer med tillfälliga begränsningar gynnas. Likaså kan personer som inte har svenska som modersmål gynnas då det finns fler sätt, eller kombinationer av sätt, att ta till sig information.

¹⁶ Dålig digital delaktighet! – En rapport om användning av internet hos personer med synnedsättning, Synskadades Riksförbund, 2015.

¹⁷ Svenskarna och internet 2016, Internetstiftelsen i Sverige.

¹⁸ Pensionärerna och Internet, Stiftelsen för internetinfrastruktur, 2014.

Då även intranät och extranät omfattas av tillämpningsområdet kan också möjligheten att förvärvsarbete öka om t.ex. intranät blir mer tillgängliga. Detta leder förutom till betydande vinster för den enskilda, också till effektivitetsvinster för samhället i stort.

Tillgänglighetsexperter och representanter för organisationer har till viss del olika uppfattning om förslagets effekter. Fördelarna med att införa en miniminivå är att den genomsnittliga tillgängligheten i hela det offentliga Sverige kommer bli bättre då offentliga aktörer i större utsträckning blir medvetna om frågorna. Samtidigt menar vissa experter att det finns risk att nya lagkrav, i enstaka fall och i vissa avseenden, kan minska tillgänglighetsnivåerna på vissa offentligt finansierade webbplatser. Anledningen till farhågan grundar sig i att vissa tillgänglighetsaspekter utelämnas i kraven. Experterna menar att kraven i WCAG 2.0 som direktivets krav baseras på är något inaktuella och därmed inte alltid helt relevanta utifrån dagens webbplatser. Därutöver saknar riktlinjerna för WCAG 2.0 nivå AA aspekter som rör exempelvis kognition. De krav som finns avseende kognition finns i stället på den högre AAA-nivån och är även mer framträdande i det första arbetsutkastet till WCAG 2.1. Detta innebär att webbplatserna inte nödvändigtvis kommer bli tillgängliga för vissa målgrupper. Förslagets nuvarande kravnivå är alltså i vissa sammanhang, och för vissa tjänster, lägre än den nivå som redan uppfylls av vissa webbplatser, samt ur vissa hänseenden i jämförelse med de svenska webbriktlinjerna. Förslaget kan därmed innebära att ambitions- och tillgänglighetsnivån eventuellt sänks på vissa webbplatser och ur vissa hänseenden. EN-standarden, som direktivet hänvisar till i avsaknad av en harmoniserad standard, kommer med stor säkerhet att ersättas, och beroende på utformningen och innehållet i den kommande standarden kan denna effekt minska eller helt undanröjas. Det bör dock framhållas att det endast är ett fåtal webbplatser som redan i dag har en tillgänglighet som är högre än den nivå som följer av förslaget.

10.5 Effekter för företag

10.5.1 Privata aktörer som omfattas av förslaget tillämpningsområde

Enligt förslaget ska privata aktörer som yrkesmässigt bedriver verksamhet som till någon del är offentligt finansierad inom skola, högskola, hälso- och sjukvård samt omsorg omfattas av tillämpningsområdet (se avsnitt 8.4.3). De ekonomiska konsekvenserna för berörda företag som verkar inom högskoleområdet behandlas tillsammans med de ekonomiska konsekvenserna för statliga myndigheter i avsnitt 10.8.1. De ekonomiska konsekvenserna för berörda företag som verkar inom skola, hälso- och sjukvård samt omsorg behandlas tillsammans med de ekonomiska konsekvenserna för kommuner och landsting i avsnitt 10.9. Bedömningen är emellertid att många av dessa företag kommer att omfattas av den generella undantagsbestämmelsen till följd av att det ofta rör sig om små företag. Även om en verksamhet omfattas av den generella undantagsbestämmelsen innebär det enligt förslaget fortfarande en skyldighet att tillhandahålla ett tillgänglighetsutlåtande (se avsnitt 8.9) samt att efter begäran tillhandahålla digital service som uteslutits med stöd av bestämmelser i den föreslagna lagen (se avsnitt 8.9.2). Om undantaget för icke-statliga organisationer är tillämpligt omfattas emellertid den privata aktören inte heller av dessa krav. För framtagande av tillgänglighetsutlåtanden uppskattas inga nämnvärda kostnader uppstå. Skyldigheten att efter begäran tillhandahålla viss digital service är en oregelbunden kostnad som är beroende av i vilken omfattning begäran om att tillhandahålla digital service inkommer, och på vilket sätt en sådan begäran tillgodoses. Den administrativa börda som dessa krav medför bedöms sammantaget inte ge upphov till ökade kostnader i någon större utsträckning.

10.5.2 Konkurrensfördelen av en harmoniserad inre marknad

Enligt artikel 1.1 är syftet med webbtillgänglighetsdirektivet bl.a. att förbättra den inre marknadens funktionssätt. Harmoniseringen av tillgänglighetskrav på offentliga webbplatser, intranät och

mobila applikationer innebär en ökad möjlighet för företag att exportera webblösningar till kunder i olika länder. Detta bedöms framför allt innebära att konkurrensen på varje inhemsk marknad skärps, då fler aktörer från andra länder konkurrerar om kunderna. Detta torde i längden innebära minskade kostnader för kunderna, i det här fallet till stor del den offentliga sektorn, i hela Europeiska unionen.

10.5.3 Spridning till andra verksamheter

Att offentliga aktörers webbplatser och mobila applikationer tillgängliggörs skapar positiva spridningseffekter genom att andra kan antas följa efter. Detta skulle till att börja med kunna gälla de offentligt ägda företag som inte omfattas av förslagets tillämpningsområde, banker, e-handelsföretag och andra verksamheter som tillhandahåller tjänster till allmänheten. Spridningseffekterna förväntas spädas på av rörligheten på arbetsmarknaden, exempelvis genom att utvecklare, designers, redaktörer och bildredaktörer byter arbetsplats från verksamheter som omfattas av kraven till verksamheter som inte omfattas. Dessutom är det i många fall konsulter som arbetar med utveckling av nya webbplatser och mobila applikationer hos de offentliga aktörerna, och då de byter uppdragsgivare kommer de ta med sina kunskaper och erfarenheter till andra kunder, vilket också bidrar till positiva spridningseffekter.

10.5.4 Krav på redaktörer, designers och utvecklare

De formella kraven på redaktörer som finns inom alla typer av offentlig förvaltning, och som i dag arbetar med digital publicering, behöver uppdateras för att de löpande ska kunna leva upp till krav som den föreslagna lagen medför. Detsamma gäller för de som arbetar med design och utveckling av webbplatser och mobila applikationer. Även om många inom dessa grupper redan arbetar med tillgänglighet, bedöms samtliga dessa grupper behöva utbildas, vilket bör leda till utveckling av utbildningsutbudet inom nämnda områden. Detta är också områden som den myndighet som ska ansvara för de stödjande aktiviteterna kommer att behöva arbeta med. Även de som levererar de publiceringssystem som används i

dag kommer behöva vidta åtgärder för att underlätta för redaktörer att utföra tillgänglighetsanpassning, och utbilda dessa enligt de krav som följer av den föreslagna lagen.

I synnerhet större organisationer kan också komma att behöva rekrytera personal för att klara sina löpande behov inom digital publicering i samband med att kraven införs.

10.6 Generella effekter för offentlig verksamhet

10.6.1 Minskad manuell ärendehantering för offentlig verksamhet

En av de samhällsekonomiska fördelarna som förslaget kan innebära är att minska kostnaden för ärendehantering för offentliga aktörer, då en mer tillgänglig digital offentlig service kan minska efterfrågan på hjälp över telefon eller via e-post.

Det har tidigare antagits att en genomsnittlig svensk offentlig webbplats i dag har en tillgänglighet som motsvarar WCAG 2.0 nivå A. Utifrån det underlag rörande personer med synnedsättning och deras internetanvändning som redovisas i avsnitt 10.4 så bedöms ca 200 000 personer befinna sig inom den grupp som, med anpassningar av webbplatser enligt kraven i förslaget, skulle vara mer benägna att försöka, och ha större möjligheter, att sköta sina ärenden via en webbplats. I ett scenario där hälften av dessa 200 000 personer uträttar sina ärenden på egen hand, och därmed sparar en timmes årlig telefontid med offentliga instanser vardera, skulle 100 000 offentliga timmars ärendehantering årligen sparas in. Det kan räknas om till ca 12 500 arbetsdagar eller 57 heltidstjänster. Baserat på lönestatistik från Statistiska centralbyrån skulle värdet av detta kunna beräknas till ca 39 miljoner kronor.¹⁹ Europeiska kommissionens motsvarande beräkning av årlig besparing för ökad självbetjäning, som gjordes i en konsekvensanalys för ett första mer begränsat utkast till direktivet, var 316 miljoner euro för alla medlemsstater.²⁰ Med en valutakurs om 9,50 skulle utifrån befolk-

¹⁹ Baserat på SCB:s Lönedatabas, 2015 års uppgifter. Månadslön för "skatte- och socialförsäkringshandläggare m.fl." om 31 000 kronor, uppräknad med semesterersättning och sociala avgifter, samt slutligen med ett påslag för overheadkostnader om 25 procent.

²⁰ Commission Staff Working Document Impact Assessment, 3.12.2012 SWD (2012) 401 final.

ningsmängden den svenska delen av en sådan besparing uppgå till 58 miljoner kronor.

10.6.2 Övriga besparingar för det offentliga

Att fler kan hantera sina egna ärenden förväntas medföra positiva ekonomiska konsekvenser för det offentliga, då behovet av personlig assistans i förekommande fall bör minska. Om arbetsförmågan ökas av den ökade tillgängligheten är det också rimligt att anta att fler personer kan sättas i produktivt arbete. I denna promemoria har någon sådan skattning inte gjorts, men i den ovan angivna konsekvensanalysen utförd av Europeiska kommissionen var den årliga besparingen till följd av minskade utgifter för arbetslöshetsersättning och stöd till personer med funktionsnedsättning beräknad till 224 miljoner euro för alla medlemsstater.²¹ Med en valutakurs om 9,50 skulle utifrån befolkningsmängden den svenska delen av en sådan besparing uppgå till 41 miljoner kronor.

10.7 Generella ekonomiska konsekvenser för verksamheter som omfattas av förslagets tillämpningsområde

Många av verksamheterna som omfattas av förslagen har flera webbplatser och mobila applikationer, vilket gör att kostnaderna för att uppfylla kraven blir högre. Som framgått av avsnitt 10.2 finns möjliga synergier när verksamheterna ska anpassa sina webbplatser efter kraven i förslaget. Det är också tänkbart att kommuner eller landsting med många webbplatser tar ett samlat grepp om dessa och på så sätt konsoliderar hela utbudet av webbplatser. Detta kan bidra till att kostnaderna, framför allt för kommuner och kommunala verksamheter, kan minska.

²¹ Commission Staff Working Document Impact Assessment, 3.12.2012 SWD (2012) 401 final.

10.7.1 Webbplatser

Arbetet med att öka tillgängligheten på offentliga webbplatser är egentligen inte beroende av genomförandet av direktivet, utan är något som de flesta offentliga aktörer redan i dag arbetar med, eller åtminstone borde arbeta med. De tekniska förutsättningarna för att uppfylla webbtillgänglighetsdirektivets krav bedöms finnas på de flesta offentliga aktörers webbplatser eftersom moderna webb- och innehållsplattformar har inbyggt stöd för tillgänglighetstekniker. De webbplatser som inte har en modern plattform kan dock behöva uppdateras. För att aktörerna så effektivt som möjligt ska kunna dra nytta av den tillgänglighetsfunktionalitet som redan finns i moderna verktyg är det viktigt att tillgänglighetskraven specificeras noga vid upphandling.

Som angetts i avsnitt 10.3 är uppfattningen bland it-konsulterna och tillgänglighetsexperterna att en genomsnittlig svensk offentlig webbplats i dag uppfyller nivå A i WCAG 2.0. Befintliga webbplatser ska vara anpassade enligt kraven den 23 september 2020, medan webbplatser som offentliggjorts den 23 september 2018 eller senare ska vara anpassade senast den 23 september 2019. Det innebär att om en verksamhet avser att publicera en webbplats mellan den 23 september 2018 och 23 september 2019 så finns det stora fördelar med att uppfylla kraven direkt. Även övriga verksamheter bör redan i dag påbörja arbetet med att anpassa sig till kraven och ta med detta t.ex. då olika stöd upphandlas eller då man gör någon förändring på sin webbplats.

De kostnader som uppstår för anpassningen till kraven kommer att fördelas fram till 23 september 2020, då samtliga webbplatser ska vara tillgängliggjorda. Det innebär att det är fr.o.m. 2018 till 2020, alltså under ca tre år, som kostnaderna kommer uppstå.

I dagsläget uppger it-konsulterna att ca 15 procent av kostnaden för att ta fram en ny webbplats med WCAG 2.0 nivå AA går att härleda till tillgänglighetsanpassning. Utifrån vad som framkommit vid intervjuer med konsulterna dras slutsatsen att denna andel kommer att minska och att det om några år endast uppstår en marginell kostnadsskillnad mellan om kunden krävställer enligt WCAG 2.0 nivå AA eller inte. Detta innebär att det med stor sannolikhet inte längre går att härleda kostnader enbart med hänvisning till införandet av kraven. Den kostnad som är aktuell att

uppskatta är därför kostnaden för uppdatering från WCAG 2.0 nivå A till nivå AA för webbplatser på moderna plattformar. Nedan visas kostnaderna som kan hänföras till tillgänglighet för webbplatser på olika komplexitetsnivåer baserat på it-konsulternas uppskattningar.

Komplexitetsskalan går från enkla webbplatser som endast innehåller text till komplexa webbplatser med stora mängder information och funktioner. Kostnaderna för att uppdatera en webbplats från WCAG 2.0 nivå A till nivå AA varierar enligt samtalen med it-konsulter från 90 000 kronor till 358 333 kronor (se tabell 10.1 nedan).

Tabell 10.1 Kostnad för att uppdatera från WCAG 2.0 nivå A till WCAG 2.0 nivå AA på en modern plattform

	Enkel	Medel	Komplex
Kostnad	90 000 kr	183 333 kr	358 333 kr

De beräknade utvecklingskostnaderna baseras på att it-konsulter upphandlas för att genomföra uppdateringen av webbplatsen till en uppskattad genomsnittlig timkostnad om 1 000 kronor.

Förutom kostnader för den tekniska utvecklingen av tillgängliga webbplatser och applikationer, behövs en stor arbetsinsats när det gäller det redaktionella arbetet för att leva upp till kraven. Bland annat behöver följande insatser genomföras, i olika omfattning, beroende på hur verksamheten ser ut i dag.

- Webbplatser och mobila applikationer måste gås igenom, och det redaktionella innehållet som omfattas av kraven måste uppdateras, med exempelvis s.k. alt-taggar på bilder som beskriver bilden i textform samt formatering av text.
- En bred utbildningsinsats kommer också krävas för att säkerställa kompetensen hos alla som bidrar med innehåll som omfattas av kraven. Både kunskap avseende själva kraven, och kompetens när det gäller hur man praktiskt uppfyller dessa med de verktyg som aktören i fråga använder, kommer att behövas. I vissa fall kommer även designkompetens krävas.
- För att fortsättningsvis kunna leva upp till kraven måste nya rutiner och processer etableras. Inom en kommun eller myndighet kan personal på många olika enheter bidra med

innehåll till webbplatser och mobila applikationer. I synnerhet i större organisationer, exempelvis i kommuner och landsting, kommer denna uppgift kräva en fokuserad samordningsinsats.

Internt utvecklingsarbete förekommer också, liksom interna upphandlings- och projektledningkostnader. De interna utvecklingskostnaderna är medtagna i de redaktionella kostnaderna.

Större offentliga aktörer har i intervjuer framfört att det utöver befintliga resurser kommer krävas ytterligare en heltidsanställd fram till tidpunkten då kraven ska vara uppfyllda för att hantera webbplatser och mobila applikationer. I kostnadsberäkningen har därför ytterligare resursbehov, baserat på organisationsstorlek, över en tidsperiod om 32 månader, beaktats. Beroende på webbplatser och mobila applikationers komplexitet, samt organisationers storlek, har omfattningen av den dagliga tidsåtgången för arbetet anpassats till mellan 0 och 100 procent under dessa 32 månader.

10.7.2 Mobila applikationer

I dagsläget finns det inte någon dedikerad standard för tillgänglighet i mobila applikationer. I avsaknad av en sådan standard, ska enligt direktivet tillämpliga delar av kapitel 11 i EN-standarderna, som egentligen avser mjukvara, användas för mobila applikationer. Kapitlet kan till stora delar användas om man bortser från terminologin.

Det finns olika typer av mobila applikationer, och de som bekostar utveckling av mobila applikationer väljer om de vill ha en applikation som fungerar på flera operativsystem eller om de vill utveckla s.k. native-applikationer för olika operativsystem. I dag väljer de flesta att ha två native-applikationer, en utvecklad för Apples operativsystem iOS och en för Googles operativsystem Android. Fördelen med detta är att den mobila applikationen fungerar bra tillsammans med enhetens inbyggda hjälpmedel och därmed har native-applikationer ofta en högre nivå av tillgänglighet.

Kommuner, landsting och statliga myndigheter har i dag uppskattningsvis ca 1 100 mobila applikationer som måste tillgängliggöras innan den 23 juni 2021.

It-konsulterna menar att gamla mobila applikationer är förhållandevis dyra att uppdatera när dessa behöver omarbetas mera genomgripande. Därför väljer aktörer ofta att ta fram nya mobila applikationer när befintliga applikationer behöver mer genomgripande omarbetning. Inom fyra år uppskattas många av dagens mobila applikationer vara utbytta eller ha genomgått en större förändring, och tillgänglighetsaspekter kan då arbetas in på ett kostnadseffektivt sätt. It-konsulterna betonar att över tid, när kraven blivit det normala, kommer de tekniska lösningarna för tillgänglighet inkluderas i det ordinarie priset för en mobil applikation. Vidare förväntas förutsättningarna för tillgänglighet i mobila applikationer gynnas av en vidare utveckling av de integrerade tillgänglighetsfunktioner som finns inbyggda i moderna telefoners och läsplattors operativsystem. Då mobila applikationer inte behöver vara tillgängliggjorda förrän juni 2021 bedöms de flesta av de nu tillgängliga mobila applikationerna vara utbytta när kraven börjar gälla. Därmed kommer den aktuella digitala servicen ha tillgängliggjorts till låg eller ingen kostnad. Kostnaden för anpassning bedöms, baserat på det ovanstående, vara marginell och beaktas därför inte.

10.7.3 Intranät och extranät

Många av de aktörer som omfattas av den föreslagna lagen har även webbaserade intra- och extranät som också kraven ska tillämpas på. De genomförda kostnadsberäkningarna här avser tidsperioden fram till den tidpunkt då kravet i fråga ska vara uppfyllt för respektive område. Inga tidsbestämda krav ställs gällande intra- och extranät som publicerats före den 23 september 2019. De omfattas först då de genomgår en omfattande översyn (se vidare avsnitt 8.6.7). Intranät som publiceras efter detta datum omfattas emellertid av kraven. Således bedöms inte verksamheter med intra- eller extranät belastas av några kostnader förrän de antingen beslutar att genomföra en större förändring i ett befintligt intra- eller extranät, alternativt publicera ett nytt. Därmed bedöms inte kraven ge upphov till några tvingande kostnader i samband med att den föreslagna lagens krav börjar gälla och därför är de inte heller medräknande.

10.8 Konsekvenser för staten

10.8.1 Ekonomiska konsekvenser för statliga myndigheter

I dagsläget finns det enligt Statistiska centralbyråns myndighetsregister sammanlagt 337 statliga myndigheter i Sverige och 107 utlandsmyndigheter fördelade enligt tabellen nedan.

Tabell 10.2 Svenska statliga myndigheter och utlandsmyndigheter

Myndighetsgrupp	Antal
Statliga förvaltningsmyndigheter	240
Myndigheter under riksdagen	4
Statliga affärsverk	3
AP-fonder	6
Domstolarna samt Domstolsverket och Rättshjälpsmyndigheten	84
Svenska utlandsmyndigheter	107

I myndighetsgruppen som inkluderar domstolarna, Domstolsverket och Rättshjälpsmyndigheten finns 84 myndigheter. Sveriges Domstolar²² har dock samma plattform, vilket innebär att även om det är 82 unika myndigheter används endast en webbplats. Arbetsdomstolen och Försvarsunderrättsdomstolen är fristående specialdomstolar som har egna webbplatser. De 107 utlandsmyndigheterna ingår i Regeringskansliet, men det finns anledning att lyfta fram dem i beräkningen. Utlandsmyndigheterna delar en gemensam plattform och har således endast en webbplats. Det redaktionella innehållet skapas emellertid både på central och på lokal nivå. De redaktionella kostnaderna för anpassningen av det lokala innehållet har inte medräknats till följd av att det av naturliga skäl varierar kraftigt beroende på vem som utför arbetet och i vilket land det utförs.

Övriga myndigheter har åtminstone en webbplats var, vilket innebär totalt 257 webbplatser. Vissa myndigheter har dock fler webbplatser i syfte att marknadsföra delar av verksamheten eller för att underlätta för vissa grupper av användare. Med hjälp av en

²² Sveriges Domstolar är samlingsnamnet för de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna, hyres- och arrendenämnderna, Rättshjälpsmyndigheten och Domstolsverket.

kombination av information från representanter för organisationer och myndigheter samt analyser bedöms att i genomsnitt var femte myndighet har fler än en webbplats. Det innebär att det är ca 308 webbplatser hos statliga myndigheter som kommer att omfattas av tillgänglighetskraven. Majoriteten av myndigheterna (ca 80 procent) har även intranät som kommer påverkas av förslaget. Vidare visar kartläggningen att ungefär 20 procent av de 257 myndigheterna som tillhandahåller egen digital service, alltså ca 52 stycken, har en egen mobil applikation.

De uppskattade kostnaderna för myndigheterna för anpassning av webbplatser under 2018–2020 redovisas i tabell 10.3. Som redovisats ovan samt i avsnitt 10.3 och 10.7.1 bygger denna kostnadsberäkning på en rad antaganden. Den exakta kostnaden för respektive myndighet beror bl.a. på antalet webbplatser, hur komplexa webbplatserna är och nuvarande tillgänglighetsnivå. Om tillgänglighetsnivån för en myndighet bedöms vara i enlighet med WCAG 2.0 nivå A kan emellertid de anpassningskostnader som framgår av tabell 10.1 användas som utgångspunkt för en mer detaljerad beräkning på myndighetsnivå.

Tabell 10.3 Kostnader för statliga myndigheter under 2018–2020

Aktör	Totalt mnkr (+/- 10 %)	2018	2019	2020
Statliga myndigheter	254–311	85–104	85–104	85–104

I promemorian föreslås att enskilda utbildningsanordnare med examenstillstånd som erhåller statsbidrag för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå ska omfattas av den föreslagna lagen. Denna krets omfattar för närvarande 14 enskilda utbildningsanordnare (oktober 2017).²³ Det innebär att lagens tillämpningsområde utökas i förhållande till direktivet, eftersom direktivet

²³ Beckmans designhögskola, Chalmers tekniska högskola, Ericastiftelsen, Ersta Sköndal Bräcke högskola, Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskola, Evangeliska Frikyrkan för Akademi för ledarskap och teologi, Gammelkroppa skogsskola, Handelshögskolan i Stockholm, Newmaninstitutet, Röda Korsets högskola, Sophiahemmet högskola, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Stockholms Musikpedagogiska Institut och Teologiska högskolan Stockholm.

enbart omfattar de enskilda utbildningsanordnare som även utgör offentligt styrda organ.

Enskilda utbildningsanordnare har liksom andra aktörer möjlighet att med stöd av den generella undantagsbestämmelsen i den föreslagna lagen helt eller delvis undantas från kraven på anpassning av webbplatser och mobila applikationer om sådan anpassning inte anses skälig (se avsnitt 8.8). Utifrån de ovan angivna förutsättningarna är det svårt att uppskatta kostnaden för dessa aktörer, utöver att kostnaden per webbplats för aktörer som omfattas och inte tillämpar den generella undantagsbestämmelsen kan förväntas ligga inom det spann som framgår av tabell 10.1.

10.8.2 Ekonomiska konsekvenser för statliga bolag som omfattas av tillämpningsområdet

Majoriteten av de statliga bolagen omfattas inte av förslaget. I den statliga bolagsportföljen finns 48 hel- och delägda bolag, varav två är börsnoterade. De statliga bolag som omfattas av tillämpningsområdet är de som även är offentligt styrda organ (se avsnitt 8.3). Det finns ingen statistik över hur många statliga bolag som utgör offentligt styrda organ. I denna konsekvensanalys har som grund för beräkningen en översiktlig bedömning gjorts om att 15 stycken statliga bolag omfattas av förslagets tillämpningsområde. Kostnaderna för anpassning av webbplatser för bolagen som omfattas beräknas bli totalt 9–11 miljoner kronor fram t.o.m. 2020. I tabell 10.4 redovisas de beräknade kostnaderna under den period då anpassningarna kommer att utföras.

Tabell 10.4 Kostnader för statliga bolag under 2018–2020

Aktör	Totalt mnkr (+/- 10 %)	2018	2019	2020
Statliga bolag	9–11	3–3,7	3–3,7	3–3,7

10.9 Konsekvenser för kommuner och landsting

10.9.1 Ekonomiska konsekvenser för kommuner och kommunal verksamhet

Kommuner i Sverige har ansvar för verksamhetsområden som exempelvis skola, bygglov, fastigheter, gator, stöd och omsorg samt kultur och fritid. Beroende på kommun finns dessa verksamheter antingen på kommunens egen webbplats eller på externa webbplatser för exempelvis bygglovshantering, bostadsförmedling, skolor eller idrottsarenor. Verksamheten kan drivas direkt av kommunen, i privat regi eller i kommunala företag.

Samtliga kommuner i Sverige berörs av förslaget genom att både deras egna och de flesta kommunala företags digitala service omfattas av kraven. De ekonomiska konsekvenserna har beräknats för samtliga de kommunala företagen, även om vissa av dem inte kommer att omfattas av den föreslagna lagens tillämpningsområde. Förslaget omfattar även skol- och omsorgsverksamhet som bedrivs i privat regi med offentlig finansiering. Dessa verksamheter är därför, med undantag för mindre verksamheter som i stor utsträckning bedöms kunna tillämpa den generella undantagsbestämmelsen, också beaktade i beräkningarna.

För att få en uppfattning om hur många webbplatser och mobila applikationer som totalt finns inom den kommunala verksamheten har drygt 10 procent av Sveriges 290 kommuner intervjuats. För att få en så representativ bild som möjligt har kommunerna delats upp i fyra grupper utifrån befolkningens mängd (se tabell 10.5). I varje grupp har 8–9 slumpmässigt utvalda kommuner kontaktats.

Tabell 10.5 Kommuner uppdelade efter befolkningsmängd

Kommunindelning	Befolkning	Antal kommuner
Små kommuner	Upp till 10 000 invånare	76
Mellansmå kommuner	10 001–25 000 invånare	110
Mellanstora kommuner	25 001–75 000 invånare	76
Stora kommuner	Över 75 000 invånare	28

Baserat på svaren från kommunerna kan konstateras att det sammanlagt finns ca 3 200 webbplatser inom den kommunala verksamheten (se tabell 10.6). Detta inkluderar även de webbplatser som tillhandahålls av de kommunala bolagen och de webbplatser inom omsorgsverksamheten som tillhandahålls av privata utförare.

Tabell 10.6 Antal webbplatser inom kommunal verksamhet

Typ av kommun	Antal kommuner	Antal webbplatser i genomsnitt	Totalt antal webbplatser
Små kommuner	76	4	304
Mellansmå kommuner	110	7	770
Mellanstora kommuner	76	9	684
Stora kommuner	28	52	1456
Totalt	290	72	3 214

Det är alltså ett stort antal webbplatser som behöver anpassas till kraven. De beräknade kostnaderna för att anpassa webbplatserna, fördelat på de olika typerna av verksamheter, och över de år som anpassningarna kommer att göras, framgår av tabellen nedan. I enlighet med vad som ovan anförts bygger denna kostnadsberäkning på en rad antaganden. Den exakta kostnaden för respektive aktör beror bl.a. på antalet webbplatser, hur komplexa dessa är och nuvarande tillgänglighetsnivå. Om en webbplats redan uppfyller kraven i WCAG 2.0 nivå AA kommer förslagen i denna promemoria inte ge upphov till nämnvärda anpassningskostnader.

Tabell 10.7 Kostnader för kommunala verksamheter under 2018–2020

Aktör	Totalt mnkr (+/- 10 %)	2018	2019	2020
Kommuner	448–547	149–182	149–182	149–182
Kommunala bolag	427–522	142–174	142–174	142–174
Privat bedrivna verksamheter	262–320	87–107	87–107	87–107

Skolverksamhet omfattas av förslaget, men det är bara dessa verksamheters väsentliga administrativa funktioner som kraven ska tillämpas på (se avsnitt 8.6.6). Det finns i dag ca 20 företag som erbjuder administrativa skolplattformar i Sverige och de har tillsammans ungefär 35 olika plattformar med tillhörande mobila applikationer. Den stora majoriteten av dessa lösningar är molnbaserade och därmed kan leverantören ändra plattformen centralt och gränssnittet i alla skolplattformar ändras lokalt. Kostnaden för detta kommer därför delas av alla leverantörens kunder och bli en del av den löpande avgiften för tjänsten. Den totala kostnaden för anpassningen av skolplattformar som används för väsentliga administrativa funktioner beräknas till ca 6,4 miljoner kronor.

10.9.2 Ekonomiska konsekvenser för landsting

Landstingen i Sverige ansvar bl.a. för hälso- och sjukvård, tandvård och lokaltrafik. De verksamheter som landstingen ansvarar för finns antingen på den gemensamma webbplatsen för landstinget eller så har verksamheten en egen webbplats. Delar av verksamheten kan antingen drivas av landstinget eller i privat regi. Därutöver kan vissa delar av verksamheten även drivas av landstingsägda företag.

För att få en uppfattning om hur många webbplatser som totalt finns har hälften av de 20 landstingen kontaktats. För att få en så representativ bild som möjligt har landstingen delats upp i två grupper utifrån befolkningens mängd (se tabell 10.8).

Tabell 10.8 Landsting uppdelade efter befolkningmängd

Landstingsindelning	Befolkning	Antal landsting
Mindre landsting	Under 1 000 000 invånare	17
Större landsting	Över 1 000 000 invånare	3

Det genomsnittliga antalet webbplatser per landstingsgrupp multipliceras därefter med antalet landsting i respektive grupp (se tabell 10.9).

Tabell 10.9 Antal webbplatser inom landstingens verksamhet

Typ av landsting	Antal landsting	Antal webbplatser i genomsnitt	Totalt
Mindre landsting	17	8	136
Större landsting	3	54	162
Totalt	20	–	298

De uppskattade kostnaderna för landstingen för anpassning av webbplatser 2018–2020 redovisas i tabell 10.10. Vårdcentraler, sjukhus och landstingsägda bolag har i beräkningen endast beaktats om det finns någon verksamhet på annan webbplats än landstingets huvudsakliga webbplats. Detta är framför allt fallet för privata utförare som ofta har en egen webbplats för sina verksamheter. Det är också mer vanligt förekommande att vårdcentraler och sjukhus har egna webbplatser i större landsting. Även tandvård omfattas av tillämpningsområdet. Denna verksamhet har beaktats på så sätt att folktandvården har inkluderats med en webbplats per landsting. Privat tandläkarverksamhet och annan privat vårdverksamhet än vårdcentraler och sjukhus omfattas också av förslaget, men inkluderas inte i beräkningarna eftersom den generella undantagsbestämmelsen om skälig anpassning bedöms kunna tillämpas i väldigt stor utsträckning för dessa verksamheter till följd av att de bl.a. till övervägande del består av småföretag. Exempelvis kan nämnas att 2013 hade 92 procent av näringsidkare inom hälso- och sjukvården färre än tio arbetstagare (prop. 2013/14:198 s. 112).

Enligt branschorganisationen Privattandläkarna domineras även tandvårdsbranschen av små företag.²⁴

Tabell 10.10 Kostnader för landstingens verksamheter under 2018–2020

Aktör	Totalt mnkr (+/- 10 %)	2018	2019	2020
Landsting	91–112	30–37	30–37	30–37
Privat bedrivna verksamheter	18–22	6–7	6–7	6–7

10.9.3 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

I 14 kap. 3 § regeringsformen anges att en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett den. En lagstiftning som ställer upp krav för en kommunal verksamhet minskar generellt sett kommunernas möjligheter att själva göra prioriteringar i sin verksamhet.

Förslaget innebär delvis nya åligganden för kommunerna genom att det bl.a. ställer specifika krav på utformningen av kommunernas webbplatser och mobila applikationer. Vidare innebär det att kommunal verksamhet i större utsträckning än tidigare ställs under statlig tillsyn och domstolskontroll. Utöver de tillgänglighetsutlåtanden som den föreslagna lagen medför ställs inga krav på vilken digital service som kommunerna ska tillhandahålla. Lagen ställer endast krav på hur denna service ska utformas för att vara tillgänglig för fler personer. Kommunerna omfattas därtill redan i dag av de generella krav på tillgänglighet som följer av förvaltningslagen och diskrimineringslagen. Påverkan på den kommunala självstyrelsen får därmed anses begränsad. Det huvudsakliga syftet med förslaget är att genomföra webbtillgänglighetsdirektivet och att digital offentlig service som ett resultat av detta ska vara mer tillgänglig för alla i samhället. För att uppnå detta syfte krävs förändringar i regelverket. Den inskränkning som förslaget innebär får mot denna bakgrund anses vara proportionerlig.

²⁴ <https://ptl.se/tandvarden-i-siffror-2/>.

10.10 Finansiering av de ekonomiska konsekvenserna för offentliga aktörer

En av de grundläggande principerna inom svensk funktionshinderspolitik är den s.k. ansvars- och finansieringsprincipen. Den innebär att varje sektor i samhället ska utforma och bedriva sin verksamhet så att den blir tillgänglig för alla medborgare, inklusive personer med funktionsnedsättning (prop. 1999/2000:79 s. 16 f). I propositionen Bristande tillgänglighet som en form av diskriminering (prop. 2013/14:198 s. 111) anför regeringen bl.a. att utgångspunkten för finansieringen av en åtgärd för tillgänglighet bör vara att kostnader ska täckas inom ramen för den ordinarie verksamheten. Enligt propositionen ligger detta i linje med ansvars- och finansieringsprincipen, som är fastslagen av riksdagen. Principen innebär enligt propositionen att miljöer och verksamheter ska utformas och bedrivas så att de blir tillgängliga för alla människor, samtidigt som kostnaderna för anpassningsåtgärderna ses som en självklar del av de totala kostnaderna för verksamheten. Undantag från principen kan ske när andra lösningar anses vara effektivare. Det gäller t.ex. när kostnaderna anses vara stora i förhållande till huvudmannens ekonomiska möjligheter.

I budgetpropositionen för 2017 och 2018 konstaterar regeringen att ansvars- och finansieringsprincipen tydligt måste gälla och att varje sektor i samhället har ansvar för att funktionshinderspolitiken genomförs. Det är därtill hela samhällets ansvar att se till att inte människor exkluderas och att alla människors kompetens kan tas tillvara (prop. 2016/17:1 utg.omr. 9 avsnitt 6.5 och prop. 2017/18:1 utg.omr. 9 avsnitt 5.4).

Utgångspunkten för finansieringen av en åtgärd för tillgänglighet bör utifrån ansvars- och finansieringsprincipen vara att kostnaderna ska täckas inom den ordinarie verksamheten. Mot bakgrund av redan gällande lagstadgade krav på tillgänglighet som åligger de flesta offentliga aktörer (se avsnitt 10.1), ansvars- och finansieringsprincipen samt den naturliga verksamhetsutveckling som tillgänglighetsanpassning innebär så ska de kostnader som kan uppstå till följd av förslaget finansieras inom den ordinarie verksamheten. För de fall där anpassningen skulle medföra kostnader som anses vara stora i förhållande till aktörens eko-

nomiska möjligheter kan den föreslagna bestämmelsen om skäligen anpassning tillämpas (se avsnitt 8.8).

Beträffande den kommunala sektorn gäller även att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas under vissa förutsättningar. Principen innebär att när staten beslutar om nya åtaganden och skyldigheter för kommunerna och landstingen ska de ges möjlighet att finansiera dessa med annat än höjda skatter. Riktlinjerna för tillämpningen av den kommunala finansieringsprincipen har godkänts av riksdagen (prop. 1993/94:150 bilaga 7 s. 30 f., bet. 1993/94 FiU19, rskr. 1993/94:442). Den kommunala finansieringsprincipen omfattar enbart statligt beslutade åtgärder som direkt tar sikte på den kommunala verksamheten. Principen omfattar inte statliga beslut om åtgärder som inte direkt tar sikte på, men som ändå får direkta ekonomiska effekter för kommunsektorn, vilket bedöms vara fallet med detta lagförslag. Effekterna av sådana åtgärder ska däremot beaktas vid den bedömning som görs av det skattefinansierade utrymmet i samband med fastställandet av statsbidragsramen, vilket årligen görs i budgetpropositionen.

10.11 Konsekvenser för tillsynsmyndigheten

Enligt förslaget ska en tillsynsmyndighet ansvara för utbildning och information, övervakning, rapportering samt uppföljning. Delar av arbetet med utbildning och information hanteras i dag inom regeringsuppdraget att ansvara för vägledningen för webb-utveckling. Sedan augusti 2015 är det PTS som inom ram ansvarar för detta uppdrag. Detta ansvar föreslås flyttas över till tillsynsmyndigheten.

Tillsynsmyndighetens uppgifter med koppling till information och utbildning, som grundar sig i webbtillgänglighetsdirektivet, bedöms bli mer resurskrävande än PTS nuvarande uppdrag. Arbetet beräknas ta ca 1–1,5 årsarbetskrafter i anspråk. Därtill tillkommer kostnader för t.ex. framtagande av informationsmaterial och genomförande av olika utbildningsinsatser. Sammantaget bedöms kostnaden för verksamheten i denna del uppgå till ca 3 miljoner kronor per år. Tillsynsmyndighetens informations- och utbildningsinsats bör inledas i början av 2019. Omfattningen av arbetet

med de delar som ligger inom övervakning och rapportering är i dag svåra att uppskatta då förutsättningarna på många sätt kommer att avgöras av innehållet i genomförandeakterna. Det spelar t.ex. roll om metoden för övervakning baseras på självskattning eller extern bedömning, om det kan användas automatiserade verktyg eller om det är en stor del manuellt arbete samt hur stort urval av webbplatserna som ska kontrolleras. Övervakningen kommer att påbörjas efter den 23 september 2019 när kraven för nya webbplatser börjar gälla och sedan succesivt utökas fram till den 23 juni 2021 då även mobila applikationer ska följa tillgänglighetskraven. Rapporteringen till Europeiska kommissionen av resultatet av övervakningen ska första gången ske 2021.

De uppgifter som följer av uppföljningsförfarandet har samma tidsperspektiv som övervakningen. Hur omfattande arbetet med uppföljningsförfarandet kommer att bli är mycket svårt att bedöma eftersom det bl.a. beror på hur många anmälningar som kommer att lämnas in.

Med den osäkerhet som finns rörande alla tillsynsmyndighetens ansvarsområden är det lämpligt att organisationen får anpassas allt eftersom olika förutsättningar klargörs och att organisationen får växa efter hand som arbetsuppgifterna och arbetsbelastningen ökar. Från och med 2019 fram t.o.m. 2021 bedöms det behövas två till fem årsanställda för att hantera arbetsuppgifterna rörande övervakning, rapportering och uppföljning hos tillsynsmyndigheten. De första två resurserna behöver vara tillgängliga i början av 2019 och därefter tillförs övriga resurser under 2020. Schabloner har använts för att uppskatta kostnaderna för årsarbetskrafterna. Kostnaderna varierar mellan olika myndigheter, men utifrån årsarbetskostnaden för några av de myndigheter som i promemorian framhålls som kandidater att vara tillsynsmyndighet ger snittet en driftskostnad om 1 308 000 kronor per årsanställd. Detta innebär en kostnad om 2 616 000–6 540 000 kronor under perioden 2019 och 2020. Utöver detta kan det, beroende på utformning av övervakningsmetoden, tillkomma kostnader till följd av att det behövs extern hjälp med övervakningen av hur tillgänglighetskraven uppfylls.

10.12 Konsekvenser för domstolarna

Beslut som fattas med stöd av lagen kan enligt förslaget överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Tillsynsmyndigheten kan även hos förvaltningsrätt ansöka om utdömande av vite. I enlighet med vad som anförs i avsnitt 8.10.3 ska tillsynsmyndigheten i första hand ge stöd till berörda aktörer som inte uppfyller lagens krav. Förelägganden ska enligt den föreslagna lagen endast tillgripas när stödinsatser inte leder till rättelse. Vite kan därtill endast bli aktuellt i samband med ett nytt föreläggande om samma sak. Det är troligt att de flesta offentliga aktörer kommer att åtgärda av tillsynsmyndigheten uppmärksammade brister innan tillsynsmyndigheten beslutar om ett föreläggande. Det borde därför endast röra sig om ett begränsat antal förelägganden per år som potentiellt kan komma att överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Utöver förelägganden kan även avslag på en begäran om tillhandahållande av digital service som uteslutits med stöd av vissa av lagens bestämmelser överklagas till domstol. Det är rimligt att anta att offentliga aktörer så långt det är möjligt kommer att tillgodose en sådan begäran. Rätten att överklaga dessa beslut bör därför inte generera någon större mängd mål för domstolarna. Förslaget bedöms sammanfattningsvis inte få några konsekvenser för de allmänna förvaltningsdomstolarna som måste finansieras i särskild ordning.

10.13 Klimat- och miljökonsekvenser

Klimat och miljö bedöms inte påverkas av förslagen. Den ökade tillgängligheten på webbplatserna kommer att öka användandet av webbplatser för att t.ex. hitta information i stället för att använda telefon.

10.14 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Som tidigare nämnts så innehåller WCAG 2.0 nivå AA, grovt förenklat, till betydande del krav som fokuserar på tillgänglighet

för personer med synnedsättning. Andelen med synnedsättningar bland kvinnor är något högre än bland män, 5,9 procent mot 4,0 procent.²⁵ De krav som finns skulle därför i något större utsträckning kunna gynna kvinnor mer än män. Det är dock flera faktorer som spelar in och fler grupper än de med synnedsättningar som har nytta av tillgängligheten.

Den digitala service som omfattas av förslaget används av både män och kvinnor. Förslagen gynnar i detta hänseende inte något specifikt kön, utan alla som på något sätt har svårt att tillgodogöra sig den digitala service som omfattas av förslagen har nytta av den ökade tillgängligheten som förslagen medför. Det går av samma anledning inte heller att säga att något kön skulle missgynnas av genomförandet av förslagen.

²⁵ Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC), Statistiska centralbyrån, 2014–2015.

11 Författningskommentar

Förslag till lag om tillgänglighet till digital offentlig service

1 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.2.

Paragrafen innehåller en upplysningsbestämmelse som anger att lagen innehåller bestämmelser om krav på tillgänglighet till digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör. Vad som avses med offentlig aktör anges i 4 §.

2 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.2.3.

I paragrafen definieras begreppet digital service som tjänster eller information som tillhandahålls via en sådan teknisk lösning som avses i 6 §.

3 §

Paragrafen, som motsvarar artikel 3.7 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.6.5.

I paragrafen definieras begreppet föremål från kulturarvs-samlingar som privat eller offentligt ägda föremål av historiskt, konstnärligt, arkeologiskt, estetiskt, vetenskapligt eller tekniskt intresse och som ingår i samlingar som bevaras av kulturinstitutioner, som bibliotek, arkiv och museer.

4 §

Paragrafen, som delvis motsvarar artikel 3.1 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.3.1 och 8.4.3.

I paragrafen definieras begreppet offentlig aktör. Paragrafens första stycke och andra stycke 1 och 2 motsvarar direktivets definition av offentlig myndighet. Definitionen av offentlig myndighet i webbtillgänglighetsdirektivet överensstämmer i princip med definitionen av upphandlande myndighet i det nya upphandlingsdirektivet som ligger till grund för LOU. Paragrafens första stycke och andra stycke 1 och 2 är därmed avsedd att ha samma innebörd som definitionen av upphandlande myndighet i 1 kap. 22 § LOU (se prop. 2006/07:128 del 1 s. 145 f. och 306 f. samt prop. 2015/16:195 del 2 s. 943 f.). Det enda som skiljer dem åt är att det i webbtillgänglighetsdirektivet anges att sammanslutningar av offentligt styrda organ ska vara särskilt inrättade för att tillgodose behov i det allmännas intresse utan industriell eller kommersiell karaktär. Detta tillägg finns inte med i det nya upphandlingsdirektivet.

Enligt *första stycket* avses med offentlig aktör en statlig eller kommunal myndighet eller en beslutande församling i en kommun eller ett landsting. Detta innebär att statliga myndigheter såsom t.ex. Skatteverket, Försäkringskassan och domstolarna omfattas av tillämpningsområdet. En kommunal myndighet utgörs av exempelvis en kommunal nämnd. Med beslutande församling i en kommun eller landsting avses kommun- eller landstingsfullmäktige.

Enligt *andra stycket punkt 1* ska vid tillämpning av lagen med offentlig aktör jämsställas ett offentligt styrt organ. Begreppet offentligt styrt organ definieras i 5 §. Exempel på offentligt styrda organ är de flesta kommunala företag och vissa statliga bolag, t.ex. utgör de statligt ägda bolagen Akademiska Hus Aktiebolag och AB Svenska Spel i dagsläget offentligt styrda organ, men även AB Trav och Galopp

Enligt *andra stycket punkt 2* ska vid tillämpning av lagen med offentlig aktör även jämsställas en sammanslutning av en eller flera myndigheter eller församlingar som avses enligt första stycket eller en sammanslutning av ett eller flera organ som avses enligt andra

stycket 1. Sammanslutningar av offentligt styrda organ omfattas bara av tillämpningsområdet om de är särskilt inrättade för att tillgodose behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behoven inte är av industriell eller kommersiell karaktär. Den bedömning som ska utföras är densamma som i 5 §.

Enligt *andra stycket punkt 3* ska vid tillämpning av lagen med offentlig aktör även jämföras privata aktörer som yrkesmässigt bedriver verksamhet som till någon del är offentligt finansierad och som bedrivs inom i punkterna 3 a, b och c angivna områden. Med privat bedriven verksamhet avses enskilda personer eller sammanslutningar av personer som bedriver ett medvetet arbete för att uppnå ett eller flera mål. Verksamheten behöver således inte utgöra näringsverksamhet. Det kan röra sig om allt från enskilda näringsidkare, ideella organisationer och kooperativa driftsformer till stiftelser och stora koncerner. Att verksamheten är yrkesmässigt bedriven innebär att verksamheten bedrivs kontinuerligt och i förvärvssyfte. Kravet på att verksamheten ska vara yrkesmässig innebär att t.ex. familjehem och personlig assistans som inte bedrivs i företagsform, utan av den assistansberättigade i egenskap av privatperson, faller utanför lagens tillämpningsområde.

Med verksamhet avses i lagen även verksamhet som bedrivs som en verksamhetsgren i en större organisation. Ett exempel på detta är när ett och samma företag både bedriver verksamhet inom skolväsendet och producerar läromedel. Tillgänglighetskraven kommer då att gälla endast i skolverksamheten eftersom lagen inte omfattar läromedelsverksamhet. Det kan också förekomma att en verksamhetsgren är offentligt finansierad medan en annan inte är det. Tillgänglighetskraven kommer då endast att gälla i den förstnämnda verksamheten.

Med offentlig finansiering avses ett direkt stöd eller betalning för att driva verksamheten inom de aktuella verksamhetsområdena. Det kan t.ex. vara fråga om bidrag till enskilda huvudmän för fristående skolor som ges med stöd av skollagen (2010:800), ersättning som utgår med stöd av lagen (1993:1651) om läkarsköterskans ersättning eller verksamhet som upphandlas av det allmänna. Det är tillräckligt att en enskild verksamhet till någon del uppstår offentlig finansiering för att betraktas som offentligt finansierad. Stödet måste dock vara kopplat till bedrivandet av den aktuella verksamheten. Att en verksamhet får stöd från det allmänna av

andra skäl, t.ex. enligt förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin för att anordna arbetsträning eller sysselsättning, medför inte att verksamheten är att betrakta som offentligt finansierad. Oftast är verksamheter helt eller delvis offentligt finansierade under en lång tid. Det kan t.ex. vara fråga om fristående skolor vars huvudmän får bidrag från kommunerna och därigenom omfattas av lagen. Lagen gäller dock även i verksamheter som periodvis uppbär offentlig finansiering till någon del och för kortare projekt som är offentligt finansierade. När en verksamhet bedrivs under lång tid, men finansieras av allmänna medel endast under en begränsad tid, t.ex. när en privat läkarmottagning under en begränsad period tar emot patienter från landstinget och tar emot ersättning från landstinget för detta, är lagen tillämplig under den period som verksamheten kan anses vara helt eller delvis offentligt finansierad. Skulle det gå en längre tid utan att någon ytterligare offentlig finansiering erhålls, t.ex. till följd av att en läkarmottagning inte längre tar emot patienter från landstinget, kan inte verksamheten anses vara offentligt finansierad längre, vilket innebär att den inte längre omfattas av lagens krav.

Enligt *andra stycket punkt 3 a)* omfattar lagen privat och yrkesmässigt bedrivna verksamheter med offentlig finansiering som bedrivs av enskild huvudman inom skolväsendet eller av en huvudman för en sådan internationell skola som avses i 24 kap. skollagen. Skolväsendet omfattar enligt 1 kap. 1 § skollagen bl.a. förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning (komvux) och särskild utbildning för vuxna (sär vux).

Enligt *andra stycket punkt 3 b)* omfattar lagen också privat och yrkesmässigt bedrivna verksamheter med offentlig finansiering som utgör hälso- och sjukvård eller tandvård. Lagens tillämpningsområde är knutet till definitionerna av hälso- och sjukvård respektive tandvård i hälso- och sjukvårdslagen och tandvårdslagen. Med hälso- och sjukvård avses alltså åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Till hälso- och sjukvården hör även sjuktransporter samt att ta hand om avlidna. Med tandvård avses åtgärder för att förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador i munhålan.

Lagen omfattar vidare enligt *andra stycket punkt 3 c*) privat och yrkesmässigt bedrivna verksamheter med offentlig finansiering som bedrivs enligt

- socialtjänstlagen,
- lagen om vård av missbrukare i vissa fall,
- lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga,
- lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, samt
- personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

Dessa verksamheter innefattar både sådan enskild verksamhet som kräver tillstånd, sådan verksamhet som kommunen överlåtit till enskild att utföra och annan enskild verksamhet som kommunen upphandlar tjänster från för att fullgöra skyldigheter enligt socialtjänstlagen.

Enligt *andra stycket punkt 4* ska lagen även tillämpas för enskilda utbildningsanordnare som har examenstillstånd enligt lagen om tillstånd att utfärda vissa examina, och erhåller statsbidrag för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå.

5 §

Paragrafen, som delvis motsvarar artikel 3.1 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.3.1.

I paragrafen definieras begreppet offentligt styrt organ. Definitionen av offentligt styrt organ i webbtillgänglighetsdirektivet hänvisar till direktivet som ligger till grund för LOU. Definitionen av offentligt styrt organ i den föreslagna lagen är därmed avsedd att ha exakt samma innebörd som definitionen av offentligt styrt organ i 1 kap. 18 § LOU (se prop. 2006/07:128 del 1 s. 145 f. och 302 f. samt prop. 2015/16:195 del 2 s. 942 f.). Eftersom alla juridiska personer kan utgöra offentligt styrda organ kan begreppet offentligt styrt organ omfatta t.ex. bolag, föreningar, delägarförvaltningar, särskilt bildade samfällighetsföreningar och stiftelser.

Bedömningen av om det föreligger ett allmännyttigt behov som inte är av industriell eller kommersiell karaktär ska enligt EU-domstolen göras med hänsyn till samtliga relevanta faktiska och rättsliga omständigheter. Förekomsten eller frånvaron av allmänna

intressen som inte har industriell eller kommersiell karaktär ska bedömas med hänsyn till samtliga relevanta faktiska och rättsliga omständigheter, såsom de omständigheter som var aktuella vid bildandet av det berörda organet och på vilka villkor som organet utövar sin verksamhet, inklusive bl.a. huruvida det saknas konkurrens på marknaden, huruvida det saknas ett huvudsakligt vinstsyfte, huruvida organet inte står risken för den verksamhet som utövas liksom huruvida den aktuella verksamheten tar emot offentlig finansiering (se t.ex. SIEPSA, C-283/00, EU:C:2003:544, punkt 81).

Utöver att den juridiska personen tillgodoser behov i det allmännas intresse som inte är av industriell eller kommersiell karaktär så krävs det även att staten, en kommun, ett landsting eller en offentlig myndighet utövar viss kontroll över den juridiska personen i fråga. Huruvida en sådan kontroll föreligger bedöms utifrån kriterierna i paragrafens avslutande punkter. Punkterna är alternativa och en juridisk person måste således bara uppfylla en av dem.

Enligt *punkt 1* uppfyller en juridisk person kraven på offentlig kontroll om den till största delen är finansierad av staten, en kommun, ett landsting eller en offentlig myndighet. Med till största delen finansierad avses mer än 50 procent.

Enligt *punkt 2* uppfyller en juridisk person kraven på offentlig kontroll om dess verksamhet står under kontroll av staten, en kommun, ett landsting eller en offentlig myndighet.

Enligt *punkt 3* uppfyller en juridisk person kraven på offentlig kontroll om det i dess styrelse eller motsvarande ledningsorgan finns mer än halva antalet ledamöter som är utsedda av staten, en kommun, ett landsting eller en offentlig myndighet.

6 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.2.3 och 8.5.1.

Av paragrafen framgår att med begreppet teknisk lösning avses de tekniska lösningar som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, beslutar ska omfattas av lagens tillämpningsområde.

7 §

Paragrafen, som motsvarar artikel 3.6 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.6.2.

I paragrafen definieras tidsberoende medier som ljud eller video, en kombination av ljud och video, eller något av de föregående i kombination med möjligheter till interaktion. Som exempel på sådana medier kan nämnas film- eller ljudklipp, spel och utbildningar.

8 §

Paragrafen, som motsvarar artikel 1.3 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka aktörer som är specifikt undantagna från lagens tillämpningsområde.

Genom bestämmelsen i *punkt 1* undantas public serviceföretagen, dvs. Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion.

I regleringen i *punkt 2* undantas vissa icke-statliga organisationer från tillämpningsområdet, nämligen sådana organisationer vars service inte är väsentlig för allmänheten, eller specifikt tillgodoser behoven för eller är avsedd för personer med funktionsnedsättning. Som exempel på icke-statliga aktörer kan nämnas bl.a. ideella föreningar, stiftelser och registrerade trossamfund.

9 §

Paragrafen, som motsvarar artiklarna 1.4 c, d, e, f och 1.5 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.6.2–8.6.7.

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av digital service som är undantagen från lagens tillämpningsområde.

Av *första stycket punkt 1* framgår att direktsändningar av tidsberoende medier är undantagna från lagens tillämpningsområde. Begreppet tidsberoende medier definieras i 7 §. Av skäl 27 i direktivets ingress framgår att direktsänt material, som tillhandahålls utan tillgänglighetsanpassning, längre än 14 dagar efter sändningen eller återpubliceringen av sändningen som huvudregel inte längre ska omfattas av undantaget.

Av *första stycket punkt 2* framgår att kartor som inte är avsedda för navigering undantas från lagens tillämpningsområde. Bedömningen om en karta är avsedd för navigering bör kunna göras utifrån kartans utformning och det sammanhang i vilket den förekommer. Om kartan kan användas för navigering, men detta inte är ett avsett syfte med den, bör det inte finnas någon skyldighet att tillhandahålla sådan information på ett tillgängligt digitalt sätt. I andra stycket anges under vilka omständigheter kartor avsedda för navigering undantas från lagens tillämpningsområde.

I *första stycket punkt 3* anges att innehåll från tredje part som varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga aktören eller står under dess kontroll inte omfattas av lagen. Mot bakgrund av vad i skäl 30 i direktivets ingress anføres om innehåll från tredje part bör bestämmelsen tolkas på så sätt att det i synnerhet är själva kontrollen som är avgörande för om innehållet ska omfattas av kraven eller inte. Bara det faktum att en offentlig aktör väljer att ha inbäddat innehåll, i form av t.ex. ett filmklipp från en extern källa, men som visas på den egna webbplatsen, innebär inte att aktören inte har någon kontroll över materialet. Om innehållet är känt vid publicering är det ett aktivt val från aktören att publicera detta material och aktören har därmed kontroll över det.

Av *första stycket punkt 4* framgår att reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar som inte kan göras fullständigt tillgängliga utan betydande hinder är undantagna från lagens tillämpningsområde. Med betydande hinder avses att tillgänglighetskraven inte är förenliga med antingen det berörda föremålets bevarande eller reproduktionens autenticitet (t.ex. vad gäller kontrast), eller att det saknas kostnadseffektiva automatiska lösningar som skulle göra det lätt att överföra text i handskrifter eller andra föremål från kulturarvssamlingar till presentationsformat som är förenliga med tillgänglighetskraven. Viss ledning för bedömningen av vad som ska anses vara kostnadseffektivt torde kunna hämtas från det som ska vägas in vid bedömningen av huruvida en anpassning är skälig eller inte enligt 12 §.

Av *första stycket punkt 5* framgår att innehåll som inte hänför sig till en verksamhets väsentliga administrativa funktioner är undantagen när verksamheten tillhör skolväsendet eller de särskilda

utbildningsformerna enligt 1 kap. eller 24 kap. skollagen (2010:800) eller pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem enligt 25 kap. skollagen. Undantaget bör bl.a. vara tillämpligt för allt som skapas inom ramen för utbildningsverksamheten, t.ex. text, bild, ljud eller video som elever publicerar på en skolas webbplats. Med digital service hänförlig till väsentliga administrativa funktioner torde i första hand avses tjänster och information om exempelvis frånvaro, antagning, individuella utvecklingsplaner, utvecklingssamtal, särskilt stöd, stöd i form av extra anpassning, åtgärdsprogram och disciplinära åtgärder samt information om läxor och annat från verksamheten till vårdnadshavare eller elever. Även grundläggande information om verksamheten torde avse väsentliga administrativa funktioner.

Enligt *andra stycket* är lagen inte heller tillämplig på kartor avsedda för navigering, om väsentlig information om dessa tillhandahålls på ett tillgängligt digitalt sätt. Vad som avses med att en karta är avsedd för navigering framgår av första stycket 2. Vad som i sammanhanget utgör väsentlig information är inte möjligt att definiera då det av naturliga skäl måste avgöras utifrån t.ex. vad den aktuella kartan avbildar och vilka karttecken den innehåller. Viss ledning går emellertid att få från de exempel som anges i skäl 29 i direktivets ingress. Ett tillgängligt alternativ är enligt skäl 29 t.ex. postadresser och närliggande hållplatser för kollektivtrafik, eller namn på orter eller regioner.

Av *tredje stycket* framgår att regeringen får meddela föreskrifter om annan digital service som kan undantas från lagens tillämpningsområde. Föreskrifter får bara avse sådan digital service som får undantas enligt artikel 1.4 a, b, g och h i webbtillgänglighetsdirektivet i den ursprungliga lydelsen. Konsekvensen av hänvisningen till de ovan angivna artiklarna är att regeringen endast kan besluta om undantag gällande sådan digital service som enligt den ursprungliga lydelsen av direktivet kan undantas. De artiklar som paragrafen hänvisar till tillåter i vissa fall att filformat för dokument, förinspelade tidsberoende medier, webbplatser som endast är tillgängliga för slutna grupper samt arkiverat innehåll får undantas från tillämpningsområdet. Att hänvisningen görs till direktivet i den ursprungliga lydelsen, och därmed är en s.k. statisk hänvisning, beror på att den ger den svenska författningstexten ett materiellt innehåll.

10 §

Paragrafen, som delvis motsvarar artikel 4 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.5.1 och 8.7.

I *första stycket* anges att digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör via en teknisk lösning som står under aktörens kontroll ska följa tillgänglighetskraven i föreskrifter som meddelas med stöd av den föreslagna lagen.

Av *andra stycket* framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska lösningar som ska omfattas av lagens tillämpningsområde. Sådana föreskrifter får bara avse sådana tekniska lösningar som anges i artikel 1.1 i webbtillgänglighetsdirektivet i den ursprungliga lydelsen.

Enligt *tredje stycket* får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vilka tekniska krav som ska gälla och när kraven ska börja tillämpas. Sådana föreskrifter ska överensstämma med artiklarna 6 och 12.3 i webbtillgänglighetsdirektivet i den ursprungliga lydelsen.

Konsekvensen av hänvisningarna till de ovan angivna artiklarna är att de tekniska lösningar som lagen omfattar är de som framgår av artikel 1.1, således webbplatser och mobila applikationer, samt att kraven ska utgöras av de krav som framgår av artikel 6 och att kraven ska börja gälla i enlighet med de tidpunkter som framgår av artikel 12.3. Att hänvisningen görs till direktivet i den ursprungliga lydelsen och därmed är en s.k. statisk hänvisning beror på att den ger den svenska författningstexten ett materiellt innehåll.

11 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.5.2 och 8.7.

Enligt paragrafen ska digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör via en teknisk lösning som står under tredje parts kontroll, så långt det är möjligt följa tillgänglighetskraven i föreskrifter som meddelats med stöd av den föreslagna lagen.

Bestämmelsen ska endast tillämpas när den offentliga aktören saknar faktisk möjlighet att till fullo styra utformningen av en teknisk lösning som kontrolleras av tredje part. Som ett exempel på

en sådan situation kan nämnas de fall då en offentlig aktör tillhandahåller digital service genom sociala medier. Tillgänglighetskraven kan då inte till fullo tillämpas. Ofta finns emellertid förutsättningar för viss tillgänglighetsanpassning, t.ex. att texta ett filmklipp. Om det finns förutsättningar för att delvis tillgodose de tillgänglighetskrav som följer av lagen så ska dessa anpassningar utföras.

12 §

Paragrafen, som delvis motsvarar artikel 5.1–5.3 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.8.

I paragrafen regleras hur långtgående åtgärder som en aktör är skyldig att vidta för att uppfylla lagens krav.

Av *första stycket* framgår att en offentlig aktör endast är skyldig att uppfylla kraven i 10 och 11 §§ om fullgörandet av dessa krav utgör en skälig anpassning.

I *andra stycket* anges att vid bedömningen av om en anpassning är skälig ska bl.a. den offentliga aktörens storlek, art och resurser, samt uppskattade kostnader och fördelar för den berörda aktören i förhållande till de uppskattade fördelarna för personer med funktionsnedsättning beaktas. Exempelen är hämtade från artikel 5.2 i webbtillgänglighetsdirektivet. Viss ytterligare ledning kan hämtas från direktivets ingress. Som exempel på åtgärder som är mer långtgående än vad som krävs kan utifrån det som anges i skäl 39 i direktivets ingress nämnas åtgärder som skulle lägga en för stor organisatorisk eller ekonomisk börda på en offentlig aktör, eller som skulle äventyra aktörens kapacitet att antingen fullgöra sin uppgift eller att offentliggöra information som är nödvändig eller relevant för dess uppgifter eller tjänster, när man samtidigt beaktar de förväntade fördelarna eller nackdelarna för medborgarna, särskilt personer med funktionsnedsättning. Av skäl 39 framgår vidare att endast berättigade skäl bör beaktas när man bedömer i vilken utsträckning tillgänglighetskraven inte kan uppfyllas. Avsaknad av prioriteringar, tidsbrist eller bristande kunskaper bör inte anses utgöra berättigade skäl. Att inte upphandla eller utveckla system för programvara för att hantera innehåll på webbplatser och mobila applikationer på ett tillgängligt sätt är inte heller enligt skäl 39 ett berättigat skäl.

Enligt *tredje stycket* ska vid bedömningen om en åtgärd utgör en skäligen anpassning även den offentliga finansieringens storlek och varaktighet beaktas för de privata aktörer som avses i 4 § andra stycket 3 och 4, och som inte utgör offentligt styrda organ enligt 5 §. Exempelvis kan storleken på den offentliga finansieringen i jämförelse med anpassningskostnaden samt hur länge verksamheten bedöms vara mottagare av offentlig finansiering beaktas.

Vidare kan även hur lång tid aktören har haft på sig att anpassa sin digitala service till kraven beaktas. Det kan inte anses rimligt att kräva att digital service som en privat aktör tillhandahåller alltid ska uppfylla kraven omedelbart i samband med att skyldighet att följa kraven inträder. Om aktören omfattades av den föreslagna lagens tillämpningsområde från det att lagen trädde i kraft får aktören dock som regel ha anses haft en skäligen anpassningsperiod utifrån att kraven successivt börjar tillämpas fram t.o.m. juni 2021. Möjligheten att beakta tiden för anpassning är främst till för de aktörer vars verksamheter kommer att omfattas av tillämpningsområdet efter att lagen trätt i kraft. Det faller sig naturligt att tiden för anpassning bara kan beaktas under en övergångsperiod. Längden på anpassningsperioden bör avgöras från fall till fall. Vid bedömningen kan bl.a. hänsyn tas till sådana faktorer som verksamhetens förutsättningar i form av storlek och ekonomi, samt den digitala servicens komplexitet.

13 §

Paragrafen, som delvis motsvarar artikel 5.4 och 7.1 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.9.

I *första stycket* anges att en offentlig aktör ska för sådan digital service som avses i 10 § tillhandahålla ett tillgänglighetsutlåtande. Skyldigheten omfattar således inte sådan digital service som avses i 11 §.

I *andra stycket* anges att utlåtandet ska innehålla en funktion som gör det möjligt att meddela den berörda aktören att dess digitala service inte uppfyller tillgänglighetskraven och genom vilken enskild kan lämna en sådan begäran som avses i 15 §.

Av *tredje stycket* framgår att om en offentlig aktör bedömer att fullgörandet av kraven för sådan digital service som avses i 10 § inte

utgör en skälig anpassning, ska denna bedömning återges i tillgänglighetsutlåtandet.

14 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.9.1 och 8.4.3.

Av paragrafen framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om tillgänglighetsutlåtandets innehåll och utformning.

15 §

Paragrafen, som delvis motsvarar artikel 7.1 b i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.9.2.

Av *första stycket* framgår att en berättigad och rimlig begäran om tillhandahållande av digital service som uteslutits med stöd av 9 § första stycket 1–4 samt andra och tredje stycket eller 12 §, och som inkommit via den funktion som avses i 13 § andra stycket, ska tillgodoses utan onödigt dröjsmål. Bestämmelsen ger enskilda rätten att, efter begäran, få ta del av viss digital service på ett för dem tillgängligt sätt. För att en begäran ska behandlas krävs att den lämnas via kommentarsfunktionen i tillgänglighetsutlåtandet.

Av paragrafen och skäl 46 i direktivets ingress framgår att en begäran ska vara berättigad och rimlig. En definitiv tolkning av vad detta innebär kan endast lämnas av EU-domstolen. En självklar utgångspunkt, som även uttryckligen framgår av bestämmelsen, är emellertid att en begäran för att anses berättigad bara kan avse sådan digital service som omfattas av lagens tillämpningsområde, men som inte tillgänglighetsanpassats med stöd av ovan nämnda bestämmelser. Det bör vidare förutsättas att den enskilde redan måste ha tillgång till den digitala service som avses för att en begäran ska anses berättigad. En enskild som t.ex. inte har tillgång till en offentlig aktörs intranät har ingen rätt att med stöd av den föreslagna lagen ta del av digital service från intranätet i fråga.

Att en begäran är rimlig får underförstått bl.a. anses innefatta att den är av begränsad omfattning. Om en offentlig aktör tillämpat bestämmelsen om skälig anpassning och därigenom undantagit en hel webbplats från tillgänglighetskraven är det exempelvis inte

rimligt att kräva att en begäran om att tillgängliggöra hela webbplatsen behöver tillgodoses. För att en begäran ska anses rimlig bör den således avse t.ex. en viss tjänst eller en avgränsad informationsmängd.

Hanteringen ska alltid ske utan onödigt dröjsmål. Vilken tidsrymd som kan godtas för hanteringen av en begäran får avgöras från fall till fall, beroende på vilken digital service som en begäran gäller och på vilket sätt tillgängliggörandet ska ske på.

När det gäller på vilket sätt den digitala servicen ska tillhandahållas framgår av skäl 46 i direktivets ingress att det begärda innehållet ska tillhandahållas på ett tillfredställande och lämpligt sätt. Återigen kan en definitiv tolkning av vad detta innebär endast lämnas av EU-domstolen. En lämplig utgångspunkt för vad som är tillfredställande och lämpligt bedöms emellertid vara vad som lämpar sig bäst för varje given situation, med hänsyn till vilken typ av digital service det rör sig om och hur den digitala servicen ska tillgängliggöras utifrån de behov som den enskilde som lämnat en begäran har. Så länge som den digitala servicen tillhandahålls på ett tillfredställande och lämpligt sätt behöver en begäran inte tillgodoses på det sätt som den enskilde specifikt begär. En begäran bör därtill kunna avslås på den grunden att sekretess- eller dataskyddsbestämmelser medför att det inte är lämpligt att tillhandahållandet sker på ett visst sätt.

Av *andra stycket* framgår att en offentlig aktör som även omfattas av bestämmelserna om utlämnande av allmän handling i 2 kap. TF, innan en prövning görs enligt första stycket, ska bedöma om begäran även ska prövas enligt bestämmelserna i TF. När en begäran inkommer måste därmed de aktörer som omfattas av båda regelverk först avgöra om en begäran utgör en begäran om utlämnande av allmän handling enligt TF, en begäran enligt den föreslagna lagen eller om en begäran ska prövas enligt båda regelverk. Bedömningen av om det kan anses vara en begäran enligt TF ska alltid utföras först. De aktörer som omfattas av båda regelverk har ett långtgående ansvar att, om osäkerhet råder, snabbt fastställa vilken rättslig grund som en begäran vilar på.

Enligt *tredje stycket* ska en offentlig aktör på begäran lämna ett skriftligt beslut om att en begäran enligt första stycket helt eller delvis har avslagits. Ett sådant beslut ska innehålla de skäl som har bestämt utgången i ärendet (jfr 32 § förvaltningslagen [2017:900]).

I de fall där en offentlig aktör i enlighet med vad som följer av andra stycket prövar en begäran både utifrån den föreslagna lagen och TF ska eventuella avslagsbeslut upprättas separat och överprövningen ske i enlighet med bestämmelserna som gäller för respektive ordning.

16 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.10.4.

Enligt paragrafen får regeringen bestämma vilken myndighet som ska vara tillsynsmyndighet.

17 §

Paragrafen, som delvis motsvarar artikel 8.1 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.10.1.

Av *första stycket* framgår att tillsynsmyndigheten ska övervaka att digital service som tillhandahålls av offentliga aktörer uppfyller kraven i 10, 11, 13 och 15 §§. Om tillsynsmyndigheten konstaterar brister i förhållande till kraven i ovan nämnda paragrafer ska myndigheten försöka åstadkomma rättelse med de åtgärder som framgår av 19 §.

Enligt *andra stycket* får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela närmare föreskrifter om hur övervakningen ska genomföras.

18 §

Paragrafen, som delvis motsvarar artikel 9.1 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.10.3.

Av paragrafen framgår att enskilda har möjlighet att göra anmälningar till tillsynsmyndigheten om att digital service som tillhandahålls av offentlig aktör inte uppfyller de krav som avses i 10, 11, 13 och 15 §§. Enskilda personer kan även anmäla en bedömning om att en anpassning inte är skäligen enligt 12 §. En anmälan kan vara såväl muntlig som skriftlig.

19 §

Paragrafen, som delvis motsvarar artikel 9.1 i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.10.3.

Av *första stycket* framgår att om tillsynsmyndigheten i samband med övervakning eller efter anmälan konstaterar brister avseende hur kraven i 10, 11, 13 och 15 §§ följts ska myndigheten i första hand genom påpekande eller liknande förfaranden försöka åstadkomma rättelse. Myndigheten ska alltså i första hand utbilda och stödja berörda aktörer i syfte att de ska uppfylla lagens krav.

Enligt *andra stycket* får tillsynsmyndigheten, om insatserna enligt första stycket inte leder till rättelse, förelägga om vilka åtgärder den offentliga aktören ska vidta för att tillgodose kraven.

Av *tredje stycket* framgår att ett nytt föreläggande om samma sak får förenas med vite. Vitesförelägganden kan inte riktas mot statliga myndigheter. Med hänsyn till att offentliga aktörer inte ska drabbas av dubbla sanktioner bör förelägganden inte heller förenas med vite om samma sak är eller har varit föremål för en sanktion enligt diskrimineringslagen (2008:567).

20 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.9.2.

Av paragrafen framgår att en offentlig aktör som inte omfattas av förvaltningslagen i sin handläggning av ärenden enligt den föreslagna lagen ändå ska tillämpa vissa förfarandebestämmelser i förvaltningslagen, nämligen bestämmelserna om hur beslut överklagas i 43–47 §§.

21 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.11.

Av *första stycket* framgår att beslut som fattats enligt 15 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Rätten att överklaga gäller inte beslut av regeringen, Riksdagens ombudsmän, Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt *andra stycket* ska vissa domstolars beslut överklagas direkt till kammarrätten. Beslut av en kammarrätt i ett ärende som har inletts där överklagas direkt till Högsta förvaltningsdomstolen.

22 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.11.

I paragrafen anges att tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande enligt 19 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

23 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.11.

Av bestämmelsen framgår att om ett beslut av en offentlig aktör som inte är en myndighet överklagas, ska aktören vara den enskildes motpart när handlingarna i ärendet har överlämnats till allmän förvaltningsdomstol. För myndigheter är motsvarande skyldighet reglerad i 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

24 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 8.11.

I bestämmelsen anges att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt. Detta gäller dock inte när överklagandet sker till kammarrätten som första instans.

Ikraftträdandebestämmelser

Bestämmelserna, som saknar motsvarighet i webbtillgänglighetsdirektivet, behandlas i avsnitt 9.

Av bestämmelserna framgår att lagen ska träda i kraft den 23 september 2018, men att bestämmelsen i 11 § endast ska tillämpas på digital service som tillhandahålls efter den 22 september 2020.

I

(Lagstiftningsakter)

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2016/2102

av den 26 oktober 2016

om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 114.1,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

efter att ha hört Regionkommittén,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Utvecklingen mot ett digitalt samhälle ger användarna nya sätt att få tillgång till information och tjänster. Tillhandahållare av information och tjänster, såsom offentliga myndigheter, använder sig allt mer av internet för att producera, samla in och tillhandahålla olika slag av information och tjänster som är väsentliga för allmänheten.
- (2) Inom ramen för detta direktiv bör tillgänglighet anses innebära principer och tekniska hänsyn som ska respekteras när man utformar, bygger, underhåller och uppdaterar webbplatser och mobila applikationer i syfte att göra dem mer tillgängliga för användare, särskilt personer med funktionsnedsättning.
- (3) Den snabbväxande marknaden för att göra digitala produkter och tjänster mer tillgängliga omfattar en rad olika ekonomiska aktörer som till exempel utvecklar webbplatser eller programvaruverktyg för att skapa, underhålla och testa webbsidor eller mobila applikationer, utvecklar användarprogram såsom webbläsare och tillhörande hjälpmedel samt genomför certifieringsjänster eller tillhandahåller utbildning.
- (4) I enlighet med vad som framhålls i kommissionens meddelande av den 19 maj 2010 *Den digitala agendan för Europa* bör offentliga myndigheter satsa på att främja marknader för onlineinnehåll. Regeringarna kan främja innehållsmarknader genom att göra information från den offentliga sektorn tillgänglig enligt klara och tydliga, effektiva och icke-diskriminerande villkor. Det här är en viktig källa till potentiell tillväxt för innovativa onlinetjänster.

⁽¹⁾ EUT C 271, 19.9.2013, s.116.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 26 februari 2014 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets ståndpunkt vid den första behandlingen av den 18 juli 2016 (ännu ej offentliggjord i EUT). Europaparlamentets ståndpunkt av den 26 oktober 2016 (ännu ej offentliggjord i EUT).

- (5) Flera medlemsstater har antagit åtgärder baserade på internationellt använda riktlinjer för design av tillgängliga webbplatser, men dessa åtgärder avser ofta olika versioner eller nivåer av överensstämmelse med riktlinjerna, eller har infört tekniska varianter för tillgängliga webbplatser på nationell nivå.
- (6) Leverantörerna av tillgängliga webbplatser, mobila applikationer och relaterad programvara och teknik omfattar ett stort antal små och medelstora företag. Dessa leverantörer, och särskilt små och medelstora företag, avskräcks från att engagera sig i affärsprojekt utanför sina nationella marknader. På grund av skillnaderna mellan medlemsstaterna i specifikationer och regler om tillgänglighet skulle leverantörernas konkurrenskraft och tillväxt hämmas av de ytterligare kostnader de skulle åsamkas vid utveckling och marknadsföring av gränsöverskridande produkter och tjänster för webbtillgänglighet.
- (7) På grund av den begränsade konkurrensen ställs köpare av webbplatser och mobila applikationer och tillhörande produkter och tjänster inför höga priser för tjänsterna eller blir beroende av en enda leverantör. Leverantörerna väljer ofta varianter av patentskyddade "standarder", vilket i förlängningen förhindrar interoperabilitet med användarprogram och tillgången till innehåll på webbplatser och mobila applikationer i hela unionen. Fragmenteringen av de nationella reglerna minskar fördelarna med att utbyta erfarenheter med nationella och internationella kolleger i syfte att anpassa sig till den sociala och tekniska utvecklingen.
- (8) Med ett harmoniserat regelverk bör branschen för formgivning och utveckling av webbplatser och mobila applikationer möta färre hinder för verksamhet på den inre marknaden, samtidigt som kostnaderna för offentliga myndigheter och andra som upphandlar produkter och tjänster relaterade till tillgänglighet avseende webbplatser och mobila applikationer bör minska.
- (9) Detta direktiv syftar till att säkerställa att offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer görs mer tillgängliga på grundval av gemensamma tillgänglighetskrav. En tillnärmning av de nationella åtgärderna på unionsnivå, grundad på överenskomna tillgänglighetskrav avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer är nödvändig för att få ett slut på fragmenteringen av den inre marknaden. Det skulle minska osäkerheten för utvecklarna och främja interoperabiliteten. Användning av tillgänglighetskrav som är teknikneutrala kommer inte att hämma innovationer, och kan eventuellt stimulera dessa.
- (10) En tillnärmning av de nationella åtgärderna bör även göra det möjligt för offentliga myndigheter och företag i unionen att vinna ekonomiska och sociala fördelar när de utökar sina onlinetjänster eller mobila tjänster till att omfatta fler medborgare och kunder. Detta bör öka den inre marknads potential för produkter och tjänster relaterade till tillgänglighet avseende webbplatser och mobila applikationer. Den marknadstillväxt som detta leder till bör ge företagen möjlighet att bidra till den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen i unionen. En förstärkning av den inre marknaden bör göra investeringar i unionen mer lockande. De offentliga myndigheterna skulle få tillgång till billigare produkter och tjänster för webbtillgänglighet.
- (11) Medborgarna skulle få bättre tillgång till offentliga sektorns tjänster genom webbplatser och mobila applikationer och skulle erhålla tjänster och information som underlättar deras dagliga liv och åtnjutandet av deras rättigheter i hela unionen, särskilt rätten att fritt röra sig och bosätta sig inom unionens territorium, friheten att etablera sig och friheten att tillhandahålla tjänster.
- (12) Genom att ratificera respektive ingå Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, antagen den 13 december 2006 (nedan kallad FN-konventionen), har en majoritet av medlemsstaterna samt unionen åtagit sig att vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa tillgänglighet avseende bland annat informations- och kommunikationsteknik och system för personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, och att utveckla, utfärda och övervaka tillämpning av miniminormer och riktlinjer för tillgänglighet avseende anläggningar och service som är öppna för eller erbjuds allmänheten samt att främja tillgänglighet avseende ny informations- och kommunikationsteknik och nya system för personer med funktionsnedsättning, däribland internet, och förbundet sig att avstå från alla sådana handlingar som är oförenliga med konventionen och säkerställa att offentliga myndigheter och institutioner agerar i överensstämmelse med den. I FN-konventionen anges även att utformningen av produkter, miljöer, program och tjänster bör möjliggöra att de kan användas av alla i största möjliga utsträckning utan behov av anpassningsåtgärder eller specialutformning. En sådan "universell utformning" bör vid behov inte utesluta hjälpmedel för särskilda grupper av personer med funktionsnedsättning. Enligt FN-konventionen omfattar personer med funktionsnedsättning bland annat personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, som i samspel med andra hinder motverkar personernas fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra.

- (13) Kommissionens meddelande av den 15 november 2010 med titeln *EU:s handikappstrategi 2010–2020: Nya åtgärder för ett hinderfritt samhälle i EU* bygger på FN-konventionen och syftar till att undanröja hindren för jämlikt deltagande i samhället för personer med funktionsnedsättning. Den innehåller åtgärder som ska vidtas inom flera prioriterade områden, inbegripet tillgänglighet avseende informations- och kommunikationsteknik och system, och den syftar till att "skapa tillgänglighet till varor, tjänster (även offentliga tjänster) och hjälpmedel för människor med funktionsnedsättning".
- (14) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013⁽¹⁾ och (EU) nr 1304/2013⁽²⁾ innehåller bestämmelser om tillgänglighet, inbegripet till informations- och kommunikationsteknik (IKT). De innehåller dock inga specifika bestämmelser om tillgänglighet avseende webbplatser eller mobila applikationer.
- (15) Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation som inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1291/2013⁽³⁾ stöder forskning om och utveckling av tekniska lösningar på problem som rör tillgängligheten.
- (16) I sitt meddelande av den 15 december 2010 med titeln *EU:s handlingsplan för e-förvaltning 2011–2015 – Utnyttja IKT för att skapa en smart, hållbar och innovativ förvaltning* uppmanade kommissionen till åtgärder för att utveckla e-förvaltningsjänster som säkerställer integration och tillgänglighet. Detta inbegriper åtgärder för att minska klyftan i fråga om användningen av IKT och främja användningen av IKT för att få bukt med utestängning, och på så vis säkerställa att alla användare kan dra största möjliga nytta av de möjligheter som erbjuds. I sitt meddelande av den 19 april 2016 med titeln *EU:s handlingsplan för e-förvaltning 2016–2020 – Snabbare digital omvandling av förvaltningar*, upprepar kommissionen vikten av integration och tillgänglighet.
- (17) I *En digital agenda för Europa* tillkännagav kommissionen att den offentliga sektorns webbplatser bör vara helt tillgängliga senast 2015, varigenom ministerförklaringen från Riga av den 11 juni 2006 återspeglas.
- (18) I den digitala agendan för Europa betonar kommissionen att samordnade åtgärder behövs för att se till att nytt elektroniskt innehåll var helt tillgängligt för personer med funktionsnedsättning för att ge medborgarna bättre livskvalitet genom t.ex. enklare tillgång till offentliga tjänster och kulturellt innehåll. Den förordade även att man främjar samförståndsavtalet om digital tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.
- (19) Innehållet på webbsidor och mobila applikationer omfattar såväl text som icke-textuell information, nedladdningsbara dokument och formulär samt tvåvägsinteraktion, såsom behandling av digitala formulär och hantering av autentisering, identifiering och betalning.
- (20) Tillgänglighetskraven i detta direktiv bör inte vara tillämpliga på innehåll som uteslutande finns i mobila enheter eller användarprogram för mobila enheter som är utvecklade för slutna användargrupper eller för specifik användning inom vissa miljöer och som inte är tillgängliga för eller används av stora delar av allmänheten.
- (21) Detta direktiv påverkar inte tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU⁽⁴⁾, särskilt artikel 42, och Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU⁽⁵⁾, särskilt artikel 60, som förutsätter att de tekniska specifikationerna för alla upphandlingar där kontrakt föremålet ska användas av fysiska personer, oavsett om det rör sig om allmänheten eller personal vid den upphandlande myndigheten, utom i vederbörligen motiverade fall ska fastställas med hänsyn till kriterier avseende tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning eller formgivning med tanke på samtliga användares behov.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006 (EUT L 347, 20.12.2013, s. 320).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1304/2013 av den 17 december 2013 om Europeiska socialfonden och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1081/2006 (EUT L 347, 20.12.2013, s. 470).

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1291/2013 av den 11 december 2013 om inrättande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020) och om upphävande av beslut nr 1982/2006/EG (EUT L 347, 20.12.2013, s. 104).

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (EUT L 94, 28.3.2014, s. 65).

⁽⁵⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU av den 26 februari 2014 om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (EUT L 94, 28.3.2014, s. 243).

- (22) Eftersom det saknas automatiserade eller effektiva och lätt genomförbara sätt att göra vissa typer av publicerat innehåll tillgängliga och för att begränsa detta direktivs tillämpningsområde till innehåll på webbplatser och mobila applikationer som faktiskt står under offentliga myndigheters kontroll föreskrivs i detta direktiv att vissa typer av innehåll på webbplatser eller mobila applikationer tillfälligt eller permanent ska undantas från dess tillämpningsområde. Dessa undantag bör omprövas i samband med översynen av detta direktiv mot bakgrund av den framtida tekniska utvecklingen.
- (23) Rätten för personer med funktionsnedsättning och för äldre att delta i det sociala och kulturella livet i unionen hänger ouplösligt samman med att audiovisuella medietjänster görs tillgängliga. Denna rätt kan dock utvecklas bättre inom ramen för unionens sektorsspecifika lagstiftning eller lagstiftning med inriktning på tillgänglighet som också är tillämplig på privata radio- och televisionsföretag med uppdrag i allmänhetens tjänst för att garantera rättvisa konkurrensvillkor utan att det påverkar den roll som de audiovisuella medietjänsterna spelar i det allmänna intresse. Detta direktiv bör följaktligen inte vara tillämpligt på webbplatser eller mobila applikationer tillhörande radio- och televisionsföretag med uppdrag i allmänhetens tjänst.
- (24) Ingenting i detta direktiv syftar till att begränsa yttrandefriheten och mediernas frihet och mångfald eftersom de är garanterade i unionen och medlemsstaterna, särskilt enligt artikel 11 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*).
- (25) Vissa icke-statliga organisationer, som är frivilliga självstyrande organ som inrättats huvudsakligen utan vinstsyfte, tillhandahåller tjänster som inte är väsentliga för allmänheten, t.ex. tjänster som inte utförs direkt på statliga, regionala eller lokala myndigheters uppdrag eller tjänster som inte specifikt tillgodoser behoven för i synnerhet personer med funktionsnedsättning, och skulle kunna omfattas av detta direktivs tillämpningsområde. För att undvika att lägga en oproportionell börda på sådana icke-statliga organisationer bör detta direktiv inte vara tillämpligt på dem.
- (26) Filformat för dokument bör anses utgöra dokument som inte i första hand är avsedda för användning på nätet men som ingår i webbsidor, t.ex. Adobe Portable Document Format (PDF), Microsoft Office-dokument eller format (med öppen källkod) som är likvärdiga med dessa.
- (27) Direktsändningar av tidsberoende media som finns kvar på nätet eller som publiceras på nytt efter direktsändningen bör betraktas som förinspelade tidsberoende media utan onödigt dröjsmål från och med dagen för den ursprungliga sändningen eller återpubliceringen av det tidsberoende mediet, utan att den tid som är absolut nödvändig för att göra medier tillgängliga överskrids, med prioritering av väsentlig information om allmänhetens hälsa, välfärd eller säkerhet. Denna nödvändiga tidsperiod bör i princip inte överstiga 14 dagar. I motiverade fall, t.ex. när det är omöjligt att upphandla de berörda tjänsterna i tid, kan denna tidsperiod undantagsvis förlängas till den kortaste tid som är nödvändig för att göra innehållet tillgängligt.
- (28) Genom detta direktiv uppmantras offentliga myndigheter att göra allt innehåll tillgängligt, men det är inte avsett att begränsa det innehåll som offentliga myndigheter lägger ut på sina webbplatser eller i sina mobila applikationer till endast det tillgängliga innehållet. När icke tillgängligt innehåll läggs till bör de offentliga myndigheterna så långt det rimligen är möjligt lägga till tillgängliga alternativ på sina webbplatser eller i sina mobila applikationer.
- (29) När kartor är avsedda för navigering, och inte som en geografisk beskrivning, kan tillgänglig information vara nödvändig för att hjälpa personer som inte kan använda visuell information eller komplicerade navigeringsfunktioner på rätt sätt, till exempel för att lokalisera fastigheter eller områden där tjänster tillhandahålls. Ett tillgängligt alternativ bör därför tillhandahållas, t.ex. postadresser och närliggande hållplatser för kollektivtrafik, eller namn på orter eller regioner som ofta redan finns tillgängliga för den offentliga myndigheten i en form som är enkel och läsbar för de flesta användare.
- (30) Inbäddat innehåll, t.ex. en inbäddad bild eller video, bör omfattas av detta direktiv. Ibland skapas emellertid webbplatser och mobila applikationer där ytterligare innehåll kan komma att läggas till senare, t.ex. ett e-postprogram, en blogg, en artikel med möjlighet för användare att lägga till kommentarer, eller applikationer som stöder innehåll som användare bidrar till. Ett annat exempel kan vara en sida, t.ex. en portal eller nyhetswebbplats som består av innehåll som sammanfogas från flera bidragslämnare, eller webbplatser som automatiskt för in innehåll från andra källor efterhand, t.ex. när reklamannonser genereras dynamiskt. Sådant innehåll från tredje part bör undantas från detta direktivs tillämpningsområde, förutsatt att det varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga myndigheten eller står under dess kontroll. Sådant innehåll

bör i princip inte användas om det hindrar eller minskar funktionen för den offentliga tjänst som tillhandahålls på de berörda webbplatserna eller mobila applikationerna. Om syftet med innehållet på offentliga myndigheters webbplatser eller mobila applikationer är att hålla samråd eller organisera forumdiskussioner, kan det innehållet inte betraktas som innehåll från tredje part och bör därför vara tillgängligt med undantag av innehåll som användare bidrar med som inte står under den berörda offentliga myndighetens kontroll.

- (31) Vissa tillgänglighetskrav för webbplatser eller mobila applikationer bör fortfarande iakttas när det gäller metadata som är kopplade till reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar.
- (32) Detta direktiv bör inte ålägga medlemsstaterna att göra innehåll på arkiverade webbplatser eller mobila applikationer tillgängligt om det inte längre uppdateras eller redigeras eller om det inte längre behövs för att genomföra administrativa förfaranden. Vid tillämpningen av detta direktiv bör inte underhåll av rent teknisk karaktär anses utgöra en uppdatering eller redigering av en webbplats eller en mobil applikation.
- (33) Skolors och förskolors väsentliga administrativa funktioner online bör göras tillgängliga. När detta väsentliga innehåll tillhandahålls på ett tillgängligt sätt via en annan webbplats bör det inte vara nödvändigt att göra det innehållet tillgängligt på nytt på den berörda enhetens webbplats.
- (34) Medlemsstaterna bör kunna utvidga tillämpningen av detta direktiv till att omfatta andra typer av webbplatser och mobila applikationer, särskilt webbplatser på intranät eller extranät och mobila applikationer som inte omfattas av detta direktiv, som utformats för och används av ett begränsat antal personer på arbetsplatsen eller inom undervisningen, och bibehålla eller införa åtgärder i enlighet med unionsrätten som går utöver minimikraven för webbplatser och mobila applikationers tillgänglighet. Medlemsstaterna bör också uppmuntras att utvidga tillämpningen av detta direktiv till privata enheter som tillhandahåller anläggningar och service som är öppna för eller erbjuds allmänheten, inbegripet områdena för hälso- och sjukvård, barnomsorg, social integration och social trygghet samt tjänster för el, gas, värme, vatten och elektronisk kommunikation samt posttjänster, med särskild uppmärksamhet på de tjänster som avses i artiklarna 8–13 i direktiv 2014/25/EU.
- (35) Även om detta direktiv inte är tillämpligt på unionsinstitutionernas webbplatser eller mobila applikationer uppmuntras dessa institutioner att uppfylla tillgänglighetskraven i detta direktiv.
- (36) De tillgänglighetskrav som anges i detta direktiv är avsedda att vara teknikneutrala. De beskriver vad som måste åstadkommas för att en användare ska ha möjlighet att uppfatta, hantera, tolka och förstå en webbplats, en mobil applikation och relaterat innehåll. De specificerar inte vilken teknik som bör väljas för en viss webbplats, viss onlineinformation eller en viss mobil applikation. De hämmar således inte innovationer.
- (37) De fyra principerna för tillgänglighet är följande: möjlighet att uppfatta, vilket innebär att information och komponenter i ett användargränssnitt måste presenteras för användare på sätt som de kan uppfatta; hanterbarhet, vilket innebär att komponenter i ett användargränssnitt och navigering måste vara hanterbara; begriplighet, vilket innebär att information och hantering av användargränssnittet måste vara begriplig; robust karaktär, vilket innebär att innehållet måste vara robust nog för att kunna tolkas på ett tillförlitligt sätt av ett brett spektrum av användarprogram, inklusive hjälpmedel. Dessa principer för tillgänglighet omvandlas till mätbara framgångskriterier, t.ex. de som utgör grunden för europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 *Tillgänglighetskrav lämpliga vid offentlig upphandling av IKT-produkter och -tjänster i Europa* (2015-04) (europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04)), via harmoniserade standarder och en gemensam metod för att testa hur väl innehåll på webbplatser och mobila applikationer överensstämmer med dessa principer. Den europeiska standarden antogs med stöd av mandat M/376 som utfärdades av kommissionen för de europeiska standardiseringsorganen. I avvaktan på offentliggörande av de harmoniserade standarderna eller delar därav i *Europeiska unionens officiella tidning*, bör relevanta klausuler i europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) betraktas som en minimimetod för att genomföra dessa principer i praktiken.
- (38) Om tillgänglighetskraven i detta direktiv inte är tillämpliga, så kommer kraven på "rimliga anpassningsåtgärder" att vara fortsatt tillämpliga i enlighet med rådets direktiv 2000/78/EG^(*), FN-konventionen eller annan relevant lagstiftning och anpassningar bör vid behov göras, särskilt på arbetsplatsen och inom undervisningen.

(*) Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling (EGT L 303, 2.12.2000, s. 16).

- (39) Offentliga myndigheter bör tillämpa tillgänglighetskraven i detta direktiv i den utsträckning som dessa inte lägger en oproportionell börda på dem. Detta innebär att det i motiverade fall kanske inte är rimligt att en offentlig myndighet ska ha möjlighet att göra visst innehåll helt tillgängligt. Den offentliga myndigheten bör emellertid fortfarande göra detta innehåll så tillgängligt som möjligt och göra annat innehåll helt tillgängligt. Undantag från uppfyllandet av tillgänglighetskraven på grund av en oproportionell börda bör inte gå utöver vad som är absolut nödvändigt för att begränsa denna börda i förhållande till det berörda särskilda innehållet i varje enskilt fall. Åtgärder som skulle leda till en oproportionell börda bör anses innebära åtgärder som skulle lägga en för stor organisatorisk eller ekonomisk börda på en offentlig myndighet, eller som skulle äventyra myndighetens kapacitet att antingen fullgöra sin uppgift eller att offentliggöra information som är nödvändig eller relevant för dess uppgifter eller tjänster, när man samtidigt beaktar de förväntade fördelarna eller nackdelarna för medborgarna, särskilt personer med funktionsnedsättning. Endast berättigade skäl bör beaktas när man bedömer i vilken utsträckning tillgänglighetskraven inte kan uppfyllas därför att de leder till en oproportionell börda. Avsaknad av prioriteringar, tidsbrist eller bristande kunskaper bör inte anses utgöra berättigade skäl. Det bör inte heller finnas berättigade skäl för att inte upphandla eller utveckla system för programvara för att hantera innehåll på webbplatser och mobila applikationer på ett tillgängligt sätt, eftersom tillräckliga och rekommenderade lösningsmetoder är tillgängliga för att dessa system ska kunna uppfylla tillgänglighetskraven i detta direktiv.
- (40) Interoperabilitet när det gäller tillgänglighet bör maximera innehållets kompatibilitet med nuvarande och framtida användarprogram och hjälpmedel. Mer specifikt bör innehållet på webbplatser och mobila applikationer tillhandahålla användarprogrammen en gemensam intern kodning av naturligt språk, strukturer, relationer och sekvenser, samt data om eventuella inbäddade användargränssnittskomponenter. Interoperabilitet gynnar således användarna, eftersom den gör det möjligt för dem att överallt komma in på webbplatser och mobila applikationer med sina användarprogram. De kan också få större valmöjligheter och lägre priser i hela unionen. Interoperabilitet kommer också att gynna leverantörerna och köparna av produkter och tjänster relaterade till tillgänglighet avseende webbplatser och mobila applikationer.
- (41) I detta direktiv fastställs tillgänglighetskrav på offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer. För att underlätta för dessa webbplatser och mobila applikationer att uppnå överensstämmelse med dessa krav är det nödvändigt att föreskriva presumtion om överensstämmelse för berörda webbplatser och mobila applikationer som uppfyller kraven i harmoniserade standarder eller delar av dessa som tas fram och offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning* i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 (*) i fråga om angivande av närmare specifikationer för dessa krav. Enligt den förordningen bör medlemsstaterna och Europaparlamentet kunna använda mot harmoniserade standarder som enligt deras uppfattning inte helt uppfyller de tillgänglighetskrav som fastställs i detta direktiv.
- (42) De europeiska standardiseringsorganen har antagit europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04), som specificerar funktionella tillgänglighetskrav för IKT-produkter och IKT-tjänster, inbegripet webbinnehåll, som kan användas vid offentlig upphandling eller för att stödja annan lagstiftning och politik. Presumtion om överensstämmelse med de tillgänglighetskrav som anges i detta direktiv bör bygga på avsnitten 9, 10 och 11 i europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04). Tekniska specifikationer som antas på grundval av detta direktiv bör innehålla en närmare beskrivning av europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) i förhållande till mobila applikationer.
- (43) De tekniska specifikationer och standarder som utarbetats i förhållande till tillgänglighetskraven i detta direktiv bör dessutom beakta mobila enheters begreppsmässiga och tekniska särdrag.
- (44) Ett tillgänglighetsutlåtande bör ges av offentliga myndigheter om deras webbplatser och mobila applikationers överensstämmelse med tillgänglighetskraven enligt det här direktivet. Tillgänglighetsutlåtandet bör, i förekommande fall, redovisa de tillgängliga alternativ som föreskrivs.
- (45) Mobila applikationer är åtkomliga från flera olika källor, bland annat privata applikationsbutiker. Information om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters mobila applikationer som laddas ned från tredje partskällor bör tillhandahållas i anslutning till den beskrivning av den mobila applikationen som användarna ges innan de laddar

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 av den 25 oktober 2012 om europeisk standardisering och om ändring av rådets direktiv 89/686/EEG och 93/15/EEG samt av Europaparlamentets och rådets direktiv 94/9/EG, 94/25/EG, 95/16/EG, 97/23/EG, 98/34/EG, 2004/22/EG, 2007/23/EG, 2009/23/EG och 2009/105/EG samt om upphävande av rådets beslut 87/95/EEG och Europaparlamentets och rådets beslut 1673/2006/EG (EUT L 316, 14.11.2012, s. 12).

ned den mobila applikationen. Detta innebär inget krav på stora plattformslieferantörer att ändra sina mekanismer för applikationsdistribution, men utgör däremot ett krav på att den offentliga myndigheten gör tillgänglighetsutlåtandet åtkomligt med hjälp av nuvarande eller framtida teknik.

- (46) En kommentarsfunktion bör inrättas för att göra det möjligt för en person att underrätta den berörda offentliga myndigheten om fall där webbplatser eller mobila applikationer inte överensstämmer med de tillgänglighetskrav som anges i detta direktiv och att begära ut utesluten information. Sådana begäranden om information kan också gälla innehåll som undantas från detta direktivs tillämpningsområde eller på annat sätt undantas från överensstämmelse med tillgänglighetskraven i detta direktiv, såsom filformat för dokument, förinspelade tidsberoende media eller innehåll i arkiverade webbplatser. Genom att använda kommentarsfunktionen, som är knuten till ett uppföljningsförfarande, bör det vara möjligt för användare av offentliga myndigheters webbplatser eller mobila applikationer att begära att få nödvändig information, inklusive tjänster och dokument. När en berättigad och rimlig begäran besvaras bör den berörda offentliga myndigheten tillhandahålla informationen på ett tillfredsställande och lämpligt sätt inom en rimlig tidsperiod.
- (47) Medlemsstaterna bör vidta nödvändiga åtgärder för ökad medvetenhet och främja utbildningsprogram relaterade till tillgänglighet avseende webbplatser och mobila applikationer för relevanta intressenter, och i synnerhet personal som ansvarar för webbplatser och mobila applikationer tillgänglighet. Relevanta intressenter bör konsulteras eller medverka i förberedelserna av innehållet i utbildningen om tillgänglighet och åtgärderna för ökad medvetenhet.
- (48) Det är viktigt att medlemsstaterna i nära samarbete med kommissionen främjar användningen av publiceringsverktyg som gör det möjligt att bättre genomföra tillgänglighetskraven i detta direktiv. Det kan handla om att främja passivt, t.ex. genom att offentliggöra en förteckning över kompatibla publiceringsverktyg utan något krav på användning av dessa verktyg, eller aktivt, t.ex. krav på att använda kompatibla publiceringsverktyg eller att finansiera en utveckling av dessa.
- (49) För att säkerställa korrekt genomförande av detta direktiv och särskilt genomförandet av regler om överensstämmelse med tillgänglighetskraven är det ytterst viktigt att kommissionen och medlemsstaterna regelbundet rådgör med relevanta intressenter. Relevanta intressenter i den mening som avses i detta direktiv bör bl. a. inbegripa organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning och äldre, arbetsmarknadsparter, företag som medverkar vid framställning av programvara för tillgänglighet relaterad till webbplatser och mobila applikationer samt civilsamhället.
- (50) Överensstämmelse med tillgänglighetskraven i detta direktiv bör regelbundet övervakas. En harmoniserad metod för övervakning skulle innebära en beskrivning av sättet att i alla medlemsstater på enhetlig grund kontrollera graden av överensstämmelse med tillgänglighetskraven, utförandet av representativa stickprov och övervakningens periodicitet. Medlemsstaterna bör regelbundet rapportera om resultatet av övervakningen och minst en gång om vilka åtgärder som har vidtagits för genomförandet av detta direktiv.
- (51) Den övervakningsmetod som ska fastställas av kommissionen bör vara klar och tydlig, överförbar, jämförbar och reproducerbar. Övervakningsmetodens reproducerbarhet bör maximeras samtidigt som hänsyn tas till det faktum att mänskliga faktorer, t.ex. testning med hjälp av användare, eventuellt kan påverka denna reproducerbarhet. För att förbättra jämförbarhet av data mellan medlemsstater bör övervakningsmetoderna innehålla en beskrivning av hur resultatet av de olika testen måste eller kan läggas fram. För att inte ta resurser från uppgifterna att göra innehåll mer tillgängligt bör övervakningsmetoden vara lätt att använda.
- (52) För att inte hindra innovation i fråga om mätmetoder för tillgänglighet avseende webbplatser och mobila applikationer och förutsatt att det inte hindrar jämförbarhet av data i unionen bör medlemsstaterna kunna använda mer avancerad övervakningsteknik på grundval av övervakningsmetoder som fastställs av kommissionen.
- (53) För att undvika att man systematiskt vänder sig till domstol bör det fastställas bestämmelser om rätten att inleda ett tillfredsställande och effektivt förfarande för att säkerställa efterlevnaden av detta direktiv. Detta ska inte påverka rätten till ett effektivt rättsmedel enligt artikel 47 i stadgan. Detta förfarande bör anses inbegripa rätten att lämna in klagomål till befintliga nationella myndigheter som är behöriga att besluta i fråga om dessa klagomål.
- (54) I syfte att garantera att presumptionen om överensstämmelse med tillgänglighetskraven i detta direktiv tillämpas korrekt bör befogenheten att anta akter i enlighet med artikel 290 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt delegeras till kommissionen med avseende på ändringar av detta direktiv genom uppdatering av

hänvisningar till europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04). Det är särskilt viktigt att kommissionen genomför lämpliga samråd under sitt förberedande arbete, inklusive på expertnivå, och att dessa samråd genomförs i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning⁽⁶⁾. För att säkerställa lika stor delaktighet i utarbetandet av delegerade akter erhåller Europaparlamentet och rådet alla handlingar samtidigt som medlemsstaternas experter, och deras experter ges systematiskt tillträde till möten i de av kommissionens expertgrupper som arbetar med förberedelse av delegerade akter.

- (55) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av relevanta bestämmelser i detta direktiv bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter. Granskningsförfarandet bör användas för att fastställa de tekniska specifikationerna för tillgänglighetskraven, den metod som medlemsstaterna bör använda för att övervaka de berörda webbplatsernas och mobila applikationernas överensstämmelse med dessa krav och närmare bestämmelser om medlemsstaternas rapportering om övervakningsresultaten till kommissionen. Det rådgivande förfarandet bör användas för antagande av genomförandeakter för fastställande av en mall för tillgänglighetsutlåtanden som inte påverkar arten och omfattningen av de skyldigheter som följer av detta direktiv men som underlättar tillämpningen av de bestämmelser som föreskrivs. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011⁽⁷⁾.
- (56) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen att inrätta en harmoniserad marknad för tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, eftersom det kräver en harmonisering av de nuvarande olika reglerna i deras respektive rättsordningar, utan snarare kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte och tillämpningsområde

1. För att förbättra den inre marknadens funktionssätt syftar detta direktiv till tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar när det gäller tillgänglighetskraven avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer för att därigenom göra dessa webbplatser och mobila applikationer mer tillgängliga för användare, särskilt personer med funktionsnedsättning.
2. I detta direktiv fastställs bestämmelser som kräver att medlemsstaterna ska säkerställa att offentliga myndigheters webbplatser, oavsett vilken anordning som används för åtkomst, och mobila applikationer uppfyller tillgänglighetskraven i artikel 4.
3. Detta direktiv är inte tillämpligt på följande webbplatser och mobila applikationer:
 - a) Webbplatser och mobila applikationer tillhörande radio- och televisionsföretag med uppdrag i allmänhetens tjänst samt deras dotterbolag, liksom för andra organ eller deras dotterbolag, för fullgörandet av ett uppdrag att verka i allmänhetens tjänst på radio- eller tv-området.
 - b) Webbplatser och mobila applikationer tillhörande icke-statliga organisationer som inte tillhandahåller tjänster som är väsentliga för allmänheten eller tjänster som specifikt tillgodoser behoven för eller är avsedda för personer med funktionsnedsättning.
4. Detta direktiv är inte tillämpligt på följande innehåll på webbplatser och i mobila applikationer:
 - a) Filformat för dokument som offentliggjorts före den 23 september 2018, om sådant innehåll inte behövs för att genomföra de aktiva administrativa förfaranden som följer av den berörda offentliga myndighetens uppgifter.
 - b) Förinspelade tidsberoende media som offentliggjorts före den 23 september 2020.

⁽⁶⁾ EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

- c) Direktsändningar av tidsberoende medier.
 - d) Onlinekartor och onlinekarttjänster, så länge som väsentlig information tillhandahålls på ett tillgängligt digitalt sätt för kartor som är avsedda för navigering.
 - e) Innehåll från tredje part som varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga myndigheten eller står under dess kontroll.
 - f) Reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar som inte kan göras fullständigt tillgängliga på grund av
 - i) att tillgänglighetskraven inte är förenliga med antingen det berörda föremålets bevarande eller reproduktionens autenticitet (t.ex. vad gäller kontrast), eller
 - ii) att det saknas automatiska lösningar till överkomligt pris som skulle göra det lätt att överföra text i handskrift eller andra föremål från kulturarvssamlingar till presentationsformat som är förenliga med tillgänglighetskraven.
 - g) Innehåll i extranät och intranät, det vill säga webbplatser som endast är tillgängliga för slutna grupper och inte för allmänheten som sådan, som offentliggjorts före den 23 september 2019 fram till dess att sådana webbplatser genomgår en omfattande översyn.
 - h) Innehåll på webbplatser och i mobila applikationer som räknas som arkiverat, vilket innebär att de endast har innehåll som varken är nödvändigt för att genomföra aktiva administrativa förfaranden eller uppdateras eller redigeras efter den 23 september 2019.
5. Medlemsstaterna får undanta webbplatser och mobila applikationer tillhörande skolor, daghem och förskolor från detta direktivs tillämpning, med undantag av innehåll som hänför sig till väsentliga administrativa funktioner online.

Artikel 2

Minimiharmonisering

Medlemsstaterna får bibehålla eller införa åtgärder i enlighet med unionsrätten som går utöver de minimikrav som fastställs i detta direktiv för webbplatser och mobila applikationers tillgänglighet.

Artikel 3

Definitioner

I detta direktiv avses med

1. *offentlig myndighet*: statliga, regionala eller lokala myndigheter, offentligt rättsliga organ enligt definitionen i led 4 i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU eller sammanslutningar av en eller flera sådana myndigheter eller ett eller flera sådana offentligt rättsliga organ, om dessa sammanslutningar särskilt inrättats för att tillgodose behov i det allmänna intresse, utan industriell eller kommersiell karaktär.
2. *mobil applikation*: en programvara som utformas och utvecklas av eller på uppdrag av offentliga myndigheter för användning av allmänheten i mobila enheter som smarttelefoner och pekplattor. I detta ingår inte själva den programvara som styr dessa enheter (mobila operativsystem) eller själva datorutrustningen.
3. *standard*: en standard i enlighet med definitionen i artikel 2 led 1 i förordning (EU) nr 1025/2012.
4. *europensk standard*: en europeisk standard enligt definitionen i artikel 2 led 1 b i förordning (EU) nr 1025/2012.
5. *harmoniserad standard*: en harmoniserad standard enligt definitionen i artikel 2 led 1 c i förordning (EU) nr 1025/2012.
6. *tidsberoende media*: medier av följande typ: enbart ljud, enbart video, kombination av ljud och video, enbart ljud och/eller video i kombination med interaktion.

7. *föremål från kulturarvssamlingar*: privat eller offentligt ägda föremål av historiskt, konstnärligt, arkeologiskt, estetiskt, vetenskapligt eller tekniskt intresse och som ingår i samlingar som bevaras av kulturella institutioner som bibliotek, arkiv och museer.
8. *mätdata*: kvantifierade resultat av den övervakningsverksamhet som utförs för att kontrollera att offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer överensstämmer med tillgänglighetskraven i artikel 4. Mätdata omfattar både kvantitativa uppgifter om stickprovet av kontrollerade webbplatser och mobila applikationer (antal webbplatser och applikationer, eventuellt med antal besökare eller användare etc.) och kvantitativa uppgifter om tillgänglighetsnivå.

Artikel 4

Tillgänglighetskrav på offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer

Medlemsstaterna ska säkerställa att offentliga myndigheter vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att göra sina webbplatser och mobila applikationer mer tillgängliga genom att göra dem möjliga att uppfatta, hanterbara, begripliga och robusta.

Artikel 5

Oproportionell börda

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att offentliga myndigheter tillämpar tillgänglighetskraven i artikel 4 i den utsträckning som dessa krav inte lägger en oproportionell börda på de offentliga myndigheterna vid tillämpningen av den artikeln.
2. För att bedöma i vilken utsträckning efterlevnad av tillgänglighetskraven i artikel 4 innebär en oproportionell börda ska medlemsstaterna säkerställa att den berörda offentliga myndigheten beaktar relevanta omständigheter, bland annat följande:
 - a) Den berörda offentliga myndighetens storlek, art och resurser.
 - b) Uppskattade kostnader och fördelar för den berörda offentliga myndigheten i förhållande till de uppskattade fördelarna för personer med funktionsnedsättning, med hänsyn tagen till hur ofta och under hur lång tid den specifika webbplatsen och mobila applikationen används.
3. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 i denna artikel, ska den berörda offentliga myndigheten göra den inledande bedömningen av i vilken utsträckning överensstämmelse med tillgänglighetskraven i artikel 4 innebär en oproportionell börda.
4. Om en offentlig myndighet utnyttjar det undantag som föreskrivs i punkt 1 i denna artikel för en specifik webbplats eller mobil applikation efter att ha genomfört den bedömning som avses i punkt 2 i denna artikel, ska den i det tillgänglighetsutlåtande som avses i artikel 7 förklara vilka delar av tillgänglighetskraven som inte kunde uppfyllas och, där så är lämpligt, tillhandahålla tillgängliga alternativ.

Artikel 6

Presumtion om överensstämmelse med tillgänglighetskrav

1. Innehåll på webbplatser och i mobila applikationer som överensstämmer med de harmoniserade standarder eller delar av dem till vilka hänvisningar har offentliggjorts av kommissionen i *Europeiska unionens officiella tidning* i enlighet med förordning (EU) nr 1025/2012 ska förutsättas överensstämma med de tillgänglighetskrav som anges i artikel 4 som omfattas av dessa standarder eller delar av dem.
2. Om inga hänvisningar till de harmoniserade standarder som avses i punkt 1 i denna artikel har offentliggjorts ska innehåll i mobila applikationer som överensstämmer med de tekniska specifikationerna eller delar av dem förutsättas överensstämma med de tillgänglighetskrav som anges i artikel 4 och som omfattas av dessa tekniska specifikationer eller delar av dem.

Kommissionen ska anta genomförandeakter som anger de tekniska specifikationer som avses i första stycket i denna punkt. Dessa tekniska specifikationer ska uppfylla tillgänglighetskraven i artikel 4 och ska säkerställas genom europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04).

De genomförandeakter som avses i andra stycket i denna punkt ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 11.3. Om inga hänvisningar till de harmoniserade standarder som avses i punkt 1 i den här artikeln har offentliggjorts ska den första av dessa genomförandeakter antas senast den 23 december 2018.

3. Om inga hänvisningar till de harmoniserade standarder som avses i punkt 1 i denna artikel har offentliggjorts ska innehåll på webbplats som uppfyller relevanta krav i europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) eller delar av den förutsättas överensstämma med de tillgänglighetskrav i artikel 4 som omfattas av dessa relevanta krav, eller delar av dem.

Om inga hänvisningar till de harmoniserade standarder som avses i punkt 1 i denna artikel har offentliggjorts och om de tekniska specifikationer som avses i punkt 2 i denna artikel saknas ska innehåll i mobila applikationer som uppfyller relevanta krav i europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) eller delar av den förutsättas överensstämma med de tillgänglighetskrav i artikel 4 som omfattas av dessa relevanta krav, eller delar av dem.

4. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 10 för att ändra punkt 3 i denna artikel genom en uppdatering av hänvisningen till europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04) så att de hänvisar till en senare version av denna standard eller till en europeisk standard som ersätter denna, om denna version eller standard uppfyller tillgänglighetskraven i artikel 4 och säkerställer en tillgänglighetsnivå som minst motsvarar den nivå som säkerställs genom europeisk standard EN 301 549 V1.1.2 (2015-04).

Artikel 7

Ytterligare åtgärder

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att offentliga myndigheter tillhandahåller och regelbundet uppdaterar ett detaljerat, fullständigt och tydligt tillgänglighetsutlåtande om deras webbplatsers och mobila applikationers överensstämmelse med detta direktiv.

När det gäller webbplatser ska tillgänglighetsutlåtandet lämnas i ett tillgängligt format, genom användning av den mall för tillgänglighetsutlåtanden som avses i punkt 2, och offentliggöras på den relevanta webbplatsen.

När det gäller mobila applikationer ska tillgänglighetsutlåtandet lämnas i ett tillgängligt format, genom användning av den mall för tillgänglighetsutlåtanden som avses i punkt 2, och vara tillgänglig på webbplatsen för den offentliga myndighet som utvecklade den berörda mobila applikationen eller i anslutning till den information som är tillgänglig när man laddar ned applikationen.

Utlåtandet ska innehålla följande:

- a) En förklaring avseende de delar av innehållet som inte är tillgängliga och de skäl som ligger till grund för att de inte är tillgängliga och, i förekommande fall, de tillgängliga alternativ som finns.
- b) En beskrivning av, och en länk till, en kommentarsfunktion som gör det möjligt för vem som helst att meddela den berörda offentliga myndigheten att dess webbplats eller mobila applikation inte uppfyller tillgänglighetskraven i artikel 4 och att begära ut information som utesluts i enlighet med artiklarna 1.4 och 5.
- c) En länk till det uppföljningsförfarande som föreskrivs i artikel 9 och som kan åberopas i händelse av ett otillfredsställande svar på meddelandet eller begäran.

Medlemsstaterna ska säkerställa att offentliga myndigheter på ett tillfredsställande sätt besvarar detta meddelande eller denna begäran inom en rimlig tidsperiod.

2. Kommissionen ska anta genomförandeakter om fastställande av en mall för tillgänglighetsutlåtanden. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 11.2. Senast den 23 december 2018 ska kommissionen anta den första genomförandeakten.

3. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att underlätta tillämpningen av de tillgänglighetskrav som anges i artikel 4 på andra typer av webbplatser eller mobila applikationer än de som avses i artikel 1.2, särskilt webbplatser eller mobila applikationer som omfattas av befintliga nationella lagar om tillgänglighet.
4. Medlemsstaterna ska främja och underlätta utbildningsprogram om webbplatser och mobila applikationers tillgänglighet riktade till relevanta intressenter och personal på offentliga myndigheter, för att lära dem att skapa, underhålla och uppdatera webbplatser och mobila applikationer.
5. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att öka medvetenheten om de tillgänglighetskrav som anges i artikel 4, om deras nytta för användare och ägare till webbplatser och mobila applikationer och om möjligheten att lämna återkoppling om kraven i detta direktiv inte uppfylls, i enlighet med denna artikel.
6. I samband med den övervakning och rapportering som avses i artikel 8 ska kommissionen underlätta samarbetet på unionsnivå mellan medlemsstaterna och mellan medlemsstaterna och relevanta intressenter för att utbyta bästa praxis och för att se över den övervakningsmetod som avses i artikel 8.2, marknads- och teknikutvecklingen samt framstegen mot tillgänglighet för webbplatser och mobila applikationer.

Artikel 8

Övervakning och rapportering

1. Medlemsstaterna ska, på grundval av den övervakningsmetod som anges i punkt 2 i denna artikel, regelbundet övervaka att offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer uppfyller tillgänglighetskraven i artikel 4.
2. Kommissionen ska anta genomförandeakter om fastställande av en metod för övervakning av att webbplatser och mobila applikationer överensstämmer med tillgänglighetskraven i artikel 4. Denna övervakningsmetod ska vara klar och tydlig, överförbar, jämförbar, reproducerbar och lätt att använda. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 11.3. Senast den 23 december 2018 ska kommissionen anta den första genomförandeakten.
3. Den metod för övervakning som avses i punkt 2 får beakta expertanalys och ska omfatta
 - a) periodiciteten för övervakningen och stickprov av webbplatser och mobila applikationer som ska vara föremål för övervakning,
 - b) på webbplatsnivå, stickprov av webbplatser och innehållet på dessa webbplatser,
 - c) på mobil applikationsnivå, det innehåll som ska kontrolleras, med beaktande av tidpunkten för när applikationen först släpptes ut och senare uppdateringar av funktioner,
 - d) en beskrivning av hur överensstämmelse eller bristande överensstämmelse med tillgänglighetskraven i artikel 4 ska påvisas i tillräcklig grad, med direkt hänvisning, när det är lämpligt, till relevanta beskrivningar i den harmoniserade standarden eller, om sådan saknas, i de tekniska specifikationer som avses i artikel 6.2 eller i den europeiska standard som avses i artikel 6.3,
 - e) om brister konstateras, en mekanism för att tillhandahålla data och information om överensstämmelsen med tillgänglighetskraven i artikel 4 i ett format som de offentliga myndigheterna kan använda för att rätta till bristerna, och
 - f) lämpliga arrangemang, inklusive vid behov exempel och riktlinjer, för automatiska och manuella kontroller samt användbarhetskontroller, i kombination med en beskrivning av hur stickprov bör utföras på ett sätt som överensstämmer med periodiciteten för övervakningen och rapporteringen.
4. Senast den 23 december 2021, och därefter vart tredje år, ska medlemsstaterna överlämna en rapport till kommissionen om resultatet av övervakningen, inbegripet mätdata. Rapporten ska utarbetas på grundval av de bestämmelser om rapportering som avses i punkt 6 i denna artikel. Rapporten ska också omfatta uppgifter om användningen av det uppföljningsförfarande som avses i artikel 9.

5. Med avseende på de åtgärder som antas i enlighet med artikel 7 ska den första rapporten även omfatta följande:
- En beskrivning av de mekanismer som medlemsstaterna har infört för samrådet med relevanta intressenter om tillgänglighet avseende webbplatser och mobila applikationer.
 - Förfaranden för att offentliggöra utveckling inom tillgänglighetspolitiken för webbplatser och mobila applikationer.
 - Erfarenheter och resultat från genomförandet av reglerna om överensstämmelse med tillgänglighetskraven i artikel 4.
 - Uppgifter om utbildning och verksamhet för ökad medvetenhet.
- Om betydande ändringar har gjorts av de åtgärder som avses i första stycket ska medlemsstaterna i sina därefter följande rapporter innehålla uppgifter om dessa ändringar.
6. Innehållet i samtliga rapporter, dock inte nödvändigtvis förteckningen över de granskade webbplatserna, mobila applikationerna eller offentliga myndigheterna, ska offentliggöras i ett tillgängligt format. Kommissionen ska anta genomförandeakter om fastställande av närmare bestämmelser om medlemsstaternas rapportering till kommissionen. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 11.3. Senast den 23 december 2018 ska kommissionen anta den första genomförandeakten.
7. Senast den 23 september 2018 ska medlemsstaterna underrätta kommissionen om det organ som utsetts för att genomföra övervakningen och rapporteringen.

Artikel 9

Uppföljningsförfarande

- Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns ett tillfredställande och effektivt uppföljningsförfarande för att säkerställa efterlevnaden av detta direktiv i förhållande till kraven i artiklarna 4, 5 och 7.1. Medlemsstaterna ska särskilt säkerställa att det finns ett uppföljningsförfarande, t.ex. en möjlighet att kontakta en ombudsman, för att säkerställa en effektiv hantering av meddelanden eller begäranden som tagits emot i enlighet med artikel 7.1 b och för att se över den bedömning som avses i artikel 5.
- Senast den 23 september 2018 ska medlemsstaterna underrätta kommissionen om det organ som ansvarar för efterlevnaden av detta direktiv.

Artikel 10

Utövande av delegeringen

- Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.
- Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artikel 6.4 ska ges till kommissionen tills vidare från och med den 23 juni 2017.
- Den delegering av befogenhet som avses i artikel 6.4 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.
- Innan kommissionen antar en delegerad akt, ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning.

5. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.
6. En delegerad akt som antas enligt artikel 6.4 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period på två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 11

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.
2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 4 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.
3. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

Artikel 12

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 23 september 2018. De ska genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.
2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.
3. Medlemsstaterna ska tillämpa dessa bestämmelser enligt följande:
 - a) För offentliga myndigheters webbplatser som inte offentliggjorts före den 23 september 2018 från och med den 23 september 2019.
 - b) För alla offentliga myndigheters webbplatser som inte omfattas av led a från och med den 23 september 2020.
 - c) För offentliga myndigheters mobila applikationer från och med den 23 juni 2021.

Artikel 13

Översyn

Kommissionen ska göra en översyn av tillämpningen av detta direktiv senast den 23 juni 2022. Vid denna översyn ska hänsyn tas till medlemsstaternas rapporter om resultatet av den övervakning som anges i artikel 8 och användning av det uppföljningsförfarande som anges i artikel 9. Den bör även innehålla en översyn av tekniska framsteg som skulle kunna göra tillgängligheten lättare att åstadkomma för vissa typer av innehåll som undantas från detta direktivs tillämpningsområde. Resultatet av denna översyn ska offentliggöras i ett tillgängligt format.

Artikel 14

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 15

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Strasbourg den 26 oktober 2016.

På Europaparlamentets vägnar
I. LESAY
Ordförande

På rådets vägnar
M. SCHULZ
Ordförande

Departementsserien 2017

Kronologisk förteckning

1. Elektronisk övervakning av kontaktförbud. Ju.
2. Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar. S.
3. Genomförande av ICT-direktivet. Ju.
4. Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. S.
5. Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. N.
6. Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall. S.
7. Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. Ju.
8. Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. Ku.
9. Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. S.
10. ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. A.
11. Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. S.
12. Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. S.
13. Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. Fi.
14. Vissa ändringar i läkemedelslagen. S.
15. Ökat konsulärt skydd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Genomförande av direktiv (EU) 2015/637. UD.
16. Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. Ju.
17. En ny lag om försäkringsdistribution. Fi.
18. Karensavdrag – en mer rättvis självrisk. S.
19. Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga författningarna till dataskyddsförordningen. Ju.
20. Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. Fi.
21. Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument. Fi.
22. Utstationering och vägtransporter. A.
23. Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning. Fi.
24. Skjutvapen och explosiva varor – Skärpta straff för de grova brotten. Ju.
25. Nya ungdomspåföljder. Ju.
26. En anpassning till dataskyddsförordningen – kreditupplysningslagen och några andra författningar. Ju.
27. Genomförande av säsongsanställningsdirektivet. Ju.
28. En anpassning till dataskyddsförordningen av dataskyddsbestämmelser inom Näringsdepartementets verksamhetsområde. N.
29. Utökade möjligheter till utbyte av läkemedel. S.
30. Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen. A.
31. Elektroniska fakturor vid offentlig upphandling. Fi.
32. Biologiskt mångfald och ekosystemtjänster. Kontrollstation 2016. M.
33. Anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. A.
34. Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget. K.
35. Körkortslån. A.
36. En snabbare lagföring. Försöksprojekt med ett snabbförfarande i brottmål. Ju.

37. Frekventa och omfattande ärenden om utlämnande av allmän handling. Ju.
38. Livstidsstraff för mord. Ju.
39. Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer. S.
40. Ändringar i vissa författningar inom Finansdepartementets ansvarsområde med anledning av EU:s dataskyddsreform. Fi.
41. En omarbetad domstolsdatalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. Ju.
42. Följdändringar till ny förvaltningslag. Ju.
43. Konsultation i frågor som rör det samiska folket. Ku.
44. Elmarknadslag. M.
45. En omarbetad utlänningsdatalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. Ju.
46. Kriminalvårdens datalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. Ju.
47. Utredningar avseende vissa skador och dödsfall. S.
48. Statistik på upphandlingsområdet. Fi.
49. Omedelbart omhändertagande av barn och unga i vissa internationella situationer. S.
50. Ett moderniserat medinflytande för totalförsvarspliktiga. Fö.
51. Sweden's sixth national report under the Joint Convention on the safety of spent fuel management and on the safety of radioactive waste management. M.
52. Tillgång till upphovsrättsligt skyddat material för personer med läsnedsättning. Ju.
53. Rätten till offentlig försvarare. Genomförande av EU:s rättshjälpsdirektiv. Ju.
54. En anpassning till dataskyddsförordningen av författningar inom Miljö- och energidepartementets verksamhetsområde. M.
55. En karensdag mindre i arbetslöshetsförsäkringen. A.
56. Bastjänstgöring för läkare. S.
57. Följdändringar till ändrade mediegrundlag. Ju.
58. EU:s dataskyddsreform – anpassningar av vissa författningar om allmän ordning och säkerhet. Ju.
59. Regelförenklingar inom ekonomisk familjepolitik. S.
60. Genomförande av webbtillgänglighetsdirektivet. Fi.

Departementsserien 2017

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. [10]
- Utstationering och vägtransporter. [22]
- Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen. [30]
- Anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. [33]
- Körkortslån. [35]
- En karensdag mindre i arbetslöshetsförsäkringen. [55]

Finansdepartementet

- Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. [13]
- En ny lag om försäkringsdistribution. [17]
- Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. [20]
- Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument. [21]
- Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning. [23]
- Elektroniska fakturor vid offentlig upphandling. [31]
- Ändringar i vissa författningar inom Finansdepartementets ansvarsområde med anledning av EU:s dataskyddsreform. [40]
- Statistik på upphandlingsområdet. [48]
- Genomförande av webbtillgänglighetsdirektivet. [60]

Försvarsdepartementet

- Ett moderniserat medinflytande för totalförsvarspliktiga. [50]

Justitiedepartementet

- Elektronisk övervakning av kontaktförbud. [1]
- Genomförande av ICT-direktivet. [3]
- Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. [7]
- Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. [16]
- Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga författningarna till dataskyddsförordningen. [19]
- Skjutvapen och explosiva varor – Skärpta straff för de grova brotten. [24]
- Nya ungdomspåföljder. [25]
- En anpassning till dataskyddsförordningen – kreditupplysningslagen och några andra författningar. [26]
- Genomförande av säsongsanställningsdirektivet. [27]
- En snabbare lagföring. Försöksprojekt med ett snabbförfarande i brottmål. [36]
- Frekventa och omfattande ärenden om utlämnande av allmän handling. [37]
- Livstidsstraff för mord. [38]
- En omarbetad domstolsdatalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. [41]
- Följdändringar till ny förvaltningslag. [42]
- En omarbetad utlänningsdatalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. [45]
- Kriminalvårdens datalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. [46]
- Tillgång till upphovsrättsligt skyddat material för personer med läsnedsättning. [52]

Rätten till offentlig försvarare.
Genomförande av
EU:s rättshjälpsdirektiv. [53]
Följdändringar till ändrade
mediegrundlagar. [57]
EU:s dataskyddsreform – anpassningar av
vissa författningar om allmän ordning
och säkerhet. [58]

Kulturdepartementet

Kultursamverkan för ett Sverige
som håller ihop. Framtida inriktning
och utvecklingsmöjligheter för
kultursamverkansmodellen. [8]
Ändringar i bestämmelser om val
till Sametinget. [34]
Konsultation i frågor som rör det samiska
folket. [43]

Miljö- och energidepartementet

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
Kontrollstation 2016. [32]
Elmarknadslag. [44]
Sweden's sixth national report under the
Joint Convention on the safety of spent
fuel management and on the safety of
radioactive waste management. [51]
En anpassning till dataskyddsförordningen
av författningar inom Miljö- och energi-
departementets verksamhetsområde. [54]

Näringsdepartementet

Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan
m.m. [5]
En anpassning till dataskyddsförordningen
av dataskyddsbestämmelser inom
Näringsdepartementets verksamhets-
område. [28]

Socialdepartementet

Åldersdifferentierat underhållsstöd och
höjt grundavdrag för bidragsskyldiga
föräldrar. [2]
Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. [4]
Förslag till lag om ersättning till personer
som har fått ändrad könstillhörighet
fastställd i vissa fall. [6]
Förstärkt rehabilitering för återgång
i arbete. [9]

Ändrade regler om retroaktivitet avseende
efterlevandestöd. [11]
Om förenklat beslutsfattande och särskilda
boendeformer för äldre. [12]
Vissa ändringar i läkemedelslagen. [14]
Karensavdrag – en mer rättvis
självrisk. [18]
Utökade möjligheter till utbyte av
läkemedel. [29]
Legitimation för hälso- och
sjukvårdskuratorer. [39]
Utredningar avseende vissa skador
och dödsfall. [47]
Omdelbart omhändertagande av barn
och unga i vissa internationella
situationer. [49]
Bastjänstgöring för läkare. [56]
Regelförenklingar inom ekonomisk
familjepolitik. [59]

Utrikesdepartementet

Ökat konsulärt skydd för
unionsmedborgare och deras
familjemedlemmar. Genomförande av
direktiv (EU) 2015/637. [15]